

POMOC TECHNICZNA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

DIAGNOZA I DELIMITACJA

EŁCKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO

W RAMACH PROJEKTU

„PRZYGOTOWANIE DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH DLA EŁCKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013 („Konkurs dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych”, ogłoszony przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego).

POMOC TECHNICZNA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Zamawiający (Beneficjent):

Gmina Miasto Ełk

ul. Marsz. J. Piłsudskiego 4

19-300 Ełk

tel.: 87 73 26 200, fax: 87 73 26 230

www.elk.pl

Partnerzy:

Gmina Ełk, ul. Armii Krajowej 3, 19-300 Ełk www.elk.gmina.pl

Gmina Kalinowo, ul. Mazurska 11, 19-314 Kalinowo www.kalinowo.pl

Gmina Prostki, ul. 1 Maja 44b, 19-335 Prostki www.prostki.pl

Gmina Stare Juchy, Plac 500-lecia 4, 19-330 Stare Juchy www.stare-juchy.pl

Powiat Ełcki, ul. Marsz. J. Piłsudskiego 4, 19-300 Ełk www.powiat.elk.pl

Dokument przygotowany przez: EU-Consult Sp. z o.o.

ZAWARTOŚĆ

Zawartość.....	2
1. WSTĘP.....	4
Obszary funkcjonalne w przestrzeni kraju.....	4
Ełcki Obszar Funkcjonalny.....	6
Ełcki Obszar Funkcjonalny w przestrzeni kraju.....	6
Ełcki Obszar Funkcjonalny w przestrzeni województwa warmińsko-mazurskiego.....	9
2. ANALIZA OBSZARU FUNKCJONALNEGO.....	10
2.1 DEMOGRAFIA.....	10
Liczba ludności oraz gęstość zaludnienia.....	10
Ruch naturalny oraz migracje.....	12
Wskaźniki obciążenia demograficznego.....	14
2.2 SFERA SPOŁECZNO-EKONOMICZNA.....	16
Dochody JST.....	16
Rynek pracy.....	18
Przedsiębiorczość.....	19
Atrakcyjność inwestycyjna.....	22
Usługi na rzecz ludności.....	24
Infrastruktura społeczna.....	25
Społeczeństwo obywatelskie.....	27
2.3 SFERA ŚRODOWISKA NATURALNEGO.....	28
Położenie i klimat.....	28
Pojezierze Ełckie.....	29
Rzeka Ełk.....	30
Lasy.....	31
Obszary chronione.....	33
2.4 SFERA TURYSTYKI.....	34
Dominujące walory turystyczne.....	34

Predyspozycje rozwoju turystyki.....	40
Obiekty noclegowe.....	40
2.5 SFERA INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I KOMUNIKACYJNEJ	43
Infrastruktura techniczna.....	43
Infrastruktura komunikacyjna.....	45
Komunikacja publiczna.....	47
2.6 OBECNE I PRZYSZŁE INWESTYCJE.....	48
2.7 OBECNE I POTENCJALNE KIERUNKI ROZWOJU	51
2.8 POWIĄZANIA WYNIKAJĄCE Z PROCESÓW HISTORYCZNYCH	57
3. OKREŚLENIE POWIĄZAŃ MIĘDZY RDZENIEM MOF I OŚRODKAMI PRZYLEGAJĄCYMI PRZY POMOCY WSKAŹNIKÓW FUNKCJONALNYCH, SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH, MORFOLOGICZNYCH.....	60
4. OKREŚLENIE ZASAD DELIMITACJI.....	63
5. WYNIKI DELIMITACJI.....	77
5.1. DEMOGRAFIA	77
5.2 ASPEKTY SPOŁECZNO-EKONOMICZNE	78
5.3 GOSPODARKA.....	80
5.4 ŚRODOWISKO NATURALNE.....	83
5.5 TURYSTYKA.....	86
5.6 INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I KOMUNIKACYJNA	88
5.7. ZBIORCZA MAPA DELIMITACJI - PODSUMOWANIE	90
SŁOWNICZEK.....	94
SPIS TABEL	95
SPIS WYKRESÓW	96
SPIS MAP	96

1. WSTĘP

OBSZARY FUNKCJONALNE W PRZESTRZENI KRAJU

Zastosowane w KPZK 2030 zintegrowane podejście do zagadnień rozwoju powoduje, że przestrzeń kraju widziana jest jako obszar różnicowania przebiegu i efektów procesów społeczno-gospodarczych, środowiskowych i kulturowych. Procesy te w dużej mierze są niezależne od istniejących struktur administracyjnych zarządzania procesami rozwojowymi. Wymaga to odejścia w ramach polityki przestrzennej od tradycyjnie definiowanych obszarów interwencji: np. obszary wiejskie – miasto, na rzecz zindywidualizowanego podejścia do różnych terytoriów wyznaczanych na podstawie cech społeczno-gospodarczych i przestrzennych w ujęciu dynamicznym [KPZK 2030].

Krajowe dokumenty strategiczne: koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030) oraz Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020 (KSRR 2010-2020) w systemie zarządzania rozwojem Polski przyjmują koncepcję opartą o podejście ukierunkowane terytorialne.

Obszary i planowanie ich rozwoju odbywa się poprzez pryzmat ich granic funkcjonalnych. Pozwala to na większą efektywność działań i skuteczniejszy dobór narzędzi polityki regionalnej.

Terytorialne podejście do rozwoju w koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, wprowadza określoną typologię obszarów funkcjonalnych.

Dotychczas została przeprowadzona delimitacja miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich – MOF OW.

Należy podkreślić, że równolegle w toku są prace nad kryteriami dla pozostałych obszarów funkcjonalnych wynikających z KPZK 2030. Założeniem jest, aby wszystkie obszary funkcjonalne zostały włączone w system zarządzania rozwojem, co obejmie działania planistyczne (prowadzenie analiz, opracowywanie planów zagospodarowania przestrzennego, studiów, strategii) oraz sferę realizacji (instrumenty prawne, finansowe, w tym środki UE)¹.

W celu zapewnienia większej skuteczności i efektywności działań polityki regionalnej propozycje zawarte w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020 (KSRR 2010-2020) zakładają dalszą decentralizację zarządzania różnymi środkami finansowymi przeznaczonymi na rozwój, a pozostającymi dotychczas w sferze działań resortów i innych podmiotów

---

¹ *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030)*

publicznych. W założeniu ma to umożliwić także ograniczenie sektorowego sposobu uprawiania polityki rozwoju, zwiększenie możliwości koordynacji działań oraz uelastycznienie samodzielnych decyzji samorządów terytorialnych².

Nowy paradygmat polityki rozwoju regionalnego wg Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020:

Cele:

Konkurencyjność - strategiczny kierunek polityki regionalnej (rozprzestrzenianie wzrostu) realizowany we wszystkich regionach, w tym również w najbardziej konkurencyjnych ośrodkach. Precyzyjnie określone czynniki konkurencyjności i strategicznie wybrane kierunki jej poprawiania. Wielosektorowe podejście ukierunkowane terytorialnie.

Wyrównywanie - zwiększanie spójności w wyniku zwiększania możliwości absorpcji (większy przepływ kapitału, osób, wiedzy, innowacji). Specjalne działania „wyrównawcze” dopasowane do potencjałów danych terytoriów, istotne dla całego kraju, skoncentrowane na wybranych obszarach, dla odkrywania i wykorzystywania ich potencjałów, pozwalające osiągnąć „masę krytyczną” niezbędną do dalszego rozwoju.

Narzędzia:

Zintegrowane instrumenty „miękkie” i „twarde”, otoczenie biznesowe, kapitał społeczny, sieciowanie, lepsza koordynacja.

Wymiar terytorialny:

Podejście terytorialne we wszystkich działaniach rozwojowych (dostrzeganie różnorodności, silna koordynacja, zarządzanie wielopoziomowe). Zintegrowane programy dedykowane obszarom strategicznej interwencji przy zachowaniu integracji przestrzennej prowadzonej w ramach polityki regionalnej.

Jednostki terytorialne:

Jednostki funkcjonalne. Zróżnicowane podejście do różnych typów terytoriów. Polityka dostosowana do miejsc z uwzględnieniem zależności obszarów generujących wzrost, obszarów powiązanych funkcjonalnie i obszarów peryferyjnych.

Aktorzy:

Wszystkie szczeble administracji publicznej, aktorzy społeczni i przedstawiciele biznesu³.

---

²Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020

³KSRR 2010-2020

EŁCKI OBSZAR FUNKCJONALNY

Mając na uwadze powyżej opisane cele i wyzwania związane z realizacją polityki rozwoju regionalnego kraju, Gminy: Miasto Ełk, Ełk, Kalinowo, Stare Juchy, Prostki oraz Powiat Ełcki zawarły Umowę Partnerstwa o wspólnym przedsięwzięciu „Przygotowanie dokumentów strategicznych dla ełckiego obszaru funkcjonalnego województwa warmińsko – mazurskiego”, w ramach konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych, ogłoszonego przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.

Celem „Partnerstwa ełckiego miejskiego obszaru funkcjonalnego” jest wzmocnienie związków między jednostkami tego samego obszaru funkcjonalnego, koordynacja i wspólne rozwiązywanie problemów dotyczących całej aglomeracji (w tym definiowanie projektów priorytetowych, kluczowych dla całej aglomeracji), a także partycypacja w podejmowaniu kluczowych decyzji w ramach aglomeracji.

Partnerstwo wyznaczyło Gminę Miasto Ełk jako Koordynatora „Partnerstwa ełckiego MOF”⁴.

EŁCKI OBSZAR FUNKCJONALNY W PRZESTRZENI KRAJU

System osadniczy Polski charakteryzuje się regularnym pod względem wielkości rozkładem miast, wykształconą, kilkustopniową strukturą hierarchiczną, niewielką na tle innych krajów europejskich przewagą największego – stołecznego miasta nad innymi ośrodkami regionalnymi. Rozmieszczenie miast, zwłaszcza małych i średniej wielkości, jest równomierne w przestrzeni. Są to cechy systemu policentrycznego, sprzyjającego realizacji celów rozwoju zrównoważonego – konkurencyjności gospodarki, spójności społecznej i terytorialnej oraz ekorozwoju⁵.

Ełcki Obszar Funkcjonalny obejmuje obszar powiatu ełckiego. Współczesny powiat ełcki powstał w 1999r. w wyniku reformy administracyjnej kraju. Położony jest we wschodniej części województwa warmińsko-mazurskiego. Graniczy od północy z powiatem oleckim i suwalskim, od zachodu z giżyckim i piskim, od wschodu z augustowskim i od południa z grajewskim. Zajmuje obszar 1111,9 km², który zamieszkuje 89.285 tys. mieszkańców (GUS, 2012). W skład powiatu ełckiego wchodzi Miasto Ełk oraz gminy: Ełk, Kalinowo, Prostki i Stare Juchy.

---

⁴ Umowa Partnerstwa o wspólnym przedsięwzięciu „Przygotowanie dokumentów strategicznych dla ełckiego obszaru funkcjonalnego województwa warmińsko – mazurskiego”

⁵KPZK 2030

Historyczny powiat ełcki (Landkreis Lyck) istniał na tym terenie jeszcze w granicach Niemiec, a następnie po II wojnie światowej do 1975 roku⁶.

Głównym ośrodkiem kumulującym czynniki wzrostu obszaru funkcjonalnego jest miasto Ełk, określane w KPZK 2030 jako ośrodek subregionalny (miasto o liczbie mieszkańców od 50.000 do 100.000). Ośrodek subregionalny otoczony jest przez obszary wiejskie. Podobnie jak w innych ośrodkach subregionalnych w Polsce, w strefie wokół miasta (w szczególności na obszarze gminy Ełk) wzrasta intensywność osadnictwa, a struktura gospodarki ulega zróżnicowaniu w efekcie rozwoju funkcji pozarolniczych – produkcyjnych i usługowych oraz mieszkaniowych, w związku ze zwiększaniem się skali dojazdów do pracy. Na tych obszarach najszybszym przemianom modernizacyjnym ulegają także budownictwo mieszkalne i infrastruktura techniczna⁷.

O znaczeniu w gospodarce międzynarodowej decyduje w dużej mierze potencjał ludnościowy i gospodarczy największych miast, ważną rolę pełnią także zależności między nimi i między regionami, w szczególności powiązania obszaru funkcjonalnego z Olsztynem, Białymstokiem, Warszawą. Jedną z najważniejszych przyczyn utrudniających powstawanie silnych powiązań jest niedostateczna infrastruktura transportowa⁸.

Obserwuje się zwiększanie bezpośredniego oddziaływania miasta na tereny przyległe, definiowane jako miejski obszar funkcjonalny. Zasięg tego obszaru wyznaczany jest przez rozprzestrzenianie się miasta (urban sprawl), zarówno form zabudowy, jak i miejskiego stylu życia, oraz rosnący zakres dojazdów do pracy do centrów miast. W Ełckim Obszarze Funkcjonalnym jest to widoczne na przykładzie powiązań pomiędzy miastem Ełk i najbliższym otoczeniem, w szczególności gminą Ełk.

Obszary wiejskie pełnią różne funkcje, które w sposób skuteczny i efektywny przyczyniają się do zrównoważonego rozwoju kraju. W szczególności pełnią istotne znaczenie zarówno w sferze produkcji (rolniczej i pozarolniczej), oddziaływania na środowisko oraz konsumpcji. Na obszarach tych prowadzone są różne rodzaje aktywności gospodarczej, z których najbardziej powszechne jest rolnictwo, są one miejscem życia i pracy blisko 40% ludności kraju oraz miejscem wypoczynku. Funkcje obszarów wiejskich Ełckiego Obszaru Funkcjonalnego pokrywają się z zapisami KPZK 2030⁹. Obserwuje się wciąż duże dysproporcje w jakości życia

---

⁶ Wikipedia

⁷ KPZK 2030

⁸ KPZK 2030

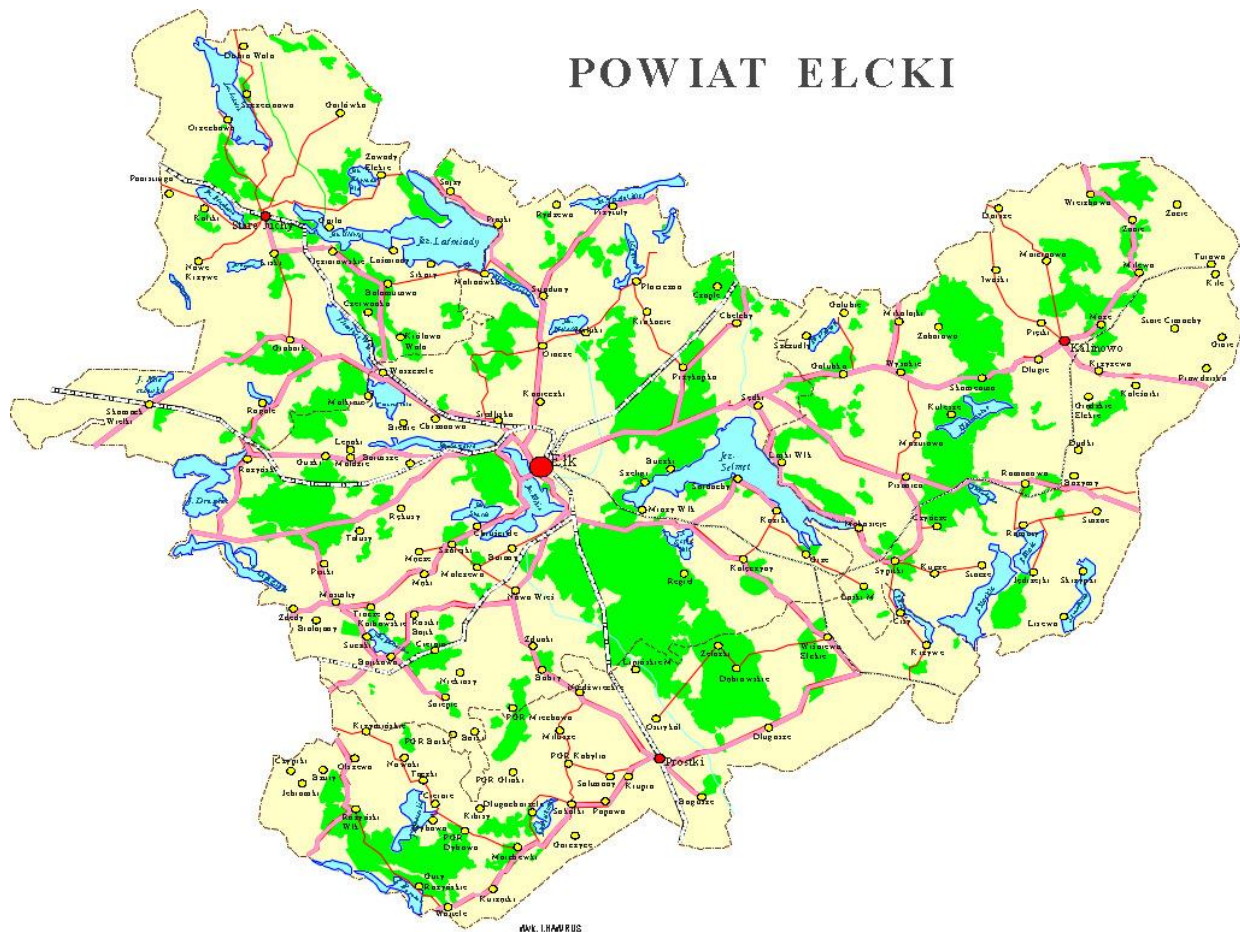
⁹ KPZK 2030

(dostęp do infrastruktury i usług publicznych oraz jej jakość, dostępność transportowa i energetyczna) na wsi i w mieście oraz wewnętrzne zróżnicowanie w tym zakresie na wsi. Zmiany związane z regresem demograficznym ujawnią się w pełni po roku 2020, a ich oddziaływanie na rozwój przestrzenny i zagospodarowanie przestrzenne będzie miało zróżnicowany charakter. Etłki Obszar Funkcjonalny nie jest traktowany w KPZK 2030 jako obszar zagrożony procesem depopulacji. Widoczne jest jednak oddziaływanie obszaru miejskiego oraz podmiejskiego (gminy Etłk) na procesy migracyjne wewnątrz obszaru funkcjonalnego, tj. migracje z gmin wiejskich do miasta i na obszar podmiejski¹⁰.

Mapa 1. Etłki Obszar Funkcjonalny – obszar powiatu etłckiego.

Źródło: Powiatowy Program Ochrony Środowiska

¹⁰KPZK 2030

EŁCKI OBSZAR FUNKcjONALNY W PRZESTRZENI WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Kontekst regionalny rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego wymaga podkreślenia funkcji trzech największych miast województwa. Olsztyn w ścisłej współpracy z Elblągiem i Ełkiem stanie się ośrodkiem integrującym województwo w procesie budowy tożsamości regionalnej.

Ełk jako ośrodek subregionalny stanowiący centrum wschodniej części regionu, integrował ją będzie w ramach inicjatywy rozwojowej EGO (Ełk – Gołdap – Olecko). Miasto jako silny ośrodek gospodarczy, kulturalny oraz edukacyjny powinno być wyposażone w infrastrukturę miejską o wysokim standardzie. W celu podniesienia konkurencyjności gospodarczej, w mieście wspierane będą branże wykorzystujące nowoczesne i innowacyjne technologie. Ełk wykorzysta swoje położenie dla rozwoju międzynarodowych kontaktów z Litwą, Obwodem Kaliningradzkim FR i Białorusią. Ponadto, coraz większego znaczenia nabierać będą powstające w regionie formy współpracy miast, np. sieć CITTASLOW, sieć Mazurskich Pereł, sieć uzdrowisk¹¹.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego Ełcki Obszar Funkcjonalny położony jest w obrębie tzw. obszaru wschodniego. Jest to wschodnia część województwa obejmująca powiaty: ełcki, olecki i gołdapski. Cechą charakterystyczną tego obszaru są średnio korzystne warunki przyrodniczo-rolnicze, wysoki udział użytków rolnych — 59,3% w powierzchni ogólnej (średnia wojewódzka 54,5%), niska lesistość — 26,1% (przy średniej w województwie 30,1%), przeciętna jeziorność oraz znaczna wrażliwość obszaru na antropopresję. Położony jest w strefie przygranicznej z Obwodem Kaliningradzkim, z którym powiązany jest przejściem granicznym drogowym, dwustronnym w Gołdapi.

Obszar ten powiązany jest z układem dróg krajowych szybkiego ruchu drogą krajową nr 16 (Grudziądz – Olsztyn – Ełk – Augustów – Ogrodniki) oraz drogą krajową nr 65 (granica państwa – Gołdap – Ełk – Białystok – Bobrowniki – granica państwa).

Główne ograniczenia rozwoju gospodarczego na obszarze strefy wynikają z istniejących uwarunkowań społecznych i gospodarczych, związanych z występowaniem niekorzystnych zjawisk demograficznych na obszarach wiejskich, bezrobocia i zubożenia ludności¹².

---

¹¹Strategia rozwoju społeczno – gospodarczego województwa warmińsko – mazurskiego do roku 2025

¹² Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko – Mazurskiego

2. ANALIZA OBSZARU FUNKCJONALNEGO

Głównym założeniem analizy EOF była pomoc we wskazaniu merytorycznie uzasadnionych obszarów, w obrębie których formułowane byłyby cele i kierunki dalszego rozwoju w ramach wyznaczania delimitacji. Analiza zawężona została do najważniejszych uwarunkowań społecznych, gospodarczych, a także przestrzennych, istotnych z punktu widzenia delimitacji granic obszaru funkcjonalnego. W efekcie analiza nie obejmuje wszystkich dziedzin związanych z rozwojem wyselekcjonowanego obszaru, a koncentruje się na świadomie wybranych zagadnieniach, w celu odzwierciedlenia najważniejszych sfer problemowych obszaru funkcjonalnego. Analizę oparto przede wszystkim na danych zgromadzonych w statystykach GUS. Posiłowano się również dokumentami planistycznymi oraz strategicznymi poziomu regionalnego, powiatowego oraz gminnego.

2.1 DEMOGRAFIA

LICZBA LUDNOŚCI ORAZ GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA

Największy potencjał ludności obszaru funkcjonalnego skupia miasto Ełk. Najniższą populację posiada gmina Stare Juchy. Gęstość zaludnienia całego obszaru funkcjonalnego jest wyższa niż średnia dla województwa warmińsko-mazurskiego i wynosi 80 osób na km², choć jest zdecydowanie niższa niż wartość dla Polski. Obszary wiejskie charakteryzują się bardzo niskim zaludnieniem (od 20 do 33 osób na km²), zdecydowanie niższym niż wartość dla gmin wiejskich w kraju. Na obszarze funkcjonalnym w ciągu ostatnich 6 lat odnotowano wzrost liczby ludności prawie o 4.000 osób. Najwięcej osób przybyło w mieście Ełk oraz gminie Ełk. W gminie Stare Juchy w tym samym czasie odnotowano niewielki spadek liczby ludności.

Tab. 1. Faktyczne miejsce zamieszkania.

Jednostka terytorialna	ogółem					
	faktyczne miejsce zamieszkania					
	stan na 31 XII					
	ogółem					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	
POLSKA	38115641	38135876	38167329	38529866	38538447	38533299
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	1426155	1427073	1427118	1453782	1452596	1450697
Powiat ełcki	85307	85857	86238	88457	88838	89285
Ełk (1)	56698	57129	57579	58934	59274	59646
Ełk (2)	10254	10392	10474	10911	10980	11071
Kalinowo (2)	6927	6939	6895	7056	7059	7071
Prostki (2)	7456	7452	7400	7574	7556	7538
Stare Juchy (2)	3972	3945	3890	3982	3969	3959
POLSKA - GMINY MIEJSKIE	18855447	18814135	18790544	18838135	18802888	18761270
POLSKA - GMINY WIEJSKIE	10769345	10790859	10788996	10928538	10931472	10963408
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY MIEJSKIE	634125	634611	634676	639650	638290	636696
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY WIEJSKIE	401315	402670	403402	414949	416028	416522

Źródło: BDL/GUS: (1) oznacza gminę miejską, (2) oznacza gminę wiejską

Tab. 2. Ludność na 1 km².

Jednostka terytorialna	ludność na 1 km ² (gęstość zaludnienia)
	2012
	Osoba
POLSKA	123
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	60
Powiat ełcki	80
Ełk (1)	2834
Ełk (2)	29
Kalinowo (2)	25
Prostki (2)	33
Stare Juchy (2)	20
POLSKA - GMINY MIEJSKIE	1338
POLSKA - GMINY WIEJSKIE	56
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY MIEJSKIE	1791
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY WIEJSKIE	28

Źródło: BDL/GUS: (1) oznacza gminę miejską, (2) oznacza gminę wiejską

RUCH NATURALNY ORAZ MIGRACJE

Ełcki Obszar Funkcjonalny posiada dodatkowo wskaźniki ruchu naturalnego ludności. Na przestrzeni badanych lat (2007-2012) ludności w obszarze funkcjonalnym systematycznie przybywa, co pozytywnie wyróżnia ten obszar na tle kraju, jak również województwa warmińsko-mazurskiego. W obrębie obszaru funkcjonalnego możemy jednak wskazać na znaczne zróżnicowanie przestrzenne oraz czasowe sytuacji demograficznej. Najkorzystniejszą sytuację demograficzną posiadają miasto Ełk, gmina Ełk oraz Prostki. Gmina Kalinowo również wykazywała się przyrostem liczby ludności, choć nieco niższym na przestrzeni ostatnich 6 lat. Najniekorzystniejszą sytuację demograficzną związaną z przyrostem naturalnym posiada gmina Stare Juchy.

Wskaźniki migracji pozytywnie wyróżniają obszar funkcjonalny na tle kraju i województwa warmińsko-mazurskiego, choć wewnątrz obszaru można zaobserwować zróżnicowanie. Pozytywnie wyróżniają się miasto Ełk oraz gmina Ełk, w których odnotowuje się na przestrzeni 6 ostatnich lat wzrost liczby ludności wskutek migracji. W pozostałych gminach, tj. Prostki, Kalinowo, Stare Juchy odnotowuje się stałą tendencję utraty ludności wskutek migracji.

Analizując sytuację demograficzną na obszarze funkcjonalnym zauważyć można, że wzrost liczby ludności związany jest zarówno z pozytywnym wskaźnikiem naturalnego ruchu ludności, jak też migracji do miasta Ełk oraz gminy Ełk. W najtrudniejszej sytuacji znajduje się gmina Stare Juchy. W gminach Kalinowo i Prostki przyrost naturalny równoważy ubytek ludności wskutek migracji poza obszar gminy.

Badania ilościowe¹³ i jakościowe¹⁴ na terenie gmin Ełckiego Obszaru Funkcjonalnego wskazują, że 85% badanych zamierza w ciągu najbliższych trzech lat pozostać w swoim dotychczasowym miejscu zamieszkania. Spośród pozostałych 15%, największa część, bo aż 44,4% myśli o przeprowadzce do Ełku. Jedna czwarta spośród planujących przeprowadzkę badanych zamierza wyemigrować poza granice Polski, najczęściej do Niemiec oraz Wielkiej Brytanii.

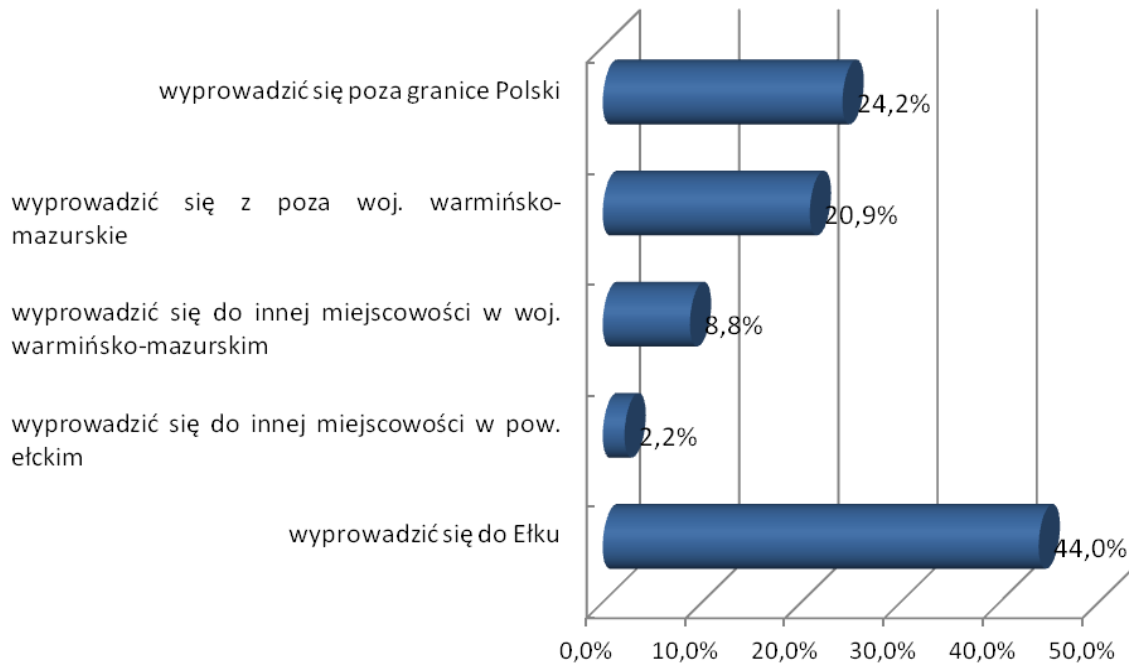
¹³RAPORT z badania ilościowego (CATI) będącego częścią procesu przeprowadzania diagnozy i delimitacji ełckiego obszaru funkcjonalnego, EU-CONSULT Sp. z o.o., 2013

¹⁴RAPORT z badania jakościowego będącego częścią procesu przeprowadzania diagnozy i delimitacji ełckiego obszaru funkcjonalnego, EU-CONSULT Sp. z o.o., 2013

Wykres 1. Kierunki migracji badanych.

Miejsca, do których zamierzają wyprowadzić się badani deklarujący chęć migracji

Źródło: RAPORT z badania ilościowego (CATI)

Najmniej skłonni do migracji są mieszkańcy gminy Ełk, spośród których zaledwie 7% myśli o przeprowadzce, a w drugiej kolejności miasta Ełk (o przeprowadzce myśli 12%). Najbardziej skłonni do migracji są natomiast mieszkańcy gminy Prostki, z których więcej niż co czwarty (25,7%) planuje wyprowadzić się do innego miejsca w ciągu najbliższych trzech lat, głównie do Ełku.

Niemal wszyscy badani przyznają, że kwestia migracji przybiera najczęściej formę emigracji i dotyczy głównie ludzi młodych, wykształconych, którzy po zakończonych studiach w dużych ośrodkach naukowych w różnych miastach Polski nie wracają do rodzinnych miejscowości lub po krótkim okresie od powrotu ponownie migrują do innych miast Polski lub za granicę. Zdaniem badanych najważniejsze są przy tym kwestie ekonomiczne, gdyż osoby myślące o przeprowadzce zmuszone są do tego swoją sytuacją na rynku pracy.

Tab. 3. Przyrost naturalny na 1000 ludności.

Jednostka terytorialna	przyrost naturalny na 1000 ludności					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	-	-	-	-	-	-
POLSKA	0,3	0,9	0,9	0,9	0,3	0,0
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	1,9	2,5	2,3	1,9	1,2	0,6
Powiat ełcki	2,6	3,9	3,8	3,5	2,0	2,0
Ełk (1)	3,1	3,9	4,6	3,5	2,7	2,0
Ełk (2)	2,3	4,4	3,4	3,9	1,6	2,6
Kalinowo (2)	0,1	3,7	2,7	2,3	2,0	2,3
Prostki (2)	3,3	3,8	3,4	5,8	0,9	1,5
Stare Juchy (2)	-1,2	3,2	-3,2	0,7	-4,8	0,0
POLSKA - GMINY MIEJSKIE	-0,3	0,3	0,4	0,4	-0,2	-0,6
POLSKA - GMINY WIEJSKIE	0,7	1,4	1,2	1,3	0,8	0,6
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY MIEJSKIE	1,2	1,9	2,3	1,4	0,7	0,1
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY WIEJSKIE	2,9	3,5	2,9	3,1	2,5	1,6

Źródło: BDL/GUS: (1) oznacza gminę miejską, (2) oznacza gminę wiejską

Tab. 4. Saldo migracji ogółem.

Jednostka terytorialna	saldo migracji					
	ogółem					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
POLSKA	-20485	-14865	-1196	-2114	-4334	-6617
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	-3792	-3099	-2784	-2706	-2996	-2587
Powiat ełcki	29	94	109	99	202	190
Ełk (1)	164	166	161	110	181	198
Ełk (2)	2	42	70	107	51	64
Kalinowo (2)	-73	-40	-39	-57	-11	-13
Prostki (2)	-38	-38	-47	-27	-25	-36
Stare Juchy (2)	-26	-36	-36	-34	6	-23
POLSKA - GMINY MIEJSKIE	-52206	-39242	-33830	-37449	-32201	-29307
POLSKA - GMINY WIEJSKIE	30408	26403	31494	34070	29217	25022
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY MIEJSKIE	-1621	-1343	-1136	-1749	-1790	-1173
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY WIEJSKIE	-561	-381	-91	206	34	-278

Źródło: BDL/GUS: (1) oznacza gminę miejską, (2) oznacza gminę wiejską

WSKAŹNIKI OBCIĄŻENIA DEMOGRAFICZNEGO

Sytuacja demograficzna Ełckiego Obszaru Funkcjonalnego, mając na uwadze analizę ludności w podziale na ekonomiczne grupy wieku ludności, wygląda pozytywnie, w porównaniu do podobnych danych dla kraju oraz województwa warmińsko-mazurskiego. Obszar funkcjonalny posiada korzystną strukturę społeczeństwa na tle kraju i województwa. Związane jest to z dość liczną grupą osób w wieku przedprodukcyjnym. Dane te potwierdzają pozytywne wskaźniki

naturalnego ruchu ludności na przestrzeni ostatnich lat. Dane dot. ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wykazują podobne wartości dla kraju, województwa i obszaru funkcjonalnego. Jednak obszar funkcjonalny posiada zdecydowanie większą grupę osób w wieku przedprodukcyjnym, choć także na tym obszarze notuje się stały wzrost liczebności grupy w wieku poprodukcyjnym. Wewnątrz obszaru funkcjonalnego w najgorszej sytuacji jest gmina Stare Juchy, która wykazuje się największą grupą osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do grupy w wieku produkcyjnym oraz grupy w wieku przedprodukcyjnym. Wynikać to może po części z migracji poza obszar gminy osób w wieku produkcyjnym.

Tab. 5. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Jednostka terytorialna	ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	osoba	osoba	osoba	Osoba	osoba	osoba
POLSKA	55,3	55,1	55,0	55,2	55,8	56,6
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	54,3	53,8	53,5	52,9	53,2	53,9
Powiat ełcki	54,0	53,3	52,4	52,3	52,7	53,1
Ełk (1)	50,5	49,7	49,4	49,8	50,5	51,5
Ełk (2)	59,8	59,6	57,8	55,8	54,9	54,1
Kalinowo (2)	62,6	61,7	59,1	58,3	58,7	58,1
Prostki (2)	60,2	58,7	57,0	57,0	57,2	56,7
Stare Juchy (2)	66,7	66,4	63,4	62,3	61,7	60,7
POLSKA - GMINY MIEJSKIE	51,5	52,0	52,6	53,3	54,6	56,2
POLSKA - GMINY WIEJSKIE	61,9	60,7	59,4	58,8	58,4	58,1
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY MIEJSKIE	50,0	50,1	50,5	50,7	51,5	53,2
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY WIEJSKIE	59,5	58,2	56,9	55,7	55,4	54,9

Źródło: BDL/GUS: (1) oznacza gminę miejską, (2) oznacza gminę wiejską

Tab. 6. Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym.

Jednostka terytorialna	ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	osoba	osoba	osoba	Osoba	osoba	osoba
POLSKA	81,2	84,3	87,3	89,1	93,1	97,1
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	65,0	67,9	70,8	73,4	77,4	81,6
Powiat ełcki	55,1	57,8	60,3	62,3	66,0	69,9
Ełk (1)	54,8	57,8	60,4	65,0	69,1	73,3
Ełk (2)	56,5	59,0	60,5	58,2	60,4	63,3
Kalinowo (2)	50,8	53,5	55,8	53,9	58,2	62,5
Prostki (2)	54,8	56,3	58,2	54,5	57,5	59,9
Stare Juchy (2)	63,0	65,2	69,7	68,8	70,3	74,4

POLSKA - GMINY MIEJSKIE	97,0	101,2	104,9	108,4	113,5	118,3
POLSKA - GMINY WIEJSKIE	68,7	70,4	72,3	72,1	74,5	77,1
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY MIEJSKIE	75,4	79,4	82,9	88,0	93,6	98,6
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY WIEJSKIE	54,2	56,1	58,0	58,4	60,8	63,7

Źródło: BDL/GUS: (1) oznacza gminę miejską, (2) oznacza gminę wiejską

Tab. 7. Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Jednostka terytorialna	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	osoba	osoba	osoba	Osoba	osoba	osoba
POLSKA	24,8	25,2	25,6	26,0	26,9	27,9
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	21,4	21,8	22,2	22,4	23,2	24,2
Powiat ełcki	19,2	19,5	19,7	20,1	20,9	21,9
Ełk (1)	17,9	18,2	18,6	19,6	20,6	21,8
Ełk (2)	21,6	22,1	21,8	20,5	20,7	21,0
Kalinowo (2)	21,1	21,5	21,2	20,4	21,6	22,4
Prostki (2)	21,3	21,1	21,0	20,1	20,9	21,2
Stare Juchy (2)	25,8	26,2	26,0	25,4	25,5	25,9
POLSKA - GMINY MIEJSKIE	25,4	26,1	26,9	27,7	29,0	30,5
POLSKA - GMINY WIEJSKIE	25,2	25,1	24,9	24,6	24,9	25,3
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY MIEJSKIE	21,5	22,2	22,9	23,7	24,9	26,4
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY WIEJSKIE	20,9	20,9	20,9	20,5	21,0	21,4

Źródło: BDL/GUS: (1) oznacza gminę miejską, (2) oznacza gminę wiejską

2.2 SFERA SPOŁECZNO-EKONOMICZNA

DOCHODY JST

Obszar funkcjonalny posiada niższe dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca na tle danych z kraju oraz województwa warmińsko-mazurskiego. Najwyższe dochody w 2012 roku, przekraczające poziom średnich dla kraju i województwa, odnotowano w gminie Stare Juchy. Pozostałe gminy wykazują podobne dochody, tj. nie przekraczają 3.100 zł na mieszkańca, poza gminą Ełk. Najwyższe dochody własne posiada również gmina Stare Juchy, w której także odnotowano największy wzrost dochodów na przestrzeni ostatnich lat. Najniższe dochody, ponad trzykrotnie niższe w 2012 roku niż w gminie Stare Juchy, odnotowano w gminach Prostki oraz Kalinowo. Wzrost dochodów własnych odnotowano we wszystkich gminach obszaru funkcjonalnego, jednak w gminach Prostki i Kalinowo był on najniższy.

Tab. 8. Dochody gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Jednostka terytorialna	gminy łącznie z miastami na prawach powiatu					
	ogółem					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	zł	zł	zł	zł	zł	zł
POLSKA	2725,28	2932,15	3019,64	3276,40	3444,21	3624,21
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	2551,06	2759,47	2823,85	3082,24	3316,79	3418,16
Powiat ełcki	2253,43	2425,40	2486,38	2645,32	2863,37	3176,82
Ełk (1)	2202,41	2220,55	2290,98	2485,13	2676,88	3063,04
Ełk (2)	2330,65	2666,90	2863,90	3143,21	3021,98	3313,24
Kalinowo (2)	2469,88	3354,73	2830,76	2889,64	3419,40	3021,48
Prostki (2)	2355,06	2598,21	2838,27	2860,58	3289,84	3074,07
Stare Juchy (2)	2207,56	2796,11	3067,34	2819,81	3400,28	4972,06
POLSKA - GMINY MIEJSKIE	3202,67	3404,56	3466,60	3733,51	3942,34	4199,96
POLSKA - GMINY WIEJSKIE	2292,95	2511,81	2644,84	2922,16	3047,43	3146,95
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY MIEJSKIE	2712,26	2877,58	2924,07	3224,11	3479,07	3571,92
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY WIEJSKIE	2475,24	2733,09	2835,87	3019,27	3278,94	3371,40

Źródło: BDL/GUS: (1) oznacza gminę miejską, (2) oznacza gminę wiejską

Tab. 9. Dochody własne gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Jednostka terytorialna	gminy łącznie z miastami na prawach powiatu					
	dochody własne					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	zł	zł	zł	zł	zł	zł
POLSKA	1504,28	1706,98	1658,67	1727,78	1828,43	1918,59
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	1138,14	1313,92	1230,50	1323,71	1433,00	1525,94
Powiat ełcki	980,42	1164,91	1076,84	1188,65	1413,28	1690,62
Ełk (1)	1114,04	1241,14	1210,52	1344,61	1487,87	1843,08
Ełk (2)	956,53	1109,62	1099,92	1232,64	1400,66	1526,31
Kalinowo (2)	553,74	1236,51	520,13	528,46	1098,67	729,30
Prostki (2)	566,00	647,01	623,10	705,52	1085,45	905,85
Stare Juchy (2)	676,46	1063,76	902,18	853,34	1521,50	3067,92
POLSKA - GMINY MIEJSKIE	2074,73	2332,82	2258,10	2333,06	2450,42	2552,74
POLSKA - GMINY WIEJSKIE	849,72	986,29	972,89	1048,07	1131,93	1212,08
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY MIEJSKIE	1493,12	1658,99	1566,41	1622,56	1733,87	1831,21
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY WIEJSKIE	809,15	959,62	899,06	1009,68	1159,04	1228,55

Źródło: BDL/GUS: (1) oznacza gminę miejską, (2) oznacza gminę wiejską

Tab. 10. Dochody gmin.

Jednostka terytorialna	gminy łącznie z miastami na prawach powiatu				
	razem				
	2008	2009	2010	2011	2012
	zł	zł	zł	zł	zł
POLSKA	65063245810,73	63284005494,61	66548180048,72	70441681304,66	73930532947,20
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	1874176128,69	1756752614,34	1924844129,26	2082234966,95	2215588539,46
Powiat ełcki	99697793,51	92716763,95	104970907,14	125334186,10	150399303,49
Ełk (1)	70683894,67	69477751,44	79169013,14	87990877,30	109423765,65
Ełk (2)	11415786,83	11465537,40	13321105,76	15302224,88	16819935,02
Kalinowo (2)	8540597,23	3600866,63	3734652,95	7765398,89	5147421,71
Prostki (2)	4828002,63	4633367,41	5330207,93	8212494,66	6834664,53
Stare Juchy (2)	4229512,15	3539241,07	3415927,36	6063190,37	12173516,58
POLSKA - GMINY MIEJSKIE	43932804400,67	42461001864,74	43988735127,03	46112334383,42	47945165545,12
POLSKA - GMINY WIEJSKIE	10615867207,47	10475011236,45	11428889411,93	12347159291,18	13267902225,79
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY MIEJSKIE	1051732290,24	994567689,38	1039165265,30	1107981608,03	1167804366,28
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY WIEJSKIE	385742842,98	362582251,74	418175123,63	481379714,41	511575940,25

Źródło: BDL/GUS: (1) oznacza gminę miejską, (2) oznacza gminę wiejską

RYNEK PRACY

Poziom bezrobocia w Ełckim Obszarze Funkcjonalnym jest wyższy niż w kraju oraz województwie warmińsko-mazurskim. Na przestrzeni ostatnich lat odnotowano wzrost bezrobocia do poziomu 14,7% w 2012 roku. Najwyższy poziom bezrobocia posiada gmina Kalinowo. W pozostałych gminach poziom bezrobocia jest również wysoki. Najkorzystniejszą sytuację na rynku pracy posiada miasto Ełk oraz gmina Ełk.

Tab. 11. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym.

Jednostka terytorialna	ogółem					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	%	%	%	%	%	%
POLSKA	7,1	6,0	7,7	7,9	8,0	8,7
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	10,7	9,4	11,7	11,1	11,3	12,0
Powiat ełcki	11,8	10,9	13,6	13,4	13,6	14,7
Ełk (1)	9,4	9,2	12,2	11,7	12,5	13,3
Ełk (2)	17,3	15,8	18,3	20,2	16,9	19,0
Kalinowo (2)	17,2	14,7	15,5	15,4	15,1	16,4
Prostki (2)	16,8	13,5	15,3	15,7	15,6	17,0
Stare Juchy (2)	16,7	11,9	14,5	14,0	14,2	15,5
POLSKA - GMINY MIEJSKIE	5,8	4,8	6,5	6,8	6,9	7,7
POLSKA - GMINY WIEJSKIE	8,5	7,1	8,7	8,8	9,0	9,6
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY MIEJSKIE	7,4	6,7	8,9	8,6	8,7	9,5
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY WIEJSKIE	13,9	11,6	14,2	13,2	13,4	14,0

Źródło: BDL/GUS: (1) oznacza gminę miejską, (2) oznacza gminę wiejską

Wskaźnik liczby osób przyjeżdżających do pracy przypadających na 1 osobę wyjeżdżającą do pracy pokazuje, że główny potencjał miejsc pracy w obszarze funkcjonalnym skupia miasto Ełk.

Tab. 12. Liczba osób przyjeżdżających do pracy przypadająca na 1 osobę wyjeżdżającą do pracy.

Jednostka terytorialna	liczba osób przyjeżdżających do pracy przypadająca na 1 osobę wyjeżdżającą
	2006
	osoba
Ełk (1)	1,21
Ełk (2)	0,45
Kalinowo (2)	0,20
Prostki (2)	0,33
Stare Juchy (2)	0,14

Źródło: BDL/GUS: (1) oznacza gminę miejską, (2) oznacza gminę wiejską

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Największy potencjał przedsiębiorczości skupia miasto Ełk. Od 2007 roku w całym obszarze funkcjonalnym zaobserwowano nieznaczny spadek liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności. Dane te wykazują korelację z poziomem bezrobocia. Znaczny potencjał przedsiębiorczości skupia gmina Ełk. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. jest w tej gminie zdecydowanie wyższa niż w pozostałych gminach wiejskich Ełckiego Obszaru Funkcjonalnego i wyższa niż średnia dla gmin wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego. W mieście Ełku odnotowano niższą wartość tego wskaźnika w porównaniu do średniej dla miast w województwie warmińsko-mazurskim i w Polsce.

Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym jest również niższa w obszarze funkcjonalnym, w porównaniu do danych z kraju oraz województwa warmińsko-mazurskiego. Obszar funkcjonalny odznacza się również, odwrotną niż w kraju, tendencją spadku liczby osób prowadzących działalność gospodarczą. Największy potencjał przedsiębiorczości indywidualnej skupia miasto Ełk oraz gmina Ełk.

Dane dot. podmiotów wg klas wielkości na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym pokazują, że gospodarka Ełckiego Obszaru Funkcjonalnego oparta jest głównie na mieście Ełk, w którym odnotowuje się najwyższe nasycenie podmiotami gospodarczymi w każdej z klas. Na uwagę zasługuje liczba podmiotów w klasie wielkości od 50 do 249 zatrudnionych, która jest porównywalna ze średnią dla kraju oraz niska wartość wskaźnika zatrudnionych w każdej z klas

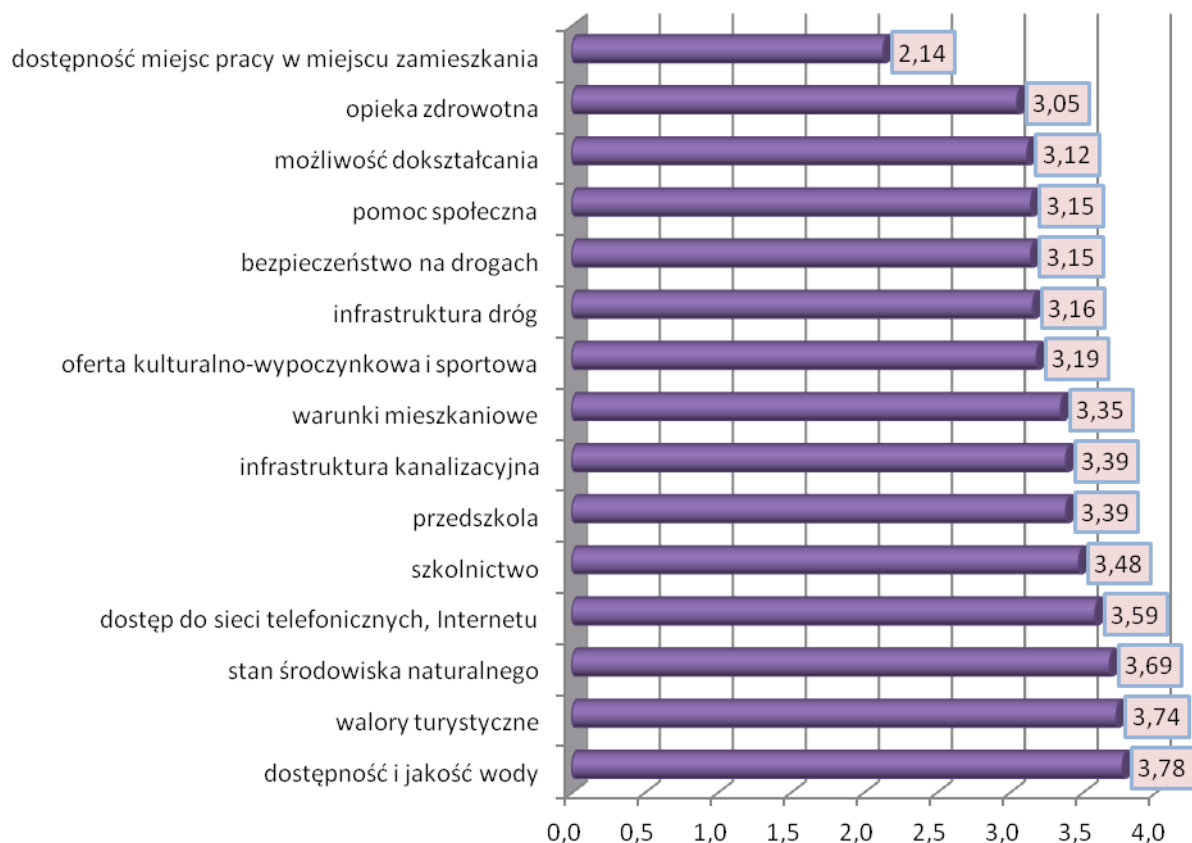

w gminach: Kalinowo, Prostki i Stare Juchy. W mieście Ełk i całym obszarze funkcjonalnym mało jest dużych podmiotów gospodarczych zatrudniających powyżej 250 osób.

Problemy na rynku pracy związane są ze słabo rozwiniętym w regionie przemysłem, który dawałby miejsca pracy, brakiem dużych zakładów i miejsc, w których mogłyby powstać nowe zakłady. Z małą ilością miejsc pracy w regionie wiąże się również problem emigracji, szczególnie młodych ludzi, który szerzej przedstawiony został wcześniej. Najczęstszym powodem myślenia o migracji jest praca (75,6% planujących migrację) oraz wiążące się z nią powody ekonomiczne (29,7%).

Mieszkańcy Ełckiego Obszaru Funkcjonalnego ocenili dostępność miejsc pracy w miejscu zamieszkania na 2,14, co oznacza na 5-stopniowej skali wynik niski, a jednocześnie świadczący o dużych obawach badanych dotyczących sytuacji na lokalnym rynku pracy¹⁵.

Wykres 2. Ocena poszczególnych aspektów życia w miejscu zamieszkania.

Źródło: RAPORT z badania ilościowego (CATI)

¹⁵RAPORT z badania ilościowego

Tab. 13. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności.

Jednostka terytorialna	podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	jed.gosp.	jed.gosp.	jed.gosp.	jed.gosp.	jed.gosp.	jed.gosp.
POLSKA	967	985	981	1015	1004	1032
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	793	812	805	819	807	827
Powiat ełcki	736	761	758	733	718	729
Ełk (1)	-	-	908	868	841	850
Ełk (2)	-	-	575	589	606	628
Kalinowo (2)	-	-	351	359	354	365
Prostki (2)	-	-	423	405	416	425
Stare Juchy (2)	-	-	380	407	411	414
POLSKA - GMINY MIEJSKIE	0	0	1237	1280	1263	1297
POLSKA - GMINY WIEJSKIE	0	0	636	669	672	694
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY MIEJSKIE	0	0	1024	1045	1021	1040
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY WIEJSKIE	0	0	543	562	566	589

Źródło: BDL/GUS: (1) oznacza gminę miejską, (2) oznacza gminę wiejską

Tab. 14. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Jednostka terytorialna	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	jed.gosp.	jed.gosp.	jed.gosp.	jed.gosp.	jed.gosp.	jed.gosp.
POLSKA	11,4	11,6	11,4	11,9	11,6	11,9
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	9,1	9,3	9,1	9,2	9,0	9,2
Powiat ełcki	8,7	9,0	8,9	8,4	8,1	8,2
Ełk (1)	-	-	10,4	9,7	9,3	9,5
Ełk (2)	-	-	7,3	7,3	7,4	7,5
Kalinowo (2)	-	-	4,3	4,3	4,3	4,3
Prostki (2)	-	-	5,0	4,6	4,8	4,8
Stare Juchy (2)	-	-	4,7	4,8	4,8	4,8
POLSKA - GMINY MIEJSKIE	13,6	13,8	13,7	14,2	13,9	14,2
POLSKA - GMINY WIEJSKIE	8,0	8,3	8,2	8,6	8,6	8,8
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY MIEJSKIE	11,0	11,2	11,1	11,3	10,9	11,1
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY WIEJSKIE	6,5	6,8	6,7	6,9	6,9	7,1

Źródło: BDL/GUS: (1) oznacza gminę miejską, (2) oznacza gminę wiejską

Tab. 15. Podmioty wg klas wielkości na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym.

Jednostka terytorialna	0 - 9	10 - 49	50 - 249	250 i więcej
	2012	2012	2012	2012
	jed.gosp.	jed.gosp.	jed.gosp.	jed.gosp.
POLSKA	1542,1	59,5	12,1	1,9
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	1210,6	49,0	10,9	1,3
Powiat ełcki	1061,5	42,2	11,7	0,7
Ełk (1)	1224,5	47,0	15,2	1,0
Ełk (2)	921,5	37,6	8,4	0,0
Kalinowo (2)	543,4	33,5	0,0	0,0
Prostki (2)	629,8	31,2	4,2	0,0
Stare Juchy (2)	649,4	16,2	0,0	0,0
POLSKA - GMINY MIEJSKIE	1934,3	72,4	16,9	3,0
POLSKA - GMINY WIEJSKIE	1048,8	43,1	5,1	0,0
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY MIEJSKIE	1519,2	56,2	15,6	2,1
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY WIEJSKIE	865,6	40,5	5,1	0,0

Źródło: BDL/GUS: (1) oznacza gminę miejską, (2) oznacza gminę wiejską

ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA

Atrakcyjność inwestycyjna danego obszaru zależy od szeregu czynników. Najważniejsze z nich to dostępność transportowa oraz kapitał ludzki, a także wolne tereny inwestycyjne. Z reguły inwestorzy preferują tereny inwestycyjne położone w niedużej odległości od dróg krajowych lub wojewódzkich, tereny inwestycyjne umiejscowione na obszarze o powierzchni płaskiej i wyposażone w infrastrukturę techniczną (prąd, gaz, sieć wodociągowa, kanalizacja, łącza telekomunikacyjne).

Na obszarze funkcjonalnym działa Podstrefa Ełk Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Podstrefa Ełk posiada powierzchnię 104,4680 ha. Działa w niej 27 firm, dających zatrudnienie 1893 osobom [30.06.2013]. Na dzień 30.06.2013 łączne nakłady inwestycyjne wyniosły 487 003 232 PLN. Strefa zlokalizowana jest w przemysłowej dzielnicy miasta, w bezpośrednim sąsiedztwie obwodnicy oraz stacji towarowej PKP. Tereny podstrefy wyposażone są w pełną infrastrukturę techniczną tj.: wodę, kanalizację deszczową, kanalizację sanitarną, energię elektryczną i drogi z nawierzchniami asfaltowymi ¹⁶. W pełni uzbrojone tereny inwestycyjne o łącznej powierzchni 23,21 ha, przygotował Park Naukowo-Technologiczny w Ełku. Tereny będą objęte preferencjami specjalnej strefy ekonomicznej. W ramach przygotowania terenów

¹⁶ <http://www.ssse.com.pl>

wybudowano szereg dróg wewnętrznych i połączono je z istniejącym układem komunikacyjnym. Tereny są udostępniane inwestorom w drodze dzierżawy lub sprzedaży. Działki mają powierzchnię od 0,1497 ha do 8,8640 ha.

Do oceny atrakcyjności inwestycyjnej wykorzystano wyniki analiz przeprowadzonych w ramach opracowań:

1. Atrakcyjność Inwestycyjna Województw i Podregionów Polski 2011 - opracowanie wykonane w Instytucie Badań nad Gospodarką Rynkową, oceniające w sposób syntetyczny atrakcyjność inwestycyjną subregionów.

2. Atrakcyjność Inwestycyjna Regionów Polski 2012. Raport został wykonany przez Centrum Analiz Regionalnych i Lokalnych, pod kierunkiem prof. dr hab. Hanny Godlewskiej-Majkowskiej ze Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie.

W pierwszym z opracowań dokonano syntetycznej oceny atrakcyjności inwestycyjnej województw oraz oceny atrakcyjności podregionów w trzech kategoriach: działalności przemysłowej, usługowej i zaawansowanej technologicznie. W tym celu przeanalizowano kilkadziesiąt zmiennych, będących podstawą dla oceny przestrzennego zróżnicowania poszczególnych korzyści (czynników) lokalizacji, takich jak: dostępność transportowa, koszty pracy, wielkość i jakość zasobów pracy, chłonność rynku zbytu, poziom rozwoju infrastruktury gospodarczej i społecznej, poziom rozwoju gospodarczego, poziom bezpieczeństwa powszechnego. W zależności od rodzaju działalności gospodarczej nadano im różne wagi.

Podregion Ełcki osiągnął następujące wyniki:

- Atrakcyjność inwestycyjna podregionów dla działalności przemysłowej w 2011 r. - najniższa (w skali: najniższa, niska, przeciętna, wysoka, najwyższa).
- Atrakcyjność inwestycyjna podregionów dla działalności usługowej w 2011 r. - niska.
- Atrakcyjność inwestycyjna podregionów dla działalności zaawansowanej technologicznie w 2011 r. - najniższa.

W celu porównania wyników oceny atrakcyjności inwestycyjnej opartej na wyżej przedstawionej metodologii prezentujemy także wyniki opracowania pod nazwą „Atrakcyjność Inwestycyjna Regionów Polski 2012”. Raport został wykonany przez Centrum Analiz Regionalnych i Lokalnych, pod kierunkiem prof. dr hab. Hanny Godlewskiej-Majkowskiej ze Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie. Przy ocenie atrakcyjności regionu brane były pod

uwagę takie czynniki jak: zasoby kapitału ludzkiego, pomoc dla inwestorów, infrastruktura techniczna (drogi, koleje, lotniska), infrastruktura społeczna (żłobki, przedszkola, szkoły), mikroklimat rynkowy (szanse powodzenia inwestycji) oraz mikroklimat administracyjny (stosunek władz lokalnych i samorządowych do inwestycji i rozwoju). Analizy przeprowadzone zostały na poziomie wojewódzkim, podregionalnym, powiatowym oraz gminnym.

Potencjalna atrakcyjność inwestycyjna wg powiatów województwa warmińsko-mazurskiego dla gospodarki narodowej klasyfikuje powiat ełcki na 5 miejscu w województwie (za miastem Olsztyn, Elbląg, powiatem gołdapskim i iławskim). Z kolei w zestawieniu gmin z obszaru funkcjonalnego, najwyżej ujęto miasto Ełk (na 9 miejscu).

USŁUGI NA RZECZ LUDNOŚCI

Wyniki badań ilościowych¹⁷ i jakościowych¹⁸ gmin Ełckiego Obszaru Funkcjonalnego wskazują, że najpopularniejszymi miejscami korzystania z usług jest według respondentów sam Ełk.

Respondenci najczęściej korzystają z usług związanych z zaopatrywaniem się w produkty spożywcze – z takich usług korzysta 74,9% badanych. Najwięcej z nich (73,3%) tego rodzaju zakupów dokonuje w Ełku. Towary o charakterze przemysłowym, w tym odzież, również najczęściej nabywane są w Ełku, takich zakupów dokonuje tam 79,8% respondentów.

Załatwianiem spraw urzędowych zajmuje się 53,5% badanych. 81,7% tej grupy czyni to w Ełku. Z usług medycznych (jest ich 70,2%), zdecydowana większość (86,4%) badanych wskazuje, że korzysta z nich w Ełku.

Edukacja jest usługą, z której korzysta tylko ta część badanych, która studiuje lub posiada dzieci w wieku szkolnym, nie dziwi więc niski odsetek osób wskazujących korzystanie z niej – 30,1%. Największa część tej grupy korzysta z usług edukacyjnych w Ełku, mieście, które wskazało 69,2% badanych, istotna część jednak podróżuje do dużych ośrodków miejskich poza region ełcki. Wszyscy wskazują na to, że tylko nieliczne osoby wybierają szkoły wyższe w Ełku, ich zdaniem mieszkańcy ich regionu decydują się najczęściej na studia w następujących miastach akademickich: Białystok, Olsztyn, Warszawa i Gdańsk.

Z usług związanych z kulturą korzysta jedynie 29,6% mieszkańców Ełckiego Obszaru Funkcjonalnego. Ponad cztery piąte tej grupy (82,1%) w Ełku. Część mieszkańców wyjeżdża

---

¹⁷RAPORT z badania ilościowego

¹⁸ RAPORT z badania jakościowego

również w tym celu do dużych ośrodków miejskich, tj. Białegostoku, Olsztyna i Warszawy. Rozkład zmiennej dotyczącej korzystania ze sportu i rekreacji jest podobny.

Tylko 32,2% badanych czynnie korzysta z usług turystycznych, z czego 83,6% w Ełku, 17,4% w innych miejscowościach powiatu ełckiego, a 8,7% w Giżycku.

Respondenci wspominali także o braku możliwości aktywnego spędzania wolnego czasu w ich regionie przez turystów, braku bezpłatnych placów zabaw, jak i o małym uświadamianiu turystów o zakazie śmiecenia. Respondenci wspominali także o problemach dotyczących wandalizmu i chuliganach, z którymi, ich zdaniem, nie radzą sobie odpowiednie służby.

Oceniając w skali od 1 do 5 (gdzie 1 oznacza ocenę najgorszą, a 5 najlepszą) aspekty życia w obszarze, niskie oceny respondentów (choć i tak powyżej średniej) uzyskały takie aspekty, jak opieka zdrowotna (3,05), możliwość doksztalcania (3,12), pomoc społeczna i bezpieczeństwo na drogach (oba aspekty uzyskały średnią 3,1).

INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

Wskaźnik ilości dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym dla obszaru funkcjonalnego nie odbiega od danych dla województwa warmińsko-mazurskiego i jest niższy niż wartość dla kraju. Najwyższą wartość wskaźnik ten osiąga w mieście Ełk, następnie w gminie Ełk. W gminie Prostki i Stare Juchy wskaźnik jest zdecydowanie niższy niż średnia dla gmin wiejskich w województwie warmińsko-mazurskim.

Współczynnik skolaryzacji netto dla szkół podstawowych i gimnazjalnych pokazuje, że główny potencjał edukacyjny skupia miasto Ełk. Podejrzewać można, że niższe wartości tego wskaźnika na obszarach wiejskich związane są z uczęszczaniem dzieci z obszarów wiejskich do szkół poza obszarem swojej rodzinnej gminy lub nieuregulowanymi kwestiami meldunkowymi (zameldowanie na obszarach wiejskich, zamieszkanie w mieście).

Zauważalna jest także chwilowa tendencja spadku liczby uczniów w szkołach, związana ze spadkiem liczby ludności w obszarze funkcjonalnym w połowie lat 90-tych XX wieku. Miasto Ełk stanowi także centrum edukacji ponadgimnazjalnej, policealnej oraz zawodowej dla obszaru funkcjonalnego.

Tab. 16. Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym.

Jednostka terytorialna	dzieci ogółem	dzieci objęte wychowaniem	dzieci objęte wychow
	ogółem	ogółem	%
	dzieci w wieku 3 - 5	dzieci w wieku 3 - 5	dzieci w wieku 3 -
	2012	2012	2013
	osoba	osoba	osoba
POLSKA	1270585	886155	69,74
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	49527	29903	60,38
Powiat etcki	3251	1929	59,34
Ełk (1)	2166	1492	68,88
Ełk (2)	395	191	48,35
Kalinowo (2)	253	102	40,32
Prostki (2)	297	99	33,33
Stare Juchy (2)	140	45	32,14
POLSKA - GMINY MIEJSKIE	582551	475615	81,64
POLSKA - GMINY WIEJSKIE	387627	212908	54,93
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY MIEJSKIE	20568	16049	78,03
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY WIEJSKIE	15284	6293	41,17

Źródło: BDL/GUS: (1) oznacza gminę miejską, (2) oznacza gminę wiejską

Tab. 17. Współczynnik skolaryzacji netto – szkoły podstawowe.

Jednostka terytorialna	współczynnik skolaryzacji netto					
	szkoły podstawowe					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	%	%	%	%	%	%
POLSKA	96,78	96,56	96,68	95,59	95,28	94,87
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	96,69	96,12	95,84	93,55	92,97	92,13
Powiat etcki	95,13	94,88	94,76	90,37	89,81	88,55
Ełk (1)	97,47	98,03	98,10	95,26	95,49	94,26
Ełk (2)	90,88	86,47	85,27	79,11	78,73	77,36
Kalinowo (2)	94,44	93,11	93,54	87,32	85,88	84,97
Prostki (2)	95,47	95,64	93,40	85,16	83,21	82,58
Stare Juchy (2)	78,41	79,08	82,55	73,81	67,82	63,73
POLSKA - GMINY MIEJSKIE	100,30	99,94	100,18	100,37	100,31	100,22
POLSKA - GMINY WIEJSKIE	92,70	92,48	92,49	90,28	89,61	88,84
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY MIEJSKIE	103,21	102,74	103,17	103,05	103,22	102,49
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY WIEJSKIE	88,72	87,69	87,01	83,35	82,16	80,99

Źródło: BDL/GUS: (1) oznacza gminę miejską, (2) oznacza gminę wiejską

Tab. 18. Współczynnik skolaryzacji netto – gimnazja.

Jednostka terytorialna	współczynnik skolaryzacji netto					
	gimnazja					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	%	%	%	%	%	%
POLSKA	95,32	94,76	94,33	93,72	93,33	92,98
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	94,25	93,18	92,38	90,87	90,32	89,53
Powiat ełcki	91,19	89,38	89,34	88,22	86,85	86,37
Ełk (1)	96,55	95,21	94,92	96,06	93,83	93,77
Ełk (2)	82,09	82,98	86,79	80,04	74,94	73,43
Kalinowo (2)	86,85	83,61	84,55	81,35	81,00	78,38
Prostki (2)	87,25	81,74	81,42	78,93	80,85	77,10
Stare Juchy (2)	64,47	62,50	54,01	52,25	55,77	59,72
POLSKA - GMINY MIEJSKIE	101,45	101,21	100,95	101,08	101,14	101,25
POLSKA - GMINY WIEJSKIE	88,24	87,42	86,80	85,63	84,97	84,23
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY MIEJSKIE	105,85	104,80	103,96	104,46	104,52	104,11
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY WIEJSKIE	81,73	79,65	79,21	76,70	75,70	74,98

Źródło: BDL/GUS: (1) oznacza gminę miejską, (2) oznacza gminę wiejską

SPÓŁECZEŃSTWO OBYWATELSKIE

Aktywność społeczna w obszarze funkcjonalnym, mierzona poprzez liczbę organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców, nie odbiega od średniej dla kraju, jest jednak niższa od tego wskaźnika dla województwa warmińsko-mazurskiego. Na uwagę zasługuje duża aktywność społeczna w gminie Ełk i w gminie Stare Juchy oraz niska w gminie Kalinowo i Prostki.

Tab. 19. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców.

Jednostka terytorialna	fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	jed.gosp.	jed.gosp.	jed.gosp.	jed.gosp.	jed.gosp.	jed.gosp.
POLSKA	24	25	26	27	28	30
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	26	27	29	30	31	33
Powiat ełcki	21	23	25	28	30	31
Ełk (1)	23	25	27	30	30	31
Ełk (2)	12	16	22	27	36	40
Kalinowo (2)	22	20	20	21	23	23
Prostki (2)	19	19	20	24	24	25
Stare Juchy (2)	23	23	23	28	35	35
POLSKA - GMINY MIEJSKIE	27	28	29	31	32	34
POLSKA - GMINY WIEJSKIE	21	22	23	23	25	26
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY MIEJSKIE	29	30	32	33	35	36
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY WIEJSKIE	21	23	24	26	27	29

Źródło: BDL/GUS: (1) oznacza gminę miejską, (2) oznacza gminę wiejską

2.3 SFERA ŚRODOWISKA NATURALNEGO

POŁOŻENIE I KLIMAT

Obszar funkcjonalny obejmuje swoim zasięgiem Pojezierze Ełckie oraz część Mazur Garbatych. Klimat należy do najzimniejszych w Polsce. Niższe średnie temperatury roczne występują tylko na terenach górskich i w sąsiednim powiecie oleckim. Średnia temperatura roczna wynosi około 6,6 st. C, temperatura stycznia – 4,2 st. C, lipca - 17,8 st. C. Ilość opadów jest tu stosunkowo duża, z rzadka występują posuchy, duża jest jednak wietrzność. W lecie przeważają wiatry zachodnie i północno-zachodnie, zimą południowo-wschodnie i zachodnie.

Krajobraz obszaru funkcjonalnego jest typowy dla krajobrazu moreny czołowej. Wyróżniają go liczne zaokrąglone wyniosłości, zamknięte zagłębienia, około 90 większych i mniejszych jezior, niezdecydowana sieć hydrograficzna oraz zawiły układ poziomicy. Najwyższe wzniesienie to Płowcza Góra (205 m n.p.m.) leżąca w okolicy Skomacka Wielkiego. Natomiast obszary położone najniżej to pobliska jezior, m.in.: Przepiórki, Białego, Krzywego, Stackiego, a także tereny ciągnące się wzdłuż biegu rzek: Ełku, Przepiórki, Małkiń. Obniżenie tych terenów sięga 120 m n.p.m.

Niemal cały obszar znajduje się w dorzeczu rzeki Ełk. Największym jej dopływem jest rzeka Lega, nosząca w swym środkowym odcinku nazwę Małkiń, a od Jeziora Rajgrodzkiego do ujścia płynie jako Jerzgnia. Lasy, zajmujące 23,2 ha obszaru, to na ogół pozostałości Puszczy Jaćwieskiej. Jej fragmentami są: na północy Puszcza Borecka, na wschodzie Puszcza Augustowska i Lasy Ełckie. W lasach przeważają drzewa iglaste, przede wszystkim świerk i sosna. Ponadto, w drzewostanie występują: lipa, dąb, wierzba, brzoza i olcha. Bogata jest też roślinność wodna: turzyce, skrzypy, manna, jaskry, ponadto: trzciny, sitowie, pałka wodna, a na jeszcze głębszych wodach: grzybienie i grąźel żółty.

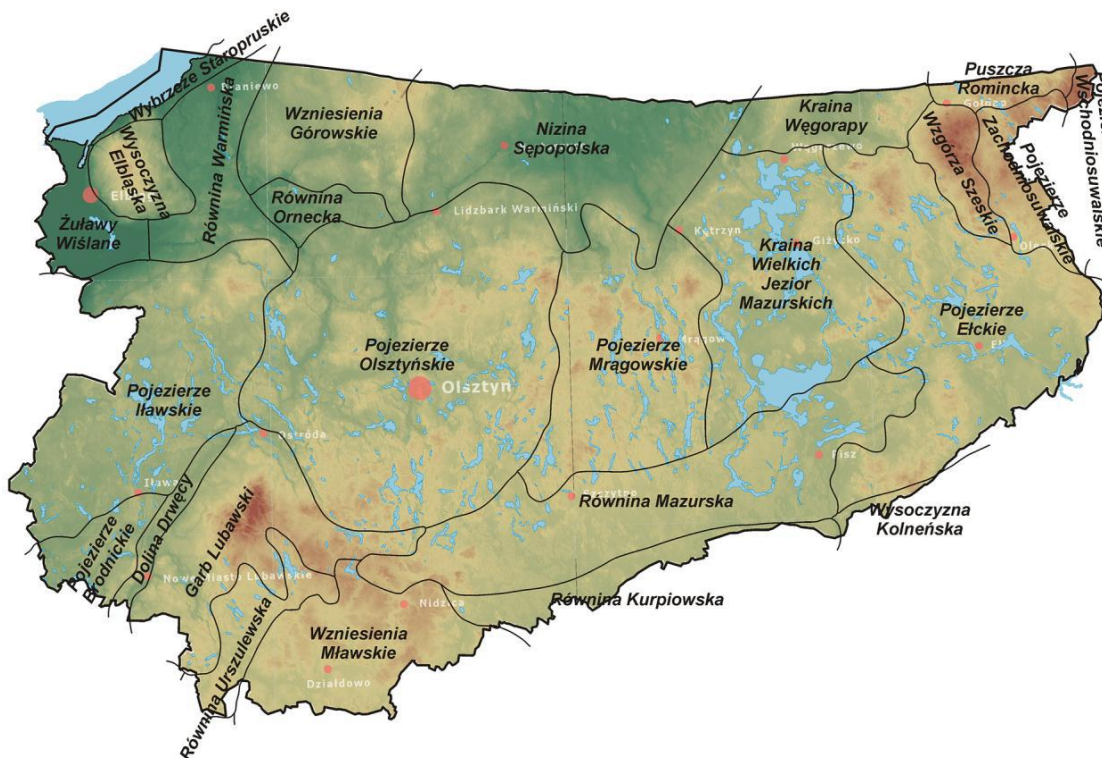
W ocenie aspektów życia w miejscu zamieszkania na skali od 1 do 5 – mieszkańcy najwyżej ocenili dostępność i jakość wody (średnia 3,78) oraz stan środowiska naturalnego (3,69)¹⁹.

---

¹⁹ RAPORT z badania ilościowego

Mapa 2. Ukształtowanie powierzchni i regiony geograficzne województwa warmińsko-mazurskiego.

Źródło: Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2014

POJEZIERZE EŁCKIE

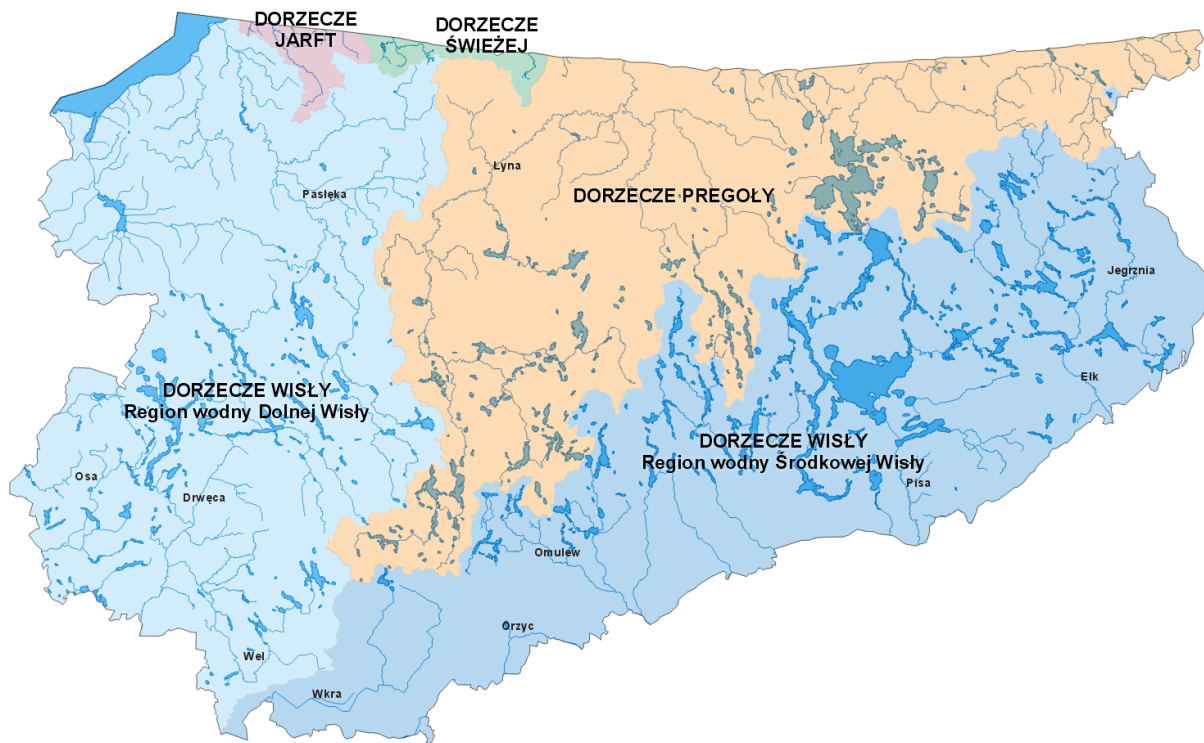
Pojezierze Ełckie stanowi część składową Pojezierza Mazurskiego. Na północy sąsiaduje z Krainą Węgorapy, na północnym wschodzie ze Wzgórzami Szeskimi i Pojezierzem Zachodniosuwalskim (Wyniesieniem Oleckim), na wschodzie z Równiną Augustowską (Pagórkami Augustowskimi), na południu z Kotliną Biebrzańską i Wysoczyzną Kolneńską, na zachodzie z Równiną Mazurską (Obniżeniem Piskim i Równiną Bemowską) i Krainą Wielkich Jezior Mazurskich (Pojezierzem Orzyskim i Wyniesieniem Pozezdrzańsko-Kożuchowskim). Główne miejscowości regionu to Ełk i Olecko (na granicy z Pojezierzem Zachodniosuwalskim), a także Biała Piska i Rajgród. Większość obszaru leży w granicach powiatu ełckiego, część oleckiego, a fragmenty również augustowskiego, grajewskiego, piskiego, giżyckiego, węgorzewskiego i gołdapskiego.

Południowa granica mezoregionu jest jednocześnie granicą Pojezierza Mazurskiego i w ogóle pasu polskich pojezierzy i obszaru młodoglacjalnego wyznaczonego przez zasięg zlodowacenia północnopolskiego. Wschodnia zaś jest granicą między Pojezierzem Mazurskim w ścisłym znaczeniu a Pojezierzem Litewskim (zwanym w polskich granicach Suwalskim). Granice te

w przybliżeniu odpowiadają historycznym granicom Prus, Mazowsza i Suwalszczyzny, a obecnie województw warmińsko-mazurskiego i podlaskiego.

Mapa 3. Dorzecza i regiony wodne w województwie warmińsko-mazurskim.

Źródło: Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2014 (Plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy. KZGW, 2011)

RZKA EŁK

Rzeka Ełk jest prawobrzeżnym dopływem Biebrzy, ciekim IV rzędu. Długość całkowita rzeki wynosi dokładnie 113,6 km, w tym 86,0 km w granicach województwa warmińsko-mazurskiego. Powierzchnia zlewni wynosi 1524,5 km². W regionalizacji fizycznogeograficznej Polski według Kondrackiego zlewnia rzeki znajduje się w granicach trzech mezoregionów: Wzgórza Szeskie i Pojezierze Ełckie (makroregion Pojezierze Mazurskie) oraz Kotlina Biebrzańska (makroregion Nizina Północnopolaska).

Rzeka swój początek bierze na Szeskiej Górze koło Gołdapi. Następnie przepływa południkowo przez wschodnie obszary województwa warmińsko-mazurskiego (przepływa przez teren powiatu gołdapskiego – gminę Gołdap, oleckiego – gminy: Kowale Oleckie, Świętajno oraz ełckiego – gminy: Stare Juchy, Ełk i Prostki – obszar Pojezierza Ełckiego oraz powiaty grajewski

i moniecki w województwie podlaskim. Przepływa przez jeziora: Łażno, Łaśmiady, Straduńskie, Ełckie.

LASY

Lasy obszaru funkcjonalnego zajmują 22% powierzchni. Wskaźnik lesistości jest niższy od wskaźnika lesistości w kraju oraz województwie warmińsko-mazurskim. Największy udział lasów w powierzchni gminy występuje w gminie Ełk, najniższy jest na obszarze miasta Ełk. Obszary leśne znajdują się pod zarządem Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych Białostok. Zgodnie z regionalizacją przyrodniczo-leśną lasy obszaru funkcjonalnego położone są w Krainie Mazursko-Podlaskiej, w 1. Dzielnicy Pojezierza Mazurskiego (równiny morenowe) oraz 5. Dzielnicy Wysoczyzny Białostockiej (dna dolinne, tarasy z wydymami).

Tab. 20. Lesistość w %.

Jednostka terytorialna	lesistość
	w %
	2012
POLSKA	29,3
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	30,9
Powiat ełcki	22,0
Ełk (1)	3,7
Ełk(2)	26,6
Kalinowo (2)	18,7
Prostki (2)	23,5
Stare Juchy (2)	18,0

Źródło: BDL/GUS: (1) oznacza gminę miejską, (2) oznacza gminę wiejską

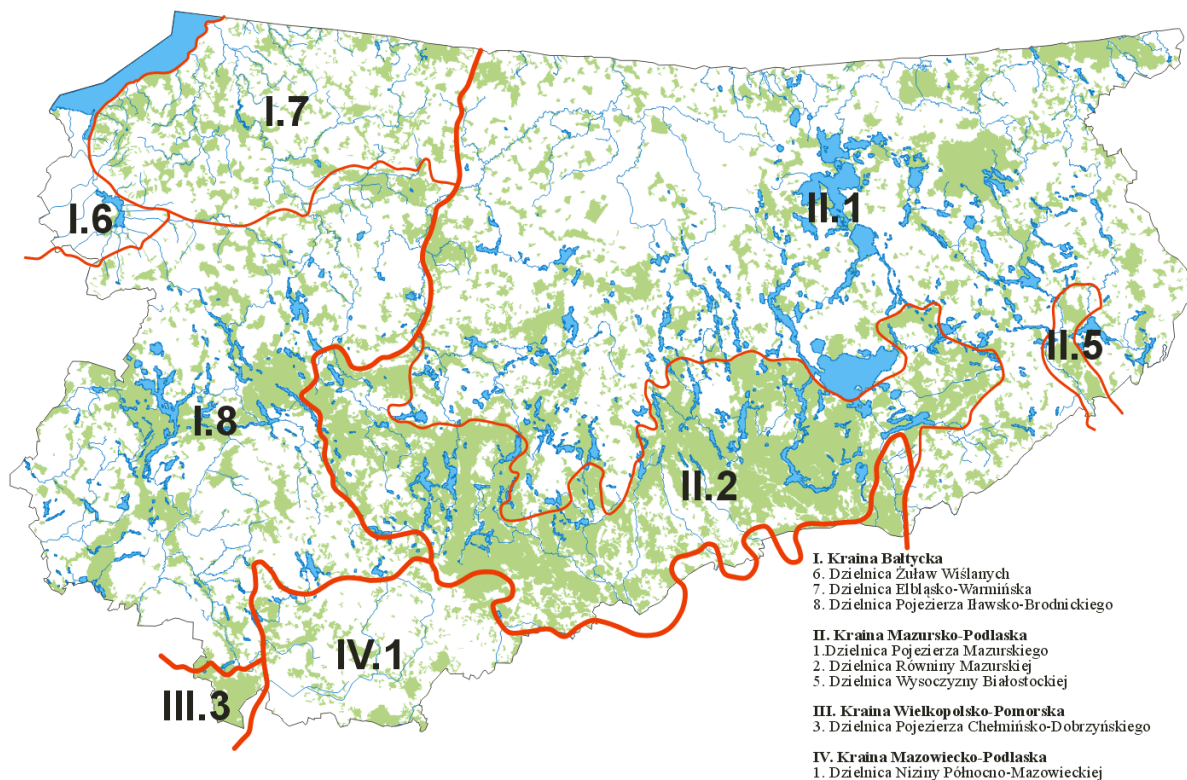

Mapa 4. Rozmieszczenie lasów i podział organizacyjny Lasów Państwowych w województwie warmińsko-mazurskim.

Źródło: Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2014

Mapa 5. Krainy i dzielnice przyrodniczo-leśne w województwie warmińsko-mazurskim.

- I. Kraina Bałtycka**
  - 6. Dzielnica Żuław Wiślanych
  - 7. Dzielnica Elbląsko-Warmińska
  - 8. Dzielnica Pojezierza Iławsko-Brodnickiego
- II. Kraina Mazursko-Podlaska**
  - 1. Dzielnica Pojezierza Mazurskiego
  - 2. Dzielnica Równiny Mazurskiej
  - 5. Dzielnica Wysoczyzny Białostockiej
- III. Kraina Wielkopolsko-Pomorska**
  - 3. Dzielnica Pojezierza Chełmińsko-Dobrzyńskiego
- IV. Kraina Mazowiecko-Podlaska**
  - 1. Dzielnica Niziny Północno-Mazowieckiej

Źródło: Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2014

OBSZARY CHRONIONE

Duże fragmenty obszaru funkcjonalnego zajmują obszary chronionego krajobrazu, jednak brakuje innych form ochrony obszarowej, takich jak park narodowy czy krajobrazowy. Znajduje się tu jeden rezerwat, pomniki przyrody, użytek ekologiczny oraz obszary o znaczeniu dla Wspólnoty.

Rezerwat przyrody: „Ostoja bobrów Bartosze”, powołany został w 1964 r. (MP NR 45, poz. 220). Położony jest w gminie Ełk. Rezerwat liczy 190,17 ha powierzchni. Został on utworzony dla ochrony ostoi bobra europejskiego i zawiera niskie torfowisko porośnięte brzozą.

„Obszar Chronionego Krajobrazu Jezior Orzyskich” - położony na terenie powiatu piskiego na terenie gmin: Biała Piska, Orzysz, w powiecie giżyckim na terenie gmin: Miłki, Wydminy oraz w powiecie ełckim na terenie gmin: Ełk i Stare Juchy.

„Obszar Chronionego Krajobrazu Pojezierza Ełckiego” – położony w powiecie ełckim na terenie gmin: Stare Juchy, Kalinowo, Prostki, Ełk i miasta Ełk, w powiecie giżyckim na terenie gmin: Wydminy i Giżycko, w powiecie oleckim na terenie gmin: Świętajno i Olecko.

„Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Legi” – położony w powiecie oleckim na terenie gmin: Wieliczki i Olecko oraz w powiecie ełckim na terenie gmin: Kalinowo i Ełk.

„Obszar Chronionego Krajobrazu Wzgórz Dybowskich” – położony w powiecie ełckim na terenie gminy Prostki oraz w powiecie piskim na terenie gminy Biała Piska.

„Obszar Chronionego Krajobrazu Jezior Rajgrodzkich” – położony w powiecie ełckim na terenie gmin: Kalinowo i Prostki.

Pomniki przyrody:

16 pomników przyrody – gmina Ełk

12 pomników przyrody – miasto Ełk

2 pomniki przyrody – gmina Prostki

2 pomniki przyrody – gmina Stare Juchy

Użytek ekologiczny „Torfowisko Sikora” – gmina Stare Juchy

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Torfowisko Zocie – gmina Kalinowo

Sieć Natura 2000

Obszar specjalnej ochrony ptaków - Ostoja Poligon Orzysz (kod obszaru: PLB280014) – gmina Ełk

Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty - Jezioro Woszczelskie (kod obszaru: PLH280034) – gmina Ełk

Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty - Murawy na Pojezierzu Ełckim (kod obszaru: PLH280041) – gmina Ełk

Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty - Torfowisko Zocie (kod obszaru PLH280037) – gmina Kalinowo²⁰

2.4 SFERA TURYSTYKI

DOMINUJĄCE WALORY TURYSTYCZNE

Zasadniczym elementem przyrodniczym określającym krajobraz ziemi ełckiej, a tym samym jej turystyczny charakter, są jeziora. Wypełniają one rozległe doliny, rynny i zagłębienia morenowe w promieniu 15-20 km od Ełku. Jeziora są najbardziej charakterystycznymi i cennymi formami, jakie utworzyły się wskutek działania lodowca i wód roztopowych. Różnią się one między sobą kształtem, konfiguracją brzegów, budową dna, głębokością, wielkością. Niemal cały powiat ełcki znajduje się w dorzeczu rzeki Ełk (która jest najważniejszym systemem wodnym tego obszaru), należącym do zlewiska Morza Bałtyckiego, z którym łączy się poprzez Biebrzę, Narew i Wisłę.

Istotnym uzupełnieniem walorów turystycznych jest rzeźba terenu. Ukształtowanie powierzchni, będące wynikiem ostatniego zlodowacenia, wytworzyło na obszarze ziemi ełckiej dwa odrębne typy krajobrazu.

Część północna i wschodnia jest mocno pofałdowana, układają się tutaj na przemian wysoczyzny oraz doliny i kotliny morenowe, wypełnione najczęściej wodami jezior.

Wysoczyzny ciągną się od kilku do kilkunastu kilometrów i najczęściej mają charakter łagodnych wzgórz. Niekiedy jednak rzeźba staje się bardziej urozmaicona i tworzy wzgórza o stromych stokach, przeciętymi głębokimi jarami, a występujące tu liczne głazy narzutowe

---

²⁰ Powiatowy Program Ochrony Środowiska

stanowią dodatkową dekorację uatrakcyjnającą krajobraz terenu występującego w sąsiedztwie Ełku, na północnych jego obszarach, między Siedliskami a Królową Wolą. Odmienny pod względem rzeźby krajobraz występuje w części środkowej i południowej. Obniżając się od północy, teren staje się coraz mniej pofałdowany, przechodzący stopniowo w kotliny, a następnie w obszary równinne, stanowiące część wielkiej Równiny Augustowskiej. W zagłębieniach morenowych znajdują się najczęściej duże jeziora²¹.

Oprócz walorów przyrodniczo-krajobrazowych do najważniejszych atrakcji turystycznych obszaru funkcjonalnego należą:

- Ełcka promenada - usytuowana wzdłuż brzegu Jeziora Ełckiego - deptak o długości 6 km. i szerokości 3,5 m., gdzie 2 m. to ścieżka rowerowa a 1,5 m. to chodnik dla pieszych, ze stylowymi latarniami, ławeczkami, stolikami i miejscami na pozostawienie roweru. Trotuar daje możliwość uprawiania różnego rodzaju sportów: biegania, jazdy rowerem i na rolkach, nordic walking. Wzdłuż odcinka leżącego na osiedlu Centrum stoją drewniane rzeźby władców Polski do trzeciego rozbioru Rzeczypospolitej.
- Ełcka Kolej Wąskotorowa - wybudowana w latach 1910-1917 uznana została za cenny zabytek kultury technicznej. W 1992 r. wpisano ją do rejestru zabytków pod numerem A-3194.
- Wieża Ciśnień - Dziś pełni wyłącznie rolę atrakcji turystycznej. Znajduje się w niej placówka o zagadkowej nazwie Muzeum Kropli Wody. Można tu zobaczyć oryginalne urządzenia techniczne służące niegdyś do zaopatrywania miasta w wodę pitną.
- Ruiny dawnego Zamku Krzyżackiego z XIV w. przy ul. Zamkowej w Ełku oraz Most z 1913 r. (ul. Zamkowa) prowadzący do ruin. Na moście ustawione są zabytkowe lampy, które dawniej za pomocą oświetlenia gazowego oświetlały most. Obecnie most ozdobiony jest wielokolorową iluminacją.
- XIX-wieczna zabudowa centrum miasta Ełku.
- Zabytki sakralne w Ełku oraz sąsiednich gminach.
- Tunel i podziemny kanał - Tunel zbudowano na początku XX wieku, w trakcie wielkich inwestycji mających na celu połączenie jezior i osuszenie jak największych połaci pól. Ma

---

²¹ Plan rozwoju lokalnego powiatu ełckiego do 2016 roku

ok. 1,60 metra średnicy i 300 metrów długości. W niektórych miejscach przebiega 10 metrów pod ziemią.

- Słup graniczny – niedaleko wsi Bogusze pod Prostkami postawiony w 1545 r. na styku trzech granic: Korony Polskiej, Wielkiego Księstwa Litewskiego i Prus. Jest on jednym z najstarszych tego typu zabytków w Polsce.
- Przykłady regionalnej zabudowy mazurskiej.

Przez obszar funkcjonalny przebiegają szlaki piesze, rowerowe i wodne.

SZLAKI PIESZE

- Szlak im. Michała Kajki: Ełk – Chruściele – Tracze – Mostoły – Zdedy – jezioro Zdeckie – Jezioro Kroksztyn – Ogródek – Skomack Wielki – jezioro Orzysz (37 km).
- Szlak Mazur Garbatych: Ełk – Siedliska – Straduny – Malinówka – Stare Juchy – Szczecinowo – Garłówko – Połom – Olecko – Czerwony Dwór – Gołdap (135 km).
- Szlak Tatarski: Ełk – Szyba – Tatarska Góra – Chochołki – Ostrykół – Prostki – Bogusze (19 km).
- Szlak spacerowy Białej Lilii – miasto Ełk. Przebieg trasy: Dworzec Ełckiej Kolei Wąskotorowej – ul. Armii Krajowej – Park Solidarności – ul. Chopina – ul. T. Kościuszki – ul. Wojska Polskiego – ul. Zamkowa – ul. Pułaskiego – ul. 11 Listopada.
- Zielony Szlak: Stare Juchy – Zawady Ełckie – Gorłówko – Stare Juchy (19,6 km).
- Promenada w Ełku, usytuowana wzdłuż brzegu Jeziora Ełckiego - deptak o długości 6 km i szerokości 3,5 m, gdzie 2 m to ścieżka rowerowa, a 1,5 m to chodnik dla pieszych, ze stylowymi latarniami, ławeczkami, stolikami i miejscami na pozostawienie roweru. Trotuar daje możliwość uprawiania różnego rodzaju sportów: biegania, jazdy rowerem i na rolkach, nordic walking.

SZLAKI ROWEROWE

- Zielony Szlak Rowerowy: Stare Juchy – Zawady Ełckie – Gorłówko – Stare Juchy (19,6 km).

- Niebieski Szlak Rowerowy: Stare Juchy – Szczecinowo – Gawliki Małe – Kałtki – Stare Juchy (31 km).
- Szlak rowerowy żółty „Wokół Jeziora Selmęt Wielki” (ok. 49 km) - edukacyjno-ekologiczny.
- Szlak rowerowy niebieski „Tatarskim szlakiem”. Przebieg trasy: Ełk – Żabie Oczko – Nowa Wieś Ełcka – Bajtkowo – Nowa Wieś Ełcka – Prostki – Bogusze – Ostrykół – Ełk.
- Szlak „Zabytkowe cmentarze”. Przebieg trasy: Stare Juchy – Liski – Grabnik – Rogale – Guzki – Mołdzie – Ruska Wieś – Góra Pilchowa – Rękusy – Bartosze – Ełk.
- Szlak rowerowy „Morenowych Wzgórz”. Przebieg trasy: Ełk – Oracze – Płociczno – Straduny – Piaski – Malinówka – Bałamutowo – Czerwonka – Woszczele – Chrzanowo – Ełk.

SZLAKI WODNE

- Szlak Łażna Struga: Mazury - Czerwony Dwór – J. Łażno - J. Litygajno – rzeka Łażna Struga – prawym brzegiem J. Łaśmiady – J. Straduńskie – rzeka Ełk – J. Haleckie – rzeka Ełk – J. Ełckie (57 km)
- Szlak Czerwony Dwór: Czerwony Dwór – jezioro i Szwałk Wielki (gmina Kowale Oleckie) – jezioro Pilwąg – jezioro Łażno – jezioro Litygajno – rzeka Łażna Struga – jezioro Łaśmiady – rzeka Ełk – stacja wodna PTTK Ełk (80 km)
- Szlak im. Michała Kajki: Ełk – jezioro Ełckie – jezioro Sunowo – przewóz kajaków na jezioro Druglin – jezioro Kroksztyn – rzeka Ogródek - jezioro Rostki – jezioro Orzysz (ok. 40 km)
- Szlak mazursko-augustowski: Olecko – jezioro Olecko – rzeka Lega – jezioro Selmęt Wielki – rzeka Małkin – Jezioro Stackie – Jezioro Rajgrodzkie – rzeka Jegrznia – Kanał Augustowski – Augustów
- Szlak Pisanica: Pisanica – jezioro Nieciecz – ciek wodny – jezioro Głębokie – jezioro Błotniste – jezioro Sernik – jezioro Stackie – rzeka Małkin - jezioro Selmęt Wielki

Infrastruktura rekreacyjno – sportowa zlokalizowana jest praktycznie w każdej z gmin. Największy potencjał posiada miasto Ełk (m. in. park wodny, skatepark, obiekty sportowo – rekreacyjne przy MOSiR, hala sportowa, stadion, korty tenisowe, kryte lodowisko).

Ważny potencjał turystyczny skupia szereg imprez organizowanych w Ełku oraz sąsiednich miejscowościach.

Do najbardziej znanych stałych pozycji kulturalnych miasta należą m.in.:

- Międzynarodowy Festiwal Folkloru Dzieci i Młodzieży „Tęcza” – gości zespoły folklorystyczne zarówno z Polski, jak i różnych stron świata.
- Mazurskie Lato Muzyczne – to znakomite gwiazdy, świetna muzyka, a przede wszystkim zabawa.
- Festiwal Sztuk Pirotechnicznych Ełk, Ogień & Woda – to jeden z trzech największych festiwali pirotechnicznych w Polsce.
- Mazurskie Lato Kabaretowe MULATKA – rokrocznie na przełomie lipca i sierpnia Ełk zamienia się w kabaretową stolicę Polski, a wszystko to za sprawą młodych i oryginalnych wykonawców z mniej znanych kabaretów, ale także kultowych grup kabaretowych, które zyskały już sympatię odbiorców.
- Mazurskie Zawody Balonowe – Ełk na kilka dni lipca staje się balonową stolicą Polski.

Respondenci badania ankietowego²² wysoko ocenili walory turystyczne obszaru funkcjonalnego – średnia ocen 3,74 (na skali od 1 do 5). Zdaniem respondentów największą atrakcją turystyczną regionu jest Jezioro Ełckie wraz z promenadą i kolejką wąskotorową, a także plażą w Skrzypkach. W dalszej kolejności podkreślają walory turystyczne okolicy, głównie lasy, jeziora i trasy rowerowe. Badani jako atrakcje turystyczne wskazywali także organizowane w regionie imprezy plenerowe.

Najwyższą średnią ocen uzyskała rzeka Ełk (średnia 3,89). Respondenci równie wysoko ocenili Pojezierze Ełckie (3,87). Na trzecim miejscu uplasowały się szlaki turystyczne rowerowe (średnia ocen wyniosła 3,47), najczęściej wymienianymi przy tym szlakami były: Szlak Michała Kajki, Szlak Tatarski, Szlak Zielony i szlak wzdłuż promenady ełckiej. Szlaki turystyczne piesze, które ze średnią ocen 3,43 uplasowały się w środku ocenianej listy, to głównie: Szlak Tatarski,

---

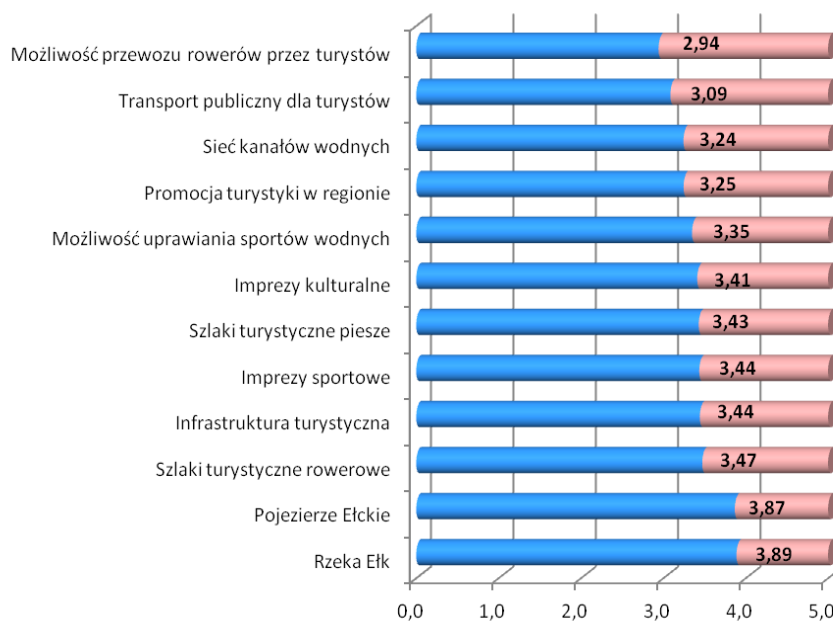
²²RAPORT z badania ilościowego

Szlak Mazur Garbanych, szlak wzdłuż promenady ełckiej i Szlak Zielony. Badani oceniając imprezy kulturalne (średnia 3,41) najczęściej wymieniali: Festiwal Sztuk Pirotechnicznych Ełk, Ogień & Woda, Międzynarodowy Festiwal Folkloru Dzieci i Młodzieży TĘCZA, organizację różnego rodzaju koncertów i noc świętojańską. Wśród imprez sportowych, które badani ocenili na 3,44, głównie wymieniano rajdy i wyścigi rowerowe oraz różnego rodzaju biegi i maratony.

Najniższe oceny uzyskała możliwość przewozu rowerów przez turystów (2,94); jest to zarazem jedyny element z listy, który oceniony został poniżej średniej. Niskie oceny, choć i tak plasujące się powyżej średniej uzyskały takie aspekty, jak transport publiczny dla turystów (3,09), sieć kanałów wodnych (3,24) i promocja turystyki w regionie (3,25).

Wykres 3. Ocena poszczególnych atrakcji turystycznych i elementów infrastruktury turystycznej w regionie ełckim.

Źródło: RAPORT z badania ilościowego (CATI)

Najczęściej poruszanym problemem był brak odpowiedniej bazy noclegowej. Badani podkreślają²³ brak hoteli dopasowanych „na każdą kieszeń”, ich zbyt małą liczbę i małe zróżnicowanie. Zdaniem respondentów brakuje przede wszystkim tanich hoteli, schronisk i pól namiotowych. Badani zwracają również uwagę na zbyt mało rozbudowaną branżę gastronomiczną.

²³ RAPORT z badania jakościowego

Respondenci uważają, że wypożyczalni jest za mało, brakuje międzygminnych ścieżek rowerowych i tras kajakowych, a także możliwości wypożyczenia roweru na kilka dni.

Zdaniem respondentów problemem jest również brak rozwiniętej i dobrze zorganizowanej informacji turystycznej, przez co turyści nie mają całościowego obrazu atrakcji turystycznych w regionie.

Największą konkurencją w dziedzinie obsługi ruchu turystycznego, w opinii respondentów, jest Giżycko, które w swoich materiałach promocyjnych nazywa siebie stolicą Krainy Wielkich Jezior Mazurskich i w związku z tym stanowi największą konkurencję w dziedzinie obsługi ruchu turystycznego.

PREDYSPOZYCJE ROZWOJU TURYSTYKI

Turystyka piesza i rowerowa – wszystkie gminy, wykorzystujące walory przyrodnicze Pojezierza Ełckiego.

Turystyka wodna – wszystkie gminy, wykorzystujące walory Pojezierza Ełckiego oraz rzeki Ełk.

Turystyka kulturowa – wszystkie gminy, ze szczególnym wskazaniem na miasto Ełk.

Agroturystyka – wszystkie gminy oprócz miasta Ełk.

Turystyka wypoczynkowa – wszystkie gminy, ze wskazaniem na obszary wiejskie.

Turystyka tranzytowa – w szczególności miasto Ełk oraz wzdłuż drogi krajowej nr 16 i 65.

OBIEKTY NOCLEGOWE

Miejsca noclegowe w obiektach hotelowych na obszarze funkcjonalnym zlokalizowane są w trzech gminach: mieście Ełk, gminie Ełk oraz Stare Juchy. Najwięcej noclegów w hotelach udzielono turystom krajowym w Ełku, następnie w gminie Stare Juchy i gminie Ełk. Turyści zagraniczni także wybierają nocleg w hotelu w mieście Ełk. Dane pokazują, że turyści zagraniczni dużo rzadziej decydują się na nocleg w hotelu poza miastem, w odróżnieniu od turystów krajowych.

Największą liczbą miejsc noclegowych w pozostałych obiektach dysponuje miasto Ełk i gmina Ełk. Wg danych z roku 2012 gminy Kalinowo i Prostki nie dysponowały miejscami noclegowymi w pozostałych obiektach zakwaterowania. Turyści krajowi chętniej korzystali z miejsc

noclegowych w gminie Ełk, zaś turyści zagraniczni w mieście Ełk, choć różnice te nie były tak wielkie, jak w przypadku noclegów w hotelach.

Tab. 21. Miejsca noclegowe – obiekty hotelowe.

Jednostka terytorialna	miejsca noclegowe					
	obiekty hotelowe					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	msc	msc	msc	msc	msc	msc
POLSKA	190387	210507	221633	240967	252511	264145
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	12364	12993	12648	13072	14746	15130
Powiat ełcki	373	373	367	387	365	430
Ełk (1)	133	133	127	149	147	147
Ełk (2)	164	164	164	162	142	165
Stare Juchy (2)	76	76	76	76	76	118
POLSKA - GMINY MIEJSKIE	131395	144138	150139	160690	168210	174837
POLSKA - GMINY WIEJSKIE	26276	29041	31481	35781	36982	40557
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY MIEJSKIE	5101	5695	5447	5581	7197	6928
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY WIEJSKIE	2330	2410	2432	2683	2842	3106

Źródło: BDL/GUS: (1) oznacza gminę miejską, (2) oznacza gminę wiejską

Tab. 22. Noclegi udzielone Polakom – obiekty hotelowe.

Jednostka terytorialna	udzielone noclegi rezydentom (Polakom)					
	obiekty hotelowe					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	-	-	-	-	-	-
POLSKA	15898076	17300273	17036420	19111555	20784952	21466114
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	874172	936453	856173	964466	1133423	1146626
Powiat ełcki	25296	26406	25306	26964	32847	31645
Ełk (1)	12716	13620	14732	13792	18029	14454
Ełk (2)	4498	4499	4915	6058	7817	7401
Stare Juchy (2)	8082	8287	5659	7114	7001	9790
POLSKA - GMINY MIEJSKIE	11322737	12106760	11852979	13127954	14261659	14603220
POLSKA - GMINY WIEJSKIE	2040272	2218060	2205907	2576413	2790914	3009247
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY MIEJSKIE	317574	363984	346262	380437	529795	533429
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY WIEJSKIE	202486	223197	170139	191410	203020	198880

Źródło: BDL/GUS: (1) oznacza gminę miejską, (2) oznacza gminę wiejską

Tab. 23. Noclegi udzielone turystom zagranicznym .

Jednostka terytorialna	udzielone noclegi turystom zagranicznym					
	obiekty hotelowe					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	-	-	-	-	-	-
POLSKA	8408772	7939328	7478031	8029202	8397392	9424550
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	396924	328426	323933	309237	316661	329961
Powiat ełcki	7690	5968	3969	4782	4103	3907
Ełk (1)	7463	5691	3526	4103	3605	3174
Ełk (2)	101	119	178	275	158	363
Stare Juchy (2)	126	158	265	404	340	370
POLSKA - GMINY MIEJSKIE	7251575	6824636	6479262	6901451	7183745	8077064
POLSKA - GMINY WIEJSKIE	451818	469536	452591	556311	544885	594437
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY MIEJSKIE	205380	181364	184166	166182	175669	187744
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY WIEJSKIE	31461	27750	33631	30904	30324	34630

Źródło: BDL/GUS: (1) oznacza gminę miejską, (2) oznacza gminę wiejską

Tab. 24. Miejsca noclegowe – pozostałe obiekty.

Jednostka terytorialna	miejsca noclegowe					
	inne obiekty noclegowe - razem					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	msc	msc	msc	msc	msc	msc
POLSKA	391718	386491	384868	369144	353735	411288
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	25867	25743	25718	24650	23064	24307
Powiat ełcki	756	735	549	702	653	733
Ełk (1)	578	557	371	358	385	394
Ełk (2)	62	62	84	250	250	312
Kalinowo (2)	42	42	40	40	0	0
Prostki (2)	54	54	54	54	18	0
Stare Juchy (2)	20	20	0	0	0	27
POLSKA - GMINY MIEJSKIE	139838	135228	136129	132985	126226	151208
POLSKA - GMINY WIEJSKIE	150025	147948	146035	140339	132458	156067
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY MIEJSKIE	6773	6684	7676	7227	6433	6377
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY WIEJSKIE	9222	9622	8346	8706	8014	8552

Źródło: BDL/GUS: (1) oznacza gminę miejską, (2) oznacza gminę wiejską

Tab. 25. Noclegi udzielone Polakom – inne obiekty noclegowe.

Jednostka terytorialna	udzielone noclegi rezydentom (Polakom)					
	inne obiekty noclegowe - razem					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	-	-	-	-	-	-
POLSKA	28137546	29172008	28374200	26618284	25743037	28672177
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	1075593	1139047	1135238	1081959	974578	1020267
Powiat ełcki	31230	25301	23126	22586	21384	44459
Ełk (1)	24134	19127	17528	17102	18657	19737
Ełk (2)	2452	3240	1984	1047	910	23587
Kalinowo (2)	2861	2077	3327	2575	1526	0
Prostki (2)	800	344	287	1862	291	0
Stare Juchy (2)	983	513	0	0	0	1135
POLSKA - GMINY MIEJSKIE	12490240	12694063	12455064	11572812	11348781	12860506
POLSKA - GMINY WIEJSKIE	8524213	8710092	8281648	8040009	7627251	8463941
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY MIEJSKIE	191930	179500	207878	178444	166385	190404
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY WIEJSKIE	331231	384657	344897	389078	308093	336464

Źródło: BDL/GUS: (1) oznacza gminę miejską, (2) oznacza gminę wiejską

Tab. 26. Noclegi udzielone turystom zagranicznym – inne obiekty noclegowe.

Jednostka terytorialna	udzielone noclegi turystom zagranicznym					
	inne obiekty noclegowe - razem					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	-	-	-	-	-	-
POLSKA	2509328	2233909	2131416	2035426	2222872	2452049
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	61020	55713	56842	51840	45434	58291
Powiat ełcki	3514	3800	1751	1126	729	2368
Ełk (1)	2550	2869	806	1029	729	1129
Ełk (2)	897	912	937	97	0	1071
Kalinowo (2)	0	0	8	0	0	0
Stare Juchy (2)	67	19	0	0	0	168
POLSKA - GMINY MIEJSKIE	1740746	1611932	1544593	1504455	1678366	1867288
POLSKA - GMINY WIEJSKIE	475905	348986	331336	288070	289019	337071
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY MIEJSKIE	20083	20314	22435	21650	13572	17628
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY WIEJSKIE	30337	24061	22261	19087	19659	27990

Źródło: BDL/GUS: (1) oznacza gminę miejską, (2) oznacza gminę wiejską

2.5 SFERA INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I KOMUNIKACYJNEJ

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Poziom rozwoju infrastruktury wodociągowej na obszarze funkcjonalnym nie odbiega od średniej dla kraju i województwa warmińsko-mazurskiego. Obszar funkcjonalny wypada

korzystniej w kontekście rozwoju sieci kanalizacyjnej zarówno na tle kraju i województwa, głównie dzięki ośrodkowi miejskiemu. Słabiej rozwinięta jest natomiast sieć gazowa. Na uwagę zasługuje duża dysproporcja wewnątrz obszaru. Liderem w rozwoju infrastruktury technicznej jest miasto Ełk, które posiada wartości zbliżone do średniej dla ośrodków miejskich województwa warmińsko-mazurskiego. Gminy wiejskie posiadają wskaźniki rozwoju sieci wodociągowej i kanalizacji także zbliżone do średnich dla gmin wiejskich w kraju i województwie. Zauważalna jest jednak bardzo duża różnica w rozwoju infrastruktury technicznej na obszarze miejskim i wiejskim obszarze funkcjonalnego.

Wskaźniki dot. powierzchni mieszkań przypadającej na 1 osobę pokazują, że w najlepszej sytuacji mieszkaniowej jest gmina Stare Juchy. Związane to może być z największą migracją z tej gminy. Wskaźnik ten nie pokazuje również standardu mieszkań. Z oceny dostępu do infrastruktury technicznej można wnioskować, że najwyższy standard oferuje miasto Ełk. Sytuacja mieszkaniowa w mieście Ełk, poza gminą Prostki wydaje się być najtrudniejsza. Może być to związane ze znacznym wzrostem liczby ludności na przestrzeni ostatnich lat.

Dostęp do sieci telefonicznych i łącz internetowych mieszkańcy ocenili na 3,59²⁴.

Tab. 27. % korzystających z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej.

Jednostka terytorialna	Ogółem		
	wodociąg	kanalizacja	gaz
	2011	2011	2011
	%	%	%
POLSKA	87,6	63,5	52,5
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	89,1	66,8	43,3
Powiat ełcki	89,4	72,8	46,8
Miasto Ełk	98,9	94,8	70,1
Gmina Ełk	74,0	28,7	0,0
Gmina Kalinowo	77,0	29,7	0,0
Gmina Prostki	61,2	25,3	0,0
Gmina Stare Juchy	66,7	31,7	0,0
POLSKA - GMINY MIEJSKIE	95,8	88,1	76,4
POLSKA - GMINY WIEJSKIE	75,9	29,9	21,0
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY MIEJSKIE	97,4	93,6	80,1
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY WIEJSKIE	79,7	30,8	4,7

Źródło: BDL/GUS: (1) oznacza gminę miejską, (2) oznacza gminę wiejską

²⁴RAPORT z badania ilościowego

Tab. 28. Powierzchnia mieszkań na 1 osobę.

Jednostka terytorialna	na 1 osobę				
	2008	2009	2010	2011	2012
	m2	m2	m2	m2	m2
POLSKA	24,2	24,6	24,7	:	:
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	21,8	22,1	22,0	:	:
Powiat etcki	20,9	21,1	21,0	:	:
Ełk (1)	20,5	20,6	20,6	:	:
Ełk (2)	22,4	23,0	22,9	:	:
Kalinowo (2)	21,1	21,4	21,0	:	:
Prostki (2)	19,3	19,5	19,2	:	:
Stare Juchy (2)	24,6	25,1	24,9	:	:
POLSKA - GMINY MIEJSKIE	23,6	24,1	24,3	:	:
POLSKA - GMINY WIEJSKIE	25,4	25,7	25,7	:	:
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY MIEJSKIE	21,7	22,0	22,1	:	:
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY WIEJSKIE	22,3	22,7	22,5	:	:

Źródło: BDL/GUS: (1) oznacza gminę miejską, (2) oznacza gminę wiejską

Tab. 29. Powierzchnia 1 mieszkania.

Jednostka terytorialna	1 mieszkania				
	2008	2009	2010	2011	2012
	m2	m2	m2	m2	m2
POLSKA	70,2	70,5	70,9	:	:
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	65,6	65,9	66,2	:	:
Powiat etcki	62,3	62,5	62,9	:	:
Ełk (1)	57,4	57,5	57,7	:	:
Ełk (2)	76,3	77,6	79,1	:	:
Kalinowo (2)	78,5	78,6	78,8	:	:
Prostki (2)	66,8	66,9	67,2	:	:
Stare Juchy (2)	75,7	75,9	76,5	:	:
POLSKA - GMINY MIEJSKIE	60,8	61,0	61,2	:	:
POLSKA - GMINY WIEJSKIE	87,1	87,7	88,2	:	:
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY MIEJSKIE	59,3	59,4	59,5	:	:
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - GMINY WIEJSKIE	76,5	77,1	77,7	:	:

Źródło: BDL/GUS: (1) oznacza gminę miejską, (2) oznacza gminę wiejską

INFRASTRUKTURA KOMUNIKACYJNA

Infrastrukturę komunikacyjną obszaru funkcjonalnego stanowią drogi, zaliczane do wszystkich kategorii. Najwyższe rangą wśród dróg przechodzących przez teren obszaru są drogi krajowe Nr 16 i 65 oraz droga wojewódzka Nr 656. Droga krajowa Nr 16 to droga relacji Dolna Grupa

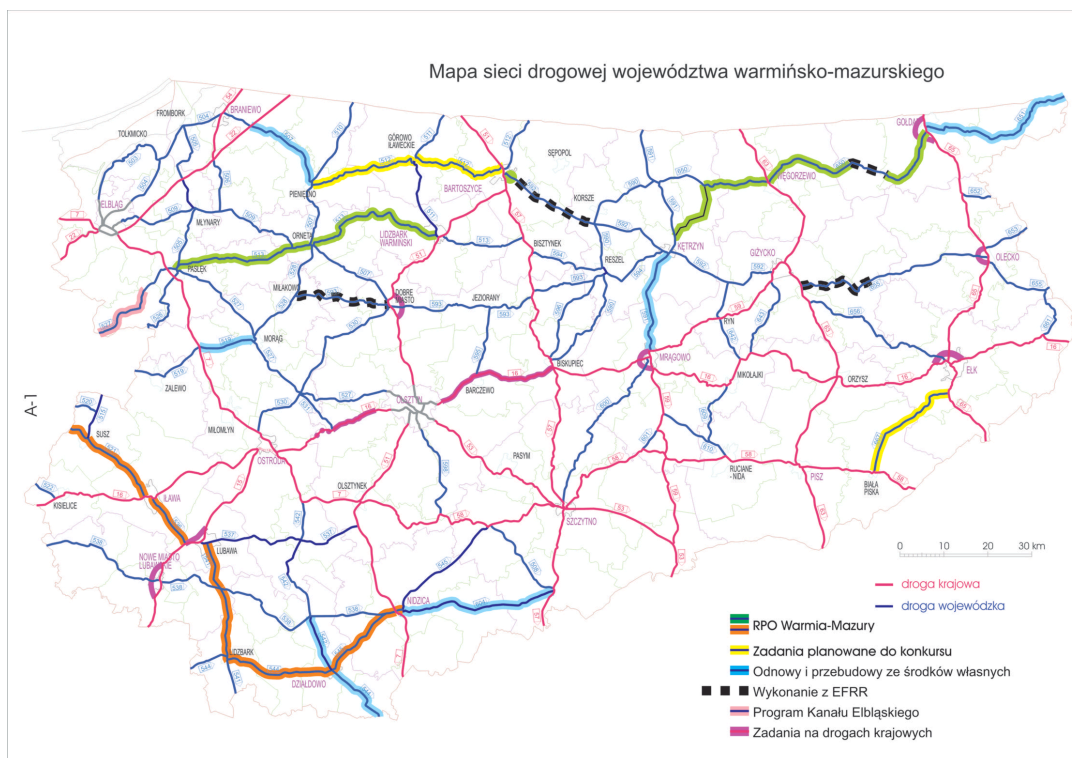

k. Grudziądza do przejścia z Litwą w Ogrodnikach. Droga Nr 65 to trasa łącząca Gołdap – na granicy z Rosją, z Bobrownikami - przejście z Białorusią.

Łączna długość wszystkich dróg obszaru funkcjonalnego wynosi 1250,2 km. Sieć dróg lokalnych tworzą przede wszystkim drogi powiatowe o łącznej długości 643,7 km. Są to drogi o różnym stanie nawierzchni, często w złym stanie technicznym, wymagające przebudowy i wykonania nowych nawierzchni bitumicznych. Pozostałe drogi stanowią drogi gminne, których stan jest bardzo zróżnicowany i uzależniony od możliwości budżetowych poszczególnych gmin. Nawierzchnia dróg gminnych jest bardzo różna, począwszy od dróg asfaltowych, poprzez drogi z płyt betonowych oraz drogi gruntowo-żuźłowe.

Przez obszar funkcjonalny przebiegają linie kolejowe nr 38, 219, 41 i 223. Na obszarze funkcjonuje również parowa kolej wąskotorowa oraz szereg szlaków turystycznych, obejmujących szlaki piesze, rowerowe, konne, wodne o łącznej długości ok. tysiąca kilometrów²⁵.

Mapa 6. Mapa sieci drogowej województwa warmińsko-mazurskiego – wykaz inwestycji realizowanych i planowanych do realizacji.

Źródło: Zarząd Dróg Wojewódzkich Olsztyn

²⁵ Powiatowy Program Ochrony Środowiska

Oceniając infrastrukturę drogową, uczestnicy badania zwracali uwagę na różne problemy.

Najważniejszym, zdaniem uczestników badania, działaniem, które może usprawnić komunikację w regionie ełckim, jest poprawa infrastruktury drogowej (w tym np. remont trasy do Olsztyna i drogi nr 65). Uznało tak 42,0% respondentów. Uczestnicy badania uważają, że zbyt wiele dróg w powiecie nie ma asfaltu, chcieliby, żeby to zostało zmienione, a także, aby zwiększono liczbę tras rowerowych²⁶.

Tab. 30. Najważniejsze odległości drogowe.

Od	Do	Odległość (km)	Czas przejazdu
Ełk	Olszyn	150	2 h 12 min
Ełk	Białystok	109	1 h 35 min
Ełk	Warszawa	230	3 h 5 min
Ełk	Gdańsk	317	4 h 14 min
Ełk	Giżycko	53,6	53 min
Ełk	Olecko	31,3	33 min
Ełk	Augustów	45,2	38 min
Ełk	Grajewo	27,8	28 min
Stare Juchy	Ełk	21,1	25 min
Kalinowo	Ełk	22,0	18 min
Prostki	Ełk	21,0	21 min

Źródło: www.google.pl/maps

KOMUNIKACJA PUBLICZNA

Z przejazdów autobusowych w obszarze funkcjonalnym korzysta głównie młodzież dojeżdżająca do szkół. Problemem jest nie tyle brak połączeń, co niewystarczająca ich ilość. W trakcie badań ankietowych wspomniano także o braku połączeń weekendowych i w godzinach popołudniowych oraz wieczornych. Uczestnicy badania, którzy podali konkretne kierunki, wspominali z jednej strony o trudnościach z dojazdem do dużych miast w województwie i poza nim, szczególnie do Warszawy, Białegostoku, Gdańska i Olsztyna, jak również o konkretnych problemach w komunikacji pomiędzy miejscowościami w regionie. Wymieniane były niedobory

---

²⁶RAPORT z badania ilościowego

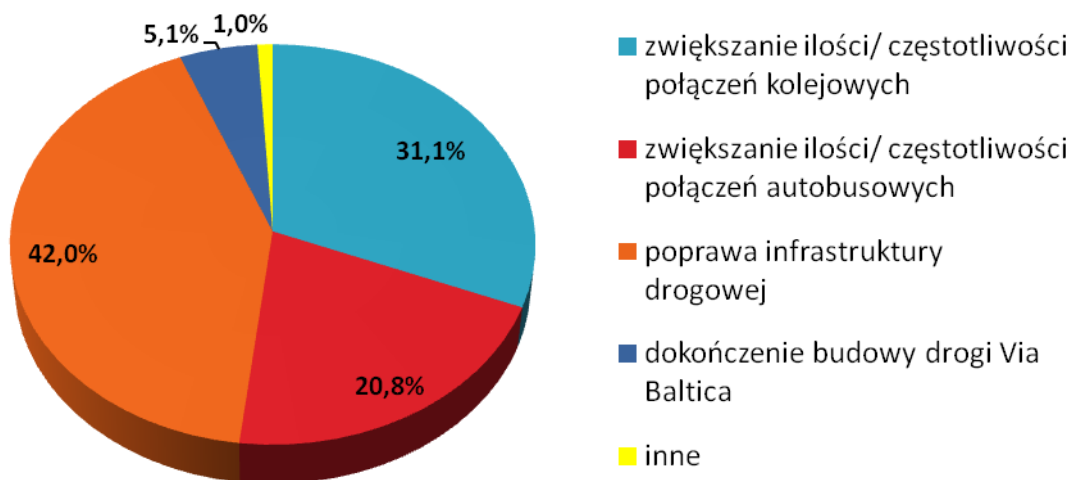

komunikacyjne na następujących trasach: droga do Augustowa, do Suwałk, do Giżycka, do Grajewa, do Mrągowa, do Olecka, a także takie relacje, jak Prostki - Kalinowo, czy Ełk - Rożyńsk²⁷.

Zwiększenie ilości oraz częstotliwości połączeń kolejowych jest najważniejszym działaniem według 31,1% badanych.

Wykres 4. Rozwiązania komunikacyjne najbardziej potrzebne dla regionu ełckiego.

Źródło: RAPORT z badania ilościowego (CATI)

2.6 OBECNE I PRZYSZŁE INWESTYCJE

Najważniejsza działania o charakterze inwestycyjnym dla rozwoju obszaru funkcjonalnego określa Strategia Rozwoju Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Oprócz inwestycji kluczowych dla rozwoju całego obszaru województwa poszczególne samorzady wyznaczyły lokalne priorytety inwestycyjne. Związane są one przede wszystkim z **dalszą poprawą infrastruktury technicznej**, zarówno drogowej, jak też związanej z ochroną środowiska (jako ważnego zasobu dla lokalnej gospodarki, w tym turystyki), utrzymaniem lub poprawą stanu **infrastruktury społecznej**, poprawą **atrakcyjności inwestycyjnej** poprzez uzbrojenie terenów inwestycyjnych zarówno pod inwestycje o charakterze gospodarczym, jak też budownictwo mieszkaniowe lub też wyznaczeniem nowych terenów pod inwestycje (głównie miasto Ełk), a także budową lub poprawą jakości **infrastruktury turystycznej**.

²⁷RAPORT z badania jakościowego

Do najważniejszych inwestycji o charakterze regionalnym należeć będą:

- Budowa drogi S-61 (Via Baltica) Warszawa - Ełk (a także przygotowanie i złożenie przez Polskę do konkursu w ramach instrumentu *Łącząc Europę* wspólnego z Litwą projektu na dalszy odcinek w kierunku Litwy; TEN-T).
- Zwiększenie dostępności przestrzennej obszarów o najniższym jej poziomie do Olsztyna (dokończenie modernizacji drogi krajowej nr 16 (będzie objęta siecią TEN-T) na odcinku od Borek Wielkich przez Mrągowo do Ełku) i subregionalnych ośrodków wzrostu, w tym budowa i modernizacja dróg lokalnych.
- Rozwiązywanie problemów komunikacyjnych w obszarach funkcjonalnych Olsztyna, Elbląga i Ełku.
- Poprawa czasu dojazdu do miast powiatowych, przede wszystkim na obszarach o słabym dostępie do usług publicznych.
- Budowa dróg rowerowych poprawiających bezpieczeństwo ruchu i dostępność komunikacyjną do usług publicznych.
- Budowa/modernizacja linii kolejowej Rail Baltica przez Ełk (E75; TEN-T).
- Modernizacja odcinków linii kolejowych w ramach połączenia Toruń – Iława – Olsztyn – Korsze - Ełk.
- Skomunikowanie lotniska regionalnego w Szymanach ze wschodnią częścią województwa poprzez modernizację linii kolejowej na odcinku Szczytno – Pisz - Ełk.
- Zintegrowany transport publiczny w ośrodkach miejskich, w szczególności w największych miastach regionu (Olsztyn, Elbląg i Ełk). W latach realizacji strategii utrzymane będą działania mające na celu rozwój zintegrowanych systemów transportu publicznego. Działania te służyć będą zarówno rozwojowi gospodarczemu, jak też ochronie miast przed nadmiernym hałasem i zanieczyszczeniem środowiska.
- Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego:
  - redukcja emisji zanieczyszczeń powietrza, w szczególności z niskich źródeł emisji oraz poprzez stosowanie transportu (np. rowerowego) i ogrzewania przyjaznego środowisku;

- rozbudowa sieci kanalizacyjnej (w tym także kanalizacji deszczowej) oraz budowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków (zwłaszcza na terenach zabudowy rozproszonej), dalsze inwestowanie w sieci wodociągowe;
- zapobieganie powstawaniu odpadów i racjonalna gospodarka odpadami, w tym selektywna zbiórka odpadów, recykling, odzysk, budowa instalacji zagospodarowania odpadów;
- usuwanie substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, zwłaszcza PCB i azbestu;
- ochrona ekosystemów leśnych przed pożarami i innymi szkodliwymi czynnikami zagrażającymi trwałości lasów,
- prowadzenie monitoringu środowiska i ogólnodostępnej wojewódzkiej bazy danych o środowisku (GIS).

Wg badań jakościowych najważniejszymi działaniami dla rozwoju regionu są z pewnością inwestycje w infrastrukturę drogową, w sprowadzenie inwestorów i otwarcie nowych zakładów, jak również w szeroko pojętą infrastrukturę turystyczną. Te trzy obszary przewijały się w wypowiedziach respondentów najczęściej, ze zdecydowanym naciskiem na poprawę sieci drogowej. Respondenci dość duży nacisk kładli również na budowę lotniska. Rozwój infrastruktury drogowej i lotniczej pozwoli, zdaniem badanych, ściągnąć do regionu inwestycje, a także zapewni rozwój branży turystycznej ze względu na łatwiejszy dostęp do regionu. Drugim najczęściej wspomnianym rodzajem działań powinno być ściągnięcie inwestycji do regionu.

Niektórzy badani podchodzą jednak do tego pomysłu ze sceptycyzmem, uważają, że dużego przemysłu nie można wprowadzić do regionu, a w celu zmniejszenia bezrobocia powinno się inwestować w przemysł lekki.

Badani zwracali również uwagę na rozwój infrastruktury turystycznej w regionie. Wskazywano potrzebę rozwoju dobrej jakości bazy hotelowej, rozwoju szlaków rowerowych i stworzenia wspólnej oferty turystycznej całego regionu.

Zdecydowana większość ankietowanych liderów opinii jest zdania, że znaczenie powiatu ełckiego w ciągu najbliższych dziesięciu lat wzrośnie, a sam region rozwinie się. Rozwój ten dotyczył będzie w największym stopniu infrastruktury drogowej, co, zdaniem respondentów, będzie miało bezpośrednie przełożenie na wzrost liczby turystów i inwestorów.

Badani prognozują, że poprawa komunikacji (dróg i szlaków kolejowych) doprowadzi do zwiększenia ilości miejsc pracy, dzięki czemu zmniejszy się bezrobocie, a region ełcki stanie się bardziej atrakcyjnym obszarem. Respondenci wskazują również perspektywę pozyskania środków unijnych, które, odpowiednio wykorzystane, mogą przyczynić się do rozwoju regionu²⁸.

Najważniejszymi działaniami wg badanych dla rozwoju regionu są zatem inwestycje:

- w sprowadzenie inwestorów i otwarcie nowych zakładów
- w infrastrukturę drogową, ze zdecydowanym naciskiem na poprawę sieci drogowej oraz z naciskiem na budowę lotniska oraz poprawę komunikacji drogowej i kolejowej
- w szeroko pojętą infrastrukturę turystyczną i ochrony środowiska

---

2.7 OBECNE I POTENCJALNE KIERUNKI ROZWOJU

Mając na uwadze przyszły okres programowania UE na lata 2014-2020, najważniejszym dokumentem opisującym kierunki rozwoju obszaru funkcjonalnego jest dokument: Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025.

Poniżej prezentujemy najważniejsze kierunki w kontekście Ełckiego Obszaru Funkcjonalnego.

OSI (Obszar Strategicznej Interwencji) – TYGRYS WARMIŃSKO-MAZURSKI

Uzasadnienie strategicznej interwencji: konieczność dynamizacji procesów rozwojowych oraz wzmocnienie konkurencyjności krajowej i międzynarodowej regionu.

Powiązanie OSI z polityką krajową (KSRR 2010-2020): wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów.

Kryterium wyboru: położenie ośrodka gminnego w odległości maksymalnie 15 km od drogi nr 7 lub nr 16.

Ełcki Obszar Funkcjonalny – wszystkie gminy.

---

²⁸RAPORT z badania jakościowego

Oczekiwane efekty interwencji: dynamizacja procesów gospodarczych, rozwój współpracy sieciowej – w tym w zakresie innowacyjności, wzrost atrakcyjności inwestycyjnej, wzrost jakości życia, wzrost kooperacji krajowej i międzynarodowej²⁹.

OSI – ośrodki subregionalne

Uzasadnienie strategicznej interwencji: potrzeba wzmocnienia konkurencyjności województwa poprzez rozwój ośrodków subregionalnych oraz ich obszarów funkcjonalnych delimitowanych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Powiązanie OSI z polityką krajową (KSRR): wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów.

Kryterium wyboru: w przypadku Elbląga kryterium najbliższego sąsiedztwa administracyjnego rozszerzone o gminy położone w pobliżu na najważniejszym szlaku komunikacyjnym (droga ekspresowa nr 7), w przypadku Ełku kryterium najbliższego sąsiedztwa.

Ełcki Obszar Funkcjonalny – miasto Ełk, gmina Ełk.

Oczekiwane efekty interwencji: wzrost funkcji subregionalnych Elbląga i Ełku (gospodarczych, społecznych, w tym edukacyjnych, kulturowych i medycznych); wzrost konkurencyjności gospodarczej w kraju i za granicą; podniesienie poziomu kapitału społecznego; wzrost różnorodności i dopasowania oferty edukacyjnej do potrzeb rynku; rewitalizacja społeczno-gospodarcza; intensyfikacja współpracy międzynarodowej i międzyregionalnej; wykształcenie wyrazistych funkcji społeczno-gospodarczych obu miast³⁰.

OSI – nowoczesna wieś

Uzasadnienie strategicznej interwencji: wzrost konkurencyjności obszarów oferujących najlepsze warunki dla produkcji żywności wysokiej jakości oraz wzrostu produktywności produkcji rolniczej.

Powiązanie OSI z polityką krajową (KSRR 2010-2020): wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów (rozwijanie potencjału rozwojowego i absorpcyjnego obszarów wiejskich).

Kryterium wyboru: waloryzacja przestrzeni województwa ze względu na kierunki rozwoju rolnictwa dokonana przez Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie. Waloryzacja ta uwzględnia zarówno możliwości wielofunkcyjnego rozwoju

---

²⁹Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025

³⁰Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025

rolnictwa (w tym ekologicznego)(typ A), jak i kierunek intensywnego rozwoju rolnictwa pokrywającego się z najlepszymi parametrami rolniczej przestrzeni produkcyjnej (typ B).

Ełcki Obszar Funkcjonalny – wszystkie gminy, ukierunkowany do wielofunkcyjnego rozwoju rolnictwa (typ A).

Oczekiwane efekty interwencji: wzrost specjalizacji w zakresie produkcji żywności wysokiej jakości bazującej na regionalnych zasobach przyrodniczych, wspierającej poziom dochodów mieszkańców regionu; wzrost współpracy biznesowej, a także aktywności promocyjnej i targowej; wzrost przedsiębiorczości³¹.

OSI – obszary peryferyzacji społeczno-gospodarczej

Uzasadnienie strategicznej interwencji: spójność terytorialna województwa warmińsko-mazurskiego.

Powiązanie OSI z polityką krajową (KSRR 2010-2020): budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych.

Kryterium wyboru: zaliczenie gminy do grupy o niskim potencjale rozwojowym w badaniu potencjału rozwojowego gmin województwa warmińsko-mazurskiego.

Ełcki Obszar Funkcjonalny – gminy: Prostki, Kalinowo, Stare Juchy.

Oczekiwane efekty interwencji: podniesienie poziomu kapitału społecznego; rozwój organizacji pozarządowych, aktywizacji społecznej i działań w zakresie ekonomii społecznej; wzrost atrakcyjności turystycznej i efektywna promocja produktów turystycznych; lepsze wykorzystanie walorów przyrodniczych dla aktywizacji społeczno-gospodarczej³².

OSI – obszary o słabym dostępie do usług publicznych

Uzasadnienie strategicznej interwencji: trudności z dostępnością do usług publicznych skutkujące marginalizacją niektórych obszarów, a także przekładające się na jakość kapitału ludzkiego.

Powiązanie OSI z polityką krajową (KSRR 2010-2020): budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych (wspieranie obszarów wiejskich

---

³¹ *Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025*

³² *Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025*

o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe).

Kryterium wyboru: statystyczne, bazujące na 11 wskaźnikach charakteryzujących usługi.

Ełcki Obszar Funkcjonalny – gmina Stare Juchy – bardzo wysoka intensywność problemów, gmina Prostki – wysoka intensywność problemów.

Oczekiwane efekty interwencji: wzrost dostępu do usług publicznych; aktywizacja społeczna; poprawa połączeń komunikacyjnych z lokalnymi ośrodkami wzrostu; wzrost przedsiębiorczości.

OSI – obszary wymagające restrukturyzacji i rewitalizacji

Uzasadnienie strategicznej interwencji: utrata konkurencyjności małych i średnich miast w wyniku silnej konkurencji zewnętrznej oraz pogarszającej się sytuacji w gminach otaczających te miasta. Problemy społeczne dużych miast (wybrane dzielnice).

Powiązanie OSI z polityką krajową (KSRR 2010-2020): Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych (restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze).

Kryterium wyboru: kryterium administracyjno-statystyczne (gminy miejskie oraz miasta w gminach miejsko-wiejskich liczące powyżej 5000 mieszkańców).

Ełcki Obszar Funkcjonalny – miasto Ełk.

Oczekiwane efekty interwencji: wzrost kapitału społecznego; podniesienie jakości edukacji; wzrost przedsiębiorczości; rewitalizacja miast; wzrost jakości życia; wzrost współpracy międzygminnej; poprawa połączeń komunikacyjnych z otoczeniem (rynkami pracy); specjalizacja miast i miasteczek i podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej terenu³³.

OSI – obszary o ekstremalnie niskiej dostępności komunikacyjnej

Uzasadnienie strategicznej interwencji: słabe połączenia komunikacyjne Olsztyna ze wschodnią częścią regionu, ograniczające możliwości nawiązywania relacji społeczno-gospodarczych.

Powiązanie OSI z polityką krajową (KSRR 2010-2020): Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych (zwiększanie dostępności transportowej do ośrodków wojewódzkich na obszarach o najniższej dostępności).

---

³³ *Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025*

Kryterium wyboru: podstawowym kryterium wyznaczenia OSI była dostępność czasowa drogowa do miasta wojewódzkiego (zgodnie z KSRR 2010-2020 przyjęto, że szczególnie zła sytuacja występuje w przypadku gmin oddalonych o ponad 90 min. jazdy samochodem).

Ełcki Obszar Funkcjonalny – wszystkie gminy.

Oczekiwane efekty interwencji: poprawa dostępności komunikacyjnej; wzrost współpracy; wzrost przedsiębiorczości; wzrost atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej³⁴.

Inteligentna specjalizacja (specjalizacja terytorialna) - ekonomia wody

Specjalizacja bazuje na największych w Polsce zasobach wód powierzchniowych, wokół których rozwinęła się turystyka oraz szereg rodzajów działalności, które mają również duży potencjał innowacyjny. Warmia i Mazury są znane z produkcji jachtów, łodzi, a także usług związanych z tą branżą. Istotnym czynnikiem rozwoju specjalizacji będzie silna pozycja zaplecza naukowego w obszarze produkcji żywności, ale powinno być ono wsparte w zakresie współpracy z producentami maszyn i urządzeń (wydziały techniczne). Rozwój specjalizacji wychodzi naprzeciw potrzebom ochrony środowiska, w czym region chce uzyskać znaczenie międzynarodowe.

Ełcki Obszar Funkcjonalny – głównie miasto Ełk³⁵. Potencjał opiera się na branży metalowej, branży tworzyw sztucznych, elektrotechnicznej. Z drugiej strony bazuje na potencjale turystycznym związanym z wodą. Przykładem może być promenada ełcka, która skupia usługi rekreacyjne, sportowe, gastronomiczne, kulturalne.

Inteligentna specjalizacja (specjalizacja terytorialna) - żywność wysokiej jakości

Jest to specjalizacja bazująca na tradycyjnej już silnej pozycji rolnictwa w regionie (jeden z najwyższych wskaźników produktywności w Polsce). Wokół produkcji żywności region rozwinął bardzo silną specjalizację naukową, w której osiąga obecnie znaczące sukcesy międzynarodowe, która jest jednocześnie zapleczem badawczo-naukowym dla pojedynczych firm i klastrów. Specjalizacja ta opiera się na przemyśle rolno-spożywczym i dynamicznym rozwoju rolnictwa lokalnego i tradycyjnym przetwórstwie żywności opartej o regionalne surowce i krótkie łańcuchy sprzedaży oraz produkcji żywności o projektowanych funkcjach. Odpowiada ona na potrzeby konsumentów związane z promowanym zdrowym stylem życia.

---

³⁴Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025

³⁵ Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025

Ełcki Obszar Funkcjonalny – wszystkie gminy³⁶. Potencjał opiera się na branży spożywczej oraz potencjale rolnictwa, także rolnictwa ekologicznego. Duży potencjał istnieje w produktach lokalnych i specjalnościach gastronomicznych.

Inteligentna specjalizacja (specjalizacja terytorialna) - drewno i meblarstwo

Specjalizacja jest silnie osadzona na tradycjach regionu, w którym sektor meblarski i szerokie wykorzystanie drewna rozwijało się jeszcze przed transformacją z 1989 r. Region posiada znaczące kompetencje w zakresie dostarczania surowców i półproduktów, ale przede wszystkim zlokalizowane są tu fabryki dostarczające produkty finalne. Ważnym elementem budowy specjalizacji będzie dalszy rozwój usług projektowych oraz budowanie marki województwa.

Ełcki Obszar Funkcjonalny – głównie miasto Ełk³⁷. Potencjał opiera się na branży drzewno – meblarskiej.

Pożądane kierunki rozwoju w ocenie mieszkańców (wyniki badań ankietowych)

Badani³⁸ wypowiedzieli się także w kwestii działań, które ich zdaniem są najważniejsze dla rozwoju regionu:

- Najważniejszym w opinii mieszkańców działaniem jest tworzenie nowych miejsc pracy. Tak uznało aż 69,4% badanych.
- Na drugim miejscu w kontekście posunięć najważniejszych dla regionu uplasowała się konieczność poprawy infrastruktury drogowej (30,2%),
- Na trzecim - rozwój kultury (23,1%).
- Inne, często wspomniane zadania, to rozwój sportu (20,3%), rozwój dostępu do służby zdrowia (18,3%) i rozwój szkolnictwa wyższego, na który wskazało 16,0% badanych.

Szczegółowe dane dotyczące odsetków wskazań każdej możliwości działania przedstawia poniższy wykres. W związku z faktem, że badani mogli wskazać do trzech najważniejszych dla regionu zadań, suma wskazań nie równa się 100%.

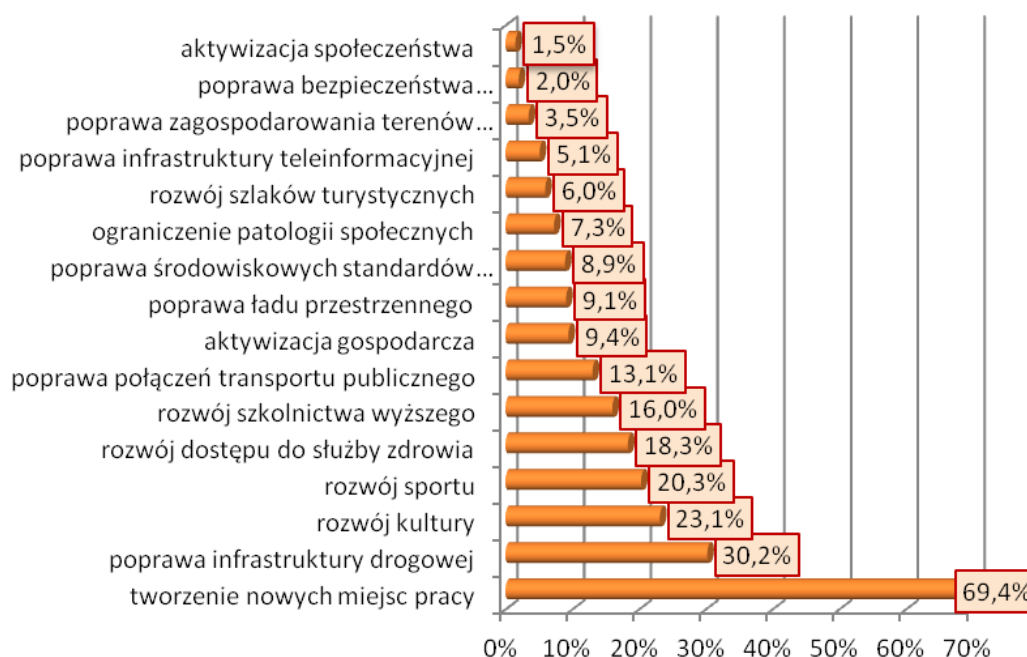
³⁶Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025

³⁷ Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025

³⁸ RAPORT z badania ilościowego (CATI)

Wykres 5. Najważniejsze działania dla rozwoju regionu.

Źródło: RAPORT z badania ilościowego (CATI)

Konkurencja dla regionu ełckiego zauważalna jest z dwóch perspektyw³⁹:

- W kontekście regionalnym badani upatrują konkurencję w Krainie Wielkich Jezior Mazurskich jako miejscu, które ma lepiej rozwiniętą infrastrukturę turystyczną i większe możliwości uprawiania turystyki, może przez to ściągać do siebie turystów, którzy ominą z tego powodu region ełcki.
- Liderzy opinii upatrują konkurencję w dużych ośrodkach miejskich, takich jak Białystok, Gdańsk i przede wszystkim Warszawa, które jawią się jako miejsca o znacznie większym potencjale ekonomicznym i o bardziej chłonnym rynku pracy.

2.8 POWIĄZANIA WYNIKAJĄCE Z PROCESÓW HISTORYCZNYCH

Obszar funkcjonalny położony jest na ziemiach, które we wczesnym średniowieczu zamieszkiwały plemiona Jaćwingów. Lud ten znikł z końcem XIII wieku, wymordowany bądź wysiedlony przez Zakon Krzyżacki. Pozostały po nim jedynie grodziska, kurhany, wzmianki

³⁹ RAPORT z badania jakościowego

w starych kronikach oraz wiele nazw topograficznych. Kolonizacja ziem zaczęła się na przełomie XIV i XV wieku. Osiedlali się tutaj przede wszystkim osadnicy z Mazowsza.

Mieszkańcy Mazur w większości byli protestantami, dokładnie luteranami, posługującymi się językiem polskim. Uprzednio tereny te nazywano polskimi powiatami, a ludność polskimi Prusakami. W XIX wieku pojawiały się nazwy Mazury Pruskie i Mazowsze Pruskie⁴⁰.

Mapa 7. Mazury jako teren Prus zamieszany przez mieszkańców mówiących po polsku lub mazursku.

Źródło: Christofer Herrmann: *Warmia i Mazury: przewodnik po zabytkach sztuki*. Bartąg: Wydawnictwo Artes, 2008. ISBN 978-83-61049-24-1.

⁴⁰ Nazewnictwo na Warmii i Mazurach, Naruszewicz-Duchlińska

Ludność zamieszkująca Mazury wykształciła specyficzną formę języka potocznego. Była to tzw. gwara mazurska – gwara używana przez Mazurów na północnym obszarze zasięgu dialektu mazowieckiego języka polskiego⁴¹.

Gwara mazurska, używana na terenie Prus Książęcych przez polskich osadników (chłopów i szlachtę) głównie z terenu północnego Mazowsza (którzy zasiedlili ten teren od XIV w.), aż do końca XVIII w. kształtowała się pod wpływem literackiego języka polskiego, który był praktycznie jedynym językiem oświaty i literatury religijnej aż do lat 30. XIX w. W gwarze mazurskiej tamtego okresu istniały nieliczne zapożyczenia (głównie leksykalne) z języka pruskiego i języka niemieckiego i dlatego też zalicza się ją do tzw. nowszych dialektów mieszanych⁴².

Mieszkańcy Mazur, w odróżnieniu od sąsiedniej Warmii, w okresie przed II wojną światową byli w większości protestantami (luteranie, inaczej członkowie kościoła ewangelicko-augsburskiego). Wraz z reformacją narodziła się odrębność krainy – wiara stała się głównym wyznacznikiem ludności zamieszkującej Prusy. Katolicka Warmia do 1772 r. wchodziła w skład Polski, pozostała część kraju przeszła na protestantyzm.

Mazury, w przeciwieństwie do Warmii, nigdy nie stanowiły odrębnej jednostki administracyjnej ani pod względem kościelnym, ani świeckim, dlatego nie da się ustalić ścisłych granic dla Mazur. Mazurzy byli to Prusacy wyznania protestanckiego, mówiący po polsku lub mazursku. Przed 1945 rokiem byli germanizowani. W okresie powojennym byli polonizowani oraz wyjeżdżali do Niemiec Zachodnich. W 2008 r. w regionie żyło około 5 tys. Mazurów. We współczesnej branży turystycznej określenie Mazury rozszerzyło swoje znaczenie: wszędzie, gdzie na północnym wschodzie Polski występują jeziora, pagórki i lasy, mówi się o Mazurach. Współczesny podział administracyjny województwa warmińsko-mazurskiego obejmuje także Elbląg, który jednak nigdy ani do Warmii, ani do Mazur nie należał⁴³.

Historyczny powiat ełcki (Landkreis Lyck) istniał na tym terenie jeszcze w granicach Niemiec, a następnie po II wojnie światowej do 1975 roku. Współczesny powiat ełcki powstał w 1999 r. w wyniku reformy administracyjnej kraju.

---

⁴¹ *Zarys dialektologii polskiej*, Stanisław Urbańczyk, Warszawa: PWN, 1972

⁴² www.gwarypolskie.uw.edu.pl

⁴³ *Warmia i Mazury : przewodnik po zabytkach sztuki*, Christofer Herrmann, Bartąg: Wydawnictwo Artes, 2008. ISBN 978-83-61049-24-1

W 1939 ludność powiatu liczyła 56129 (w tym 52816 ewangelików, 2031 katolików, 555 innych chrześcijan, 30 Żydów). Rok 1945 zmienił oblicze Europy i świata. Największe miasto na Mazurach przestało istnieć jako wschodniopruski Lyck i rozpoczęło swoje nowe życie jako polski Ełk. Wówczas nastąpił przełom nie tylko w sensie symbolicznym. Większość mieszkańców dawnego Lycku opuściła miasto do stycznia ostatniego roku wojny. Z pobliskich wsi i miast, z Grodzieńszczyzny i Wileńszczyzny oraz z wielu innych miejsc w Polsce przybyli ludzie, którzy pisali nową, polską historię Ełku.⁴⁴ Ewangelickie świątynie, pospiesznie konsekrowane, teraz zaczęły skupiać w swoich nawach katolików. W latach 50. powstała nawet cerkiew prawosławna, która do dziś przypomina o wschodnich korzeniach wielu ełczan. Jak już często w historii bywało, budowano nowy świat na gruzach starego świata. Powoli Ełk podnosił się ze zniszczeń wojennych, a dotknęły one 1/3 zabudowy miasta.

Wg wyników badań⁴⁵ zdecydowana większość respondentów (66,4%) identyfikuje się ze swoją miejscowością zamieszkania. 7,9% respondentów identyfikuje się ze swoją gminą jako całością. Kolejne 19,0% czuje się najbardziej związanym z miastem Ełk.

Przywiązanie widoczne jest w realizacji edukacji społeczeństwa, np. poprzez zajęcia/wykłady związane z regionalizmem, historią, ochroną przyrody. Warto przy tym wymienić m. in. placówki edukacyjne jak Muzeum Historyczne Ełku, Centrum Edukacji Ekologicznej w Ełku, czy też imprezy nawiązujące do lokalnej i regionalnej historii, jak np. Piknik Jaćwieski w Starych Juchach.

3. OKREŚLENIE POWIĄZAŃ MIĘDZY RDZENIEM MOF I OŚRODKAMI PRZYLEGAJĄCYMI PRZY POMOCY WSKAŹNIKÓW FUNKCJONALNYCH, SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH, MORFOLOGICZNYCH.

W badaniu na rzecz DIAGNOZY I DELIMITACJI EŁCKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO kierowano się zapisami KPZK 2030, która jako jeden z 6 celów polityki przestrzennego zagospodarowania kraju stawia sobie:

„Poprawę spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się

---

⁴⁴ www.mhe-elk.pl

⁴⁵ Raport z badania ilościowego

czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów” [Cel 2. KPZK 2030].

Do podstawowych wyzwań polityki przestrzennej należy zapewnienie spójności na poziomie krajowym, między lepiej rozwiniętymi obszarami Polski a obszarami o niskim poziomie rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych.

Z przeprowadzonych analiz wynika, że obecnie do tych obszarów należy zaliczyć: obszary pięciu województw Polski Wschodniej oraz znaczny obszar Pomorza Środkowego oraz Polski Zachodniej.

Obszar Polski Wschodniej, do którego zalicza się województwo warmińsko-mazurskie, podlaskie, lubelskie, świętokrzyskie oraz podkarpackie, charakteryzuje się niskim potencjałem rozwojowym w skali europejskiej. Ośrodki miejskie (poza miastami wojewódzkimi) są słabe i niezaangażowane w krajowe procesy rozwojowe.

Wyzwania badawcze:

- Porównać wskaźniki rozwoju społeczno-gospodarczego badanego obszaru ze wskaźnikami w skali kraju w celu określenia podstawowych różnic rozwoju badanego obszaru w kontekście rozwoju kraju.

Drugim podstawowym wyzwaniem polityki przestrzennego zagospodarowania kraju w kontekście zagadnienia spójności jest tworzenie warunków zapewniających spójność funkcjonalną głównych miast z obszarami je otaczającymi.

Spójność funkcjonalna ma zapewnić warunki dla procesów rozprzestrzeniania się rozwoju skoncentrowanego w szczególności w głównych ośrodkach miejskich, które skupiają najbardziej dochodową i konkurencyjną działalność gospodarczą oraz pełnią podstawowe funkcje gospodarcze, administracyjne, polityczne oraz kulturowe wobec obszarów je otaczających (miast subregionalnych, a także obszarów wiejskich).

Rozwój mniejszych ośrodków miejskich oraz obszarów wiejskich o niższym potencjale rozwojowym uzależniony jest od stopnia integracji funkcjonalnej z głównymi miastami regionu, a także możliwości wykorzystania unikatowych wewnętrznych zasobów dla wytworzenia specjalizacji terytorialnej. W coraz mniejszym stopniu rozwój takich obszarów wiejskich bazuje na specjalizacji w produkcji rolniczej – następuje dynamiczny proces odchodzenia ludności z rolnictwa (zjawisko zróżnicowane przestrzennie w skali kraju) i związany z tym proces

przekształceń własnościowych, prowadzący do zwiększenia koncentracji i produktywności działalności rolniczej w wybranych segmentach rynku.

Wyzwania badawcze:

- Określić powiązania funkcjonalne badanego obszaru (w ujęciu poszczególnych gmin) z głównymi ośrodkami miejskimi (najbliższe ośrodki wojewódzkie: Olszyn, Białystok).
- Określić stopień integracji funkcjonalnej obszarów wiejskich z subregionalnym ośrodkiem wzrostu (miastem Ełk).
- Określić specjalizację terytorialną badanego obszaru (np. funkcja turystyczno-rekreacyjna, funkcja przyrodnicza, funkcja rolnicza).

Trzecim wyzwaniem polityki przestrzennego zagospodarowania kraju w zakresie spójności wewnętrznej kraju jest koncentracja problemów rozwojowych na pewnych obszarach wyodrębnionych na podstawie wskaźników społeczno-gospodarczych na poziomie subregionalnym i powiatowym. Niektórym z nich zagraża trwała marginalizacja powodowana utratą konkurencyjności i możliwości rozwojowych.

Do powyższych obszarów zaliczyć można: a) obszary o najniższym dostępie do usług, b) obszary degradacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej, c) obszary przygraniczne, d) obszary o najniższej dostępności transportowej do ośrodków wojewódzkich.

Wyzwania badawcze:

- Określić zasięg i siłę występowania problemów rozwojowych na badanym obszarze (czy mają charakter lokalny, czy też skoncentrowany), np. problemy depopulacji, problemy dostępności infrastruktury technicznej, dostępu do edukacji, kultury, itp.

Dobór konkretnych wskaźników dla EOF w poszczególnych sferach problemowych przedstawiono w tab. 31-36 w rozdziale 4. Określenie zasad delimitacji, a opis powiązań w EOF w postaci wniosków zamieszczono pod mapami delimitacji - w rozdziale 5. Wnioski z delimitacji.

4. OKREŚLENIE ZASAD DELIMITACJI

Ponieważ w Polsce nie podaje się jednoznacznej definicji obszaru funkcjonalnego, dla potrzeb niniejszego opracowania przyjęto następujące określenie obszaru funkcjonalnego:

Obszar funkcjonalny to obszar powiązań przestrzennych, społecznych i gospodarczych wymagający realizacji spójnej polityki rozwoju w kontekście wyzwań polityki przestrzennej kraju.

Jako podstawową jednostkę delimitacyjną przyjęto gminę, jako najmniejszą jednostkę w statystyce publicznej, która zapewnia odpowiedni stopień zróżnicowania, przy jednoczesnej zwartości funkcjonalnej oraz odpowiada ewentualnym potrzebom organizacji terytorialnej i zarządzania danym obszarem.

Delimitacja Ełckiego Obszaru Funkcjonalnego obejmuje następujące jednostki samorządu terytorialnego:

- gmina miejska Ełk,
- gmina wiejska Ełk,
- gmina wiejska Kalinowo,
- gmina wiejska Stare Juchy,
- gmina wiejska Prostki.

Proces delimitacji objął analizę Ełckiego Obszaru Funkcjonalnego w następujących sferach:

- demograficznej,
- społeczno-ekonomicznej,
- gospodarczej,
- środowiska naturalnego,
- turystyki,
- infrastruktury technicznej i komunikacyjnej,
- obecnych i przyszłych inwestycji w różnych obszarach rozwoju,
- obecnych i potencjalnych kierunków rozwoju,
- powiązań wynikających z procesów historycznych.

Przedstawiona w niniejszym opracowaniu metodologia delimitacji uwzględniła dorobek metodologiczny zawarty w literaturze naukowej i studiach praktycznych, w szczególności w „Delimitacji miejskich obszarów funkcjonalnych stolic województw”, opracowanej przez

dr hab. prof. PAN Przemysław Śleszyński. W procesie delimitacji zachowano podstawowe zasady określania obszaru funkcjonalnego: bezpośredniego sąsiedztwa, ciągłości, zwartości i rozłączności.

Z drugiej strony, ze względu na pionierski charakter oraz zakres zadania, polegający na delimitacji obszarów funkcjonalnych o charakterze subregionalnym, a nie miejskim, jak miało to miejsce w opracowaniach wykonanych do tej pory, wypracowano własny model metodologii delimitacyjnej, korzystając z istniejącego już na tym polu dorobku.

Po pierwsze, uwzględniono położenie badanego obszaru w województwie warmińsko-mazurskim, z dala od głównych ośrodków miejskich skoncentrowanego wzrostu.

Po drugie, przyjęto centralną rolę ośrodka miejskiego Ełk o charakterze subregionalnym i powiatowym, jako naturalne centrum sieci osadniczej dla otaczających je obszarów wiejskich z uwzględnieniem strefy podmiejskiej, obszarów o funkcji rolniczej i turystyczno-rekreacyjnej.

Po trzecie, uwzględniono terytorialną specjalizację związaną z turystyką i kontekst ochrony przyrody.

Po czwarte, uwzględniono występowanie niekorzystnych zjawisk rozwojowych (bezrobocie, depopulacja, ograniczony dostęp do usług publicznych, niska dostępność transportowa).

W celu przeprowadzenia prawidłowej, spójnej delimitacji, umożliwiającej także w przyszłości dokonanie porównania do innych obszarów i jednostek terytorialnych, posłużono się danymi GUS zawartymi w Bazie Danych Lokalnych.

Podstawę doboru wskaźników stanowiły istniejące opracowania i doświadczenia uzyskane w ramach prac prowadzonych dla innych obszarów geograficznych i administracyjnych.

Jako podstawę doboru danych przyjęto klasyfikację NTS 5, czyli dane na poziomie gminy.

W celu jak najpełniejszego odzwierciedlenia każdej sfery problemowej obszaru funkcjonalnego starano się dobrać jak największą liczbę nieskorelowanych ze sobą wskaźników.

Dołożono wszelkich starań, aby każdy ze wskaźników posiadał jednoznaczną interpretację w kontekście zakresu problemowego, przy którym został użyty. Dołożono także starań, aby wyeliminować zjawisko silnej korelacji przyjętych wskaźników w danej grupie problemowej.

Zbyt silna korelacja dwóch wskaźników mogłaby wpłynąć na wartość finalną wyprowadzanego później wskaźnika syntetycznego, a tym samym zaburzyć obraz rzeczywistych powiązań.

Dlatego w przypadku wykrycia silnej korelacji kilku wskaźników, jeden z nich podlegał wyłączeniu z dalszych analiz.

Każdy z przyjętych wskaźników ma charakter względny, czyli jest ilorazem dwóch miar, na przykład – licznika w postaci liczby nowo oddanych do użytku mieszkań w gminie oraz mianownika w postaci liczby mieszkańców danej gminy.

Należy w tym miejscu zauważyć, że statystyki GUS rzadko dostarczają danych w postaci gotowych wskaźników na poziomie NTS 5. W takich przypadkach tworzono wskaźniki poprzez wprowadzanie dla określonej wartości (np. liczby nowo oddanych budynków) odpowiedniego mianownika w postaci np. liczby mieszkańców danej gminy, całkowitej powierzchni gminy itp.

Drugim problemem pojawiającym się na etapie doboru wskaźników był występujący niekiedy brak danych w określonym przedziale czasowym dla niektórych jednostek samorządu terytorialnego. W takim przypadku poszerzano horyzont czasowy tak, aby uzyskać wiarygodne dane. Najczęściej w takich przypadkach jako horyzont czasowy określano przedział od 2009 lub 2010 do 2012.

Trzecim problemem, z którym spotykano się bardzo często, był brak danych dla wielu zagadnień po roku 2005. W takich przypadkach, gdy dane GUS dla badanego zagadnienia zamykały się około roku 2005, odstępowano od jego analizowania, traktując je jako nieaktualne.

Wskaźniki dla grup problemowych przedstawiają poniższe tabele.

Tab. 31. Grupy wskaźników oraz wskaźniki dla sfery demograficznej.

I. Demograficzne			
Lp.	Grupa wskaźników	Cel grupy wskaźników	Początkowe wskaźniki
1.	Naturalne (wewnętrzne)	Określenie naturalnych przyczyn liczebnego stanu populacji	Współczynnik urodzeń (liczba urodzeń żywych na 1 tys. ludności)
2.	przyczyny liczebnego stanu populacji		Współczynnik zgonów (liczba zgonów na 1 tys. ludności) (destymulanta)
3.			Przyrost naturalny (na 1 tys. mieszkańców)
4.	Inne (zewnętrzne) przyczyny liczebnego stanu populacji	Określenie innych przyczyn liczebnego stanu populacji	Saldo migracji wewnętrznej
5.	Obciążenie demograficzne	Identyfikacja obszarów z mniejszym lub większym obciążeniem demograficznym	Wskaźnik obciążenia demograficznego

Tab. 32. Grupy wskaźników oraz wskaźniki dla sfery społeczno-ekonomicznej.

II. Społeczno-ekonomiczne			
Lp.	Grupa wskaźników	Cel grupy wskaźników	Początkowe wskaźniki
1.	Stopień zaludnienia obszaru	Określenie stopnia zaludnienia obszaru	Gęstość zaludnienia
2.	Warunki lokalowe	Określenie obszarów o lepszych lub gorszych warunkach lokalowych	Liczba mieszkań oddanych do użytku na 1 tys. mieszkańców
3.			Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę zameldowaną
4.	Rozwój budownictwa	Określenie obszarów o wyższym lub niższym stopniu rozwoju budownictwa	Budynki oddane do użytku ogółem na 1 tys. mieszkańców
5.	Podstawowa opieka zdrowotna	Określenie obszarów o wyższym lub niższym stopniu dostępu do podstawowej opieki zdrowotnej	Liczba placówek opieki zdrowotnej na 1 tys. mieszkańców
6.			Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 10 tys. mieszkańców
7.			Liczba żłobków na 1 tys. mieszkańców
8.	Dostęp do przedszkoli	Określenie obszarów o wyższym lub niższym stopniu dostępu do przedszkoli	Liczba miejsc w przedszkolach na 100 mieszkańców
9.			% dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-6 lat
10.	Oświata	Określenie obszarów o wyższym lub niższym stopniu dostępu do oświaty	Współczynnik skolaryzacji netto dla szkół podstawowych
11.			Współczynnik skolaryzacji netto dla szkół gimnazjalnych
12.			Liczba uczniów szkół ponadgimnazjalnych na 100 mieszkańców
13.			Liczba uczniów szkół ogólnokształcących na 100 mieszkańców
14.	Obiekty kultury	Określenie obszarów o wyższym lub niższym stopniu dostępu do obiektów kultury	Liczba bibliotek na 1 tys. mieszkańców
15.			Liczba obiektów kultury na 1 tys. mieszkańców
16.	Aktywność społeczna	Określenie obszarów o różnym poziomie aktywności społecznej	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców

Tab. 33. Grupy wskaźników oraz wskaźniki dla sfery gospodarczej.

III.	Gospodarka		
Lp.	Grupa wskaźników	Cel grupy wskaźników	Początkowe wskaźniki
1.	Poziom rozwoju gospodarczego wyrażony dochodami gmin	Określenie rozwoju gospodarczego obszarów na podstawie dochodów gmin	Dochody gmin ogółem na 1 mieszkańca
2.	Warunki do aktywności gospodarczej	Określenie obszarów o lepszych lub gorszych warunkach do aktywności gospodarczej	Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności
3.	Struktura aktywności gospodarczej	Określenie obszarów o różnej strukturze aktywności gospodarczej	Podmioty wg rodzajów działalności - udział podmiotów "rolnictwo" w działalności ogółem (destymulanta)
4.			Podmioty wg rodzajów działalności - udział podmiotów "przemysł i budownictwo" w działalności ogółem
5.			Podmioty wg rodzajów działalności - udział podmiotów "pozostałe" w działalności ogółem
6.	Efektywność wykorzystania zasobów pracy	Identyfikacja obszarów z lepszym lub gorszym wykorzystaniem zasobów pracy	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (destymulanta)
7.	Poziom wydatków i inwestycji	Określenie obszarów o większym i mniejszym poziomie wydatków i inwestycji	Wydatki gmin na 1 mieszkańca
8.			Stosunek dochodów do wydatków gmin na 1 mieszkańca
9.			Wydatki majątkowe inwestycyjne gminy na mieszkańca
10.	Poziom przygotowania planów zagospodarowania przestrzennego	Określenie obszarów o różnych poziomach przygotowania planów zagospodarowania przestrzennego	Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem

Tab. 34. Grupy wskaźników oraz wskaźniki dla sfery środowiska naturalnego.

IV. Środowisko naturalne			
Lp.	Grupa wskaźników	Cel grupy wskaźników	Początkowe wskaźniki
1.	Infrastruktura wodno-kanalizacyjna wpływająca na ochronę środowiska naturalnego	Wyodrębnienie obszarów o różnym stopniu rozwoju infrastruktury wodno-kanalizacyjnej wpływającej na ochronę środowiska naturalnego	Odsetek osób korzystających z sieci wodociągowych
2.			Odsetek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej
3.			Ścieki przemysłowe i komunalne oczyszczane w % ścieków wymagających oczyszczania
4.	Walory środowiska naturalnego	Wyodrębnienie obszarów zróżnicowanych pod względem powierzchni prawnie chronionych	Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni gminy ogółem
5.			Powierzchnia obszarów leśnych w powierzchni ogółem (lesistość)
6.			Udział terenów zieleni w powierzchni ogółem

Tab. 35. Grupy wskaźników oraz wskaźniki dla sfery turystycznej.

V. Turystyka			
Lp.	Grupa wskaźników	Cel grupy wskaźników	Początkowe wskaźniki
1.	Infrastruktura turystyczna	Wyodrębnienie obszarów o różnym stopniu rozwinięcia infrastruktury turystycznej	Liczba noclegów udzielonych w gminie na 1 mieszkańca
2.			Liczba miejsc noclegowych na 1 tys. mieszkańców
3.	Atrakcje turystyczne	Wyodrębnienie obszarów zróżnicowanych pod względem udziału atrakcji turystycznych	Pomniki przyrody
4.			Ścieżki rowerowe (km) na 10 tys. mieszkańców
5.			Zabytki na 10 tys. mieszkańców
6.	Inwestycje na cele turystyczne, w tym na ochronę dziedzictwa kulturowego	Wyodrębnienie obszarów zróżnicowanych pod względem poziomu inwestycji na cele turystyczne	Wydatki gmin na cele turystyczne na 1 mieszkańca
7.			Wydatki gmin na ochronę dziedzictwa narodowego i kultury na 1 mieszkańca
8.	Dochody z tytułu ochrony dziedzictwa kulturowego	Wyodrębnienie obszarów zróżnicowanych pod względem dochodów z tytułu ochrony dziedzictwa kulturowego	Dochody gminy z dziedziny ochrony dziedzictwa kulturowego na 1 mieszkańca
9.	Atrakcyjność pod względem wydarzeń kulturalnych	Wyodrębnienie obszarów zróżnicowanych pod względem atrakcyjności wydarzeń kulturalnych	Liczba imprez kulturalnych na 1 tys. mieszkańców
10.			Liczba uczestników imprez kulturalnych na 1 mieszkańca
11.			Liczba zespołów artystycznych na 1 tys. mieszkańców
12.			Liczba kół (klubów) na 1 tys. mieszkańców

Tab. 36. Grupy wskaźników oraz wskaźniki dla sfery infrastruktury technicznej i komunikacji.

VI. Infrastruktura techniczna i komunikacyjna			
Lp.	Grupa wskaźników	Cel grupy wskaźników	Początkowe wskaźniki
1.	Dostępność komunikacyjna do ośrodka miejskiego lub wojewódzkiego w dniu roboczym	Wyodrębnienie obszarów zróżnicowanych pod względem dostępności komunikacyjnej do ośrodka miejskiego lub wojewódzkiego w dniu roboczym	Liczba połączeń komunikacją publiczną (koleje i autobusy) z centrum administracyjnego gminy do ośrodka miejskiego lub wojewódzkiego w dniu roboczym
2.			Średni czas dojazdu komunikacją publiczną (koleje i autobusy) z centrum administracyjnego gminy do ośrodka miejskiego lub wojewódzkiego w dniu roboczym (destymulanta)
3.			Średni czas dojazdu samochodem osobowym z centrum administracyjnego gminy do ośrodka miejskiego lub wojewódzkiego w dniu roboczym (destymulanta)

W następnym etapie prac przeprowadzono analizę wybranych wskaźników pod kątem ich jakości i przydatności do dalszego etapu procedowania. W jej wyniku wytypowano wskaźniki cząstkowe, które w dalszej części prac zostały wykorzystane jako ostateczne wkłady wskaźników syntetycznych.

Najpierw zidentyfikowano wskaźniki odstające oraz sprawdzono, czy przyczyny odstawiania mogą być związane ze sposobem doboru wskaźników, np. niewłaściwy zakres czasowy lub błąd merytoryczny. W przypadku stwierdzenia błędu w wymiarze czasowym sprawdzano, czy istnieje możliwość zmiany zakresu czasowego dla danego wskaźnika w taki sposób, aby uzyskane dane były aktualne (najczęściej brano pod uwagę dane z ostatnich dwóch-trzech lat). Przy odpowiedzi pozytywnej przyjmowano nowy wskaźnik, przy negatywnej – odrzucano wskaźnik dotychczasowy.

W przypadku stwierdzenia błędu w wymiarze merytorycznym, odrzucano wskaźnik i – jeśli występowała taka możliwość – starano się go zastąpić innym. W ten sposób opracowano zestaw wskaźników początkowych dla każdego obszaru problemowego:

I. DEMOGRAFIA – WSKAŹNIKI POCZĄTKOWE NA PODSTAWIE GUS (WP)						
JST	L.p.	I.1	I.2	I.3	I.4	I.5
Miasto Ełk		9	7	2,00	2,49	52,00
Gmina Ełk		10,3	7,7	2,60	5,12	54,00
Gmina Kalinowo		11,5	9,2	2,30	-1,99	58,00
Gmina Prostki		11,5	10,1	1M5	-4,77	57,00
Gmina Stare Juchy		11,3	11,3	0,00	-6,79	61,00

II. KWESTIE SPOŁECZNO-EKONOMICZNE – WSKAŹNIKI POCZĄTKOWE NA PODSTAWIE GUS (WP)																	
JST	L.p.	II.1	II.2	II.3	II.4	II.5	II.6	II.7	II.8	II.9	II.10	II.11	II.12	II.13	II.14	II.15	II.16
Miasto Ełk		2834	3,74	20,60	0,50	0,20	6,00	0,02	2,81	73	94	94	3,95	2,59	0,03	0,02	31
Gmina Ełk		29	8,23	22,90	9,80	0,09	3,00	0,00	0,46	48	77	73	0,00	0,00	0,37	0,09	40
Gmina Kalinowo		25	1,28	21,00	2,70	0,28	6,00	0,00	0,00	40	85	78	0,00	0,00	0,28	0,14	23
Gmina Prostki		33	1,85	19,20	2,60	0,26	4,00	0,00	1,19	39	83	77	0,00	0,00	0,40	0,13	25
Gmina Stare Juchy		20	2,26	24,90	3,50	0,00	3,00	0,00	1,23	37	64	60	0,00	0,00	0,25	0,25	35

III. GOSPODARKA – WSKAŹNIKI POCZĄTKOWE NA PODSTAWIE GUS (WP)											
JST	L.p.	III.1	III.2	III.3	III.4	III.5	III.6	III.7	III.8	III.9	III.10
Miasto Ełk		3063	850	0,01	0,18	0,81	13,3	2934	1,04	625,99	47,2
Gmina Ełk		3313	628	0,07	0,24	0,69	19	3450	0,96	471,02	2,6
Gmina Kalinowo		3021	365	0,12	0,31	0,58	16,4	3016	1	447,76	3,2
Gmina Prostki		3074	425	0,1	0,24	0,66	17	3209	0,96	582,46	1,4
Gmina Stare Juchy		4972	414	0,09	0,27	0,64	15,5	5621	0,88	2751,34	1,3

IV. ŚRODOWISKO NATURALNE – WSKAŹNIKI POCZĄTKOWE NA PODSTAWIE GUS (WP)							
JST	L.p.	IV.1	IV.2	IV.3	IV.4	IV.5	IV.6
Miasto Ełk		98,90	94,80	100,00	0,00	3,70	3,60
Gmina Ełk		74,00	28,70	100,00	72,00	26,60	0,00
Gmina Kalinowo		77,00	29,70	100,00	37,00	18,70	0,00
Gmina Prostki		61,20	25,30	100,00	29,00	23,50	0,00
Gmina Stare Juchy		66,70	31,70	100,00	59	18,00	0,00

V. TURYSTYKA – WSKAŹNIKI POCZĄTKOWE NA PODSTAWIE GUS (WP)													
JST	L.p.	V.1	V.2	V.3	V.4	V.5	V.6	V.7	V.8	V.9	V.10	V.11	V.12
Miasto Ełk		2	26,8	1,69	1,8	1,35	2,8	0,97	7	12,9	2,3	0,25	0,66
Gmina Ełk		4,5	117,2	14,64	44,8	1,83	2,5	0,67	23	5,9	0,8	0,55	0,27
Gmina Kalinowo		0,6	5,7	0	bd	8,51	2,1	0,56	1	4,3	0,1	0,43	0,14
Gmina Prostki		0,3	9,5	2,65	bd	3,97	2,1	0,65	1	4,1	0,2	0	0,13
Gmina Stare Juchy		6,6	74,7	2,52	111,7	10,07	59,6	0,66	41	14,8	1	0,75	1,26

VI. KOMUNIKACJA – WSKAŹNIKI POCZĄTKOWE NA PODSTAWIE GUS (WP)							
JST	L.p.	I.1	I.2	I.3	I.4	I.5	I.6
Miasto Ełk		12	240	157	15	141	102
Gmina Ełk		12	240	157	15	141	102
Gmina Kalinowo		7	332	179	15	201	165
Gmina Prostki		11	235	150	16	158	85
Gmina Stare Juchy		5	242	149	5	236	117

Kolejnym etapem prac była normalizacja (pozytywnie zweryfikowanych wskaźników początkowych) za pomocą liniowej transformacji danych typu min-max. W efekcie normalizacji wartości wszystkich wskaźników początkowych zostały sprowadzone do przedziału (0,1), gdzie wartość 0 została przypisana jednostce samorządu terytorialnego o najmniejszej wartości wskaźnika początkowego, a wartość 1 została przypisana jednostce samorządu terytorialnego o największej wartości wskaźnika początkowego.

Normalizacja wskaźników-stymulant została przeprowadzona w oparciu o wzór:

$$W_i^w = \frac{x_i^w - \min_{(i \in I)} \{x_i^w\}}{\max_{(i \in I)} \{x_i^w\} - \min_{(i \in I)} \{x_i^w\}}$$

gdzie:

W_i^w - wystandaryzowana wartość wskaźnika w dla JST i

x_i^w - wyjściowa wartość wskaźnika w dla JST i

$\min_{(i \in I)} \{x_i^w\}$ - minimalna wartość wskaźnika w dla grupy JST I

$\max_{(i \in I)} \{x_i^w\}$ - maksymalna wartość wskaźnika w dla grupy JST I ,

natomiast dla normalizacji wskaźników-destymulant wykorzystano wzór:

$$W_i^w = \frac{\max_{(i \in I)} \{x_i^w\} - x_i^w}{\max_{(i \in I)} \{x_i^w\} - \min_{(i \in I)} \{x_i^w\}}$$

W ten sposób uzyskano cząstkowe wskaźniki wystandaryzowane (CWW):

I. DEMOGRAFIA – CZĄSTKOWE WSKAŹNIKI WYSTANDARYZOWANE (CWW)						
JST	L.p.	I.1	I.2	I.3	I.4	I.5
Miasto Ełk		0,00	1,00	0,77	0,78	1,00
Gmina Ełk		0,52	0,84	1,00	1,00	0,78
Gmina Kalinowo		1,00	0,49	0,88	0,42	0,33
Gmina Prostki		1,00	0,28	0,58	0,17	0,44
Gmina Stare Juchy		0,92	0,00	0,00	0,00	0,00

II. KWESTIE SPOŁECZNO-EKONOMICZNE – CZĄSTKOWE WSKAŹNIKI WYSTANDARYZOWANE (CWW)

JST	L.p.	II.1	II.2	II.3	II.4	II.5	II.6	II.7	II.8	II.9	II.10	II.11	II.12	II.13	II.14	II.15	II.16
Miasto Ełk		1,00	0,35	0,25	0,00	0,71	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,00	0,00	0,47
Gmina Ełk		0,00	1,00	0,65	1,00	0,32	0,00	0,00	0,16	0,31	0,43	0,38	0,00	0,00	0,92	0,30	1,00
Gmina Kalinowo		0,00	0,00	0,32	0,24	1,00	1,00	0,00	0,00	0,08	0,70	0,53	0,00	0,00	0,68	0,52	0,00
Gmina Prostki		0,00	0,08	0,00	0,23	0,93	0,33	0,00	0,42	0,06	0,63	0,50	0,00	0,00	1,00	0,48	0,12
Gmina Stare Juchy		0,00	0,14	1,00	0,32	0,00	0,00	0,00	0,44	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,59	1,00	0,71

III. GOSPODARKA – CZĄSTKOWE WSKAŹNIKI WYSTANDARYZOWANE (CWW)

JST	L.p.	III.1	III.2	III.3	III.4	III.5	III.6	III.7	III.8	III.9	III.10
Miasto Ełk		0,02	1	1	0	1	1	0	1	0,08	1
Gmina Ełk		0,15	0,54	0,45	0,46	0,48	0	0,19	0,5	0,1	0,03
Gmina Kalinowo		0	0	0	1	0	0,46	0,03	0,75	0	0,04
Gmina Prostki		0,03	0,12	0,18	0,46	0,35	0,35	0,1	0,5	0,06	0
Gmina Stare Juchy		1	0,1	0,27	0,69	0,26	0,61	1	0	1	0

IV. ŚRODOWISKO NATURALNE – CZĄSTKOWE WSKAŹNIKI WYSTANDARYZOWANE (CWW)

JST	L.p.	IV.1	IV.2	IV.3	IV.4	IV.5	IV.6
Miasto Ełk		1,00	1,00	1,00	0,00	0,00	1,00
Gmina Ełk		0,34	0,05	1,00	1,00	1,00	0,00
Gmina Kalinowo		0,42	0,06	1,00	0,51	0,66	0,00
Gmina Prostki		0,00	0,00	1,00	0,40	0,86	0,00
Gmina Stare Juchy		0,15	0,09	1,00	0,82	0,62	0,00

V. TURYSTYKA – CZĄSTKOWE WSKAŹNIKI WYSTANDARYZOWANE (CWW)													
JST	L.p.	V.1	V.2	V.3	V.4	V.5	V.6	V.7	V.8	V.9	V.10	V.11	V.12
Miasto Ełk		0,27	0,19	0,12	0,02	0	0,01	1	0,15	0,82	1	0,33	0,47
Gmina Ełk		0,67	1	1	0,4	0,06	0,01	0,27	0,55	0,17	0,32	0,73	0,12
Gmina Kalinowo		0,05	0	0	0	0,82	0	0	0	0,02	0	0,57	0,01
Gmina Prostki		0	0,03	0,18	0	0,3	0,01	0,22	0	0	0,05	0	0
Gmina Stare Juchy		1	0,62	0,17	1	1	1	0,24	1	1	0,41	1	1

VI. KOMUNIKACJA – CZĄSTKOWE WSKAŹNIKI WYSTANDARYZOWANE (CWW)							
JST	L.p.	I.1	I.2	I.3	I.4	I.5	I.6
Miasto Ełk		0,00	1,00	0,77	0,78	1,00	1,00
Gmina Ełk		0,52	0,84	1,00	1,00	0,78	0,00
Gmina Kalinowo		1,00	0,49	0,88	0,42	0,33	0,46
Gmina Prostki		1,00	0,28	0,58	0,17	0,44	0,35
Gmina Stare Juchy		0,92	0,00	0,00	0,00	0,00	0,61

Wszystkie wskaźniki cząstkowe wchodzące w obręb danej sfery problemowej potraktowano jako równoważne.

W kolejnym kroku obliczono średnią arytmetyczną wskaźników cząstkowych dla poszczególnych sfer problemowych. W ten sposób otrzymano średnie wartości cząstkowych wskaźników wystandaryzowanych (ŚCWW) dla poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego.

ŚREDNIE CZĄSTKOWYCH WSKAŹNIKÓW WYSTANDARYZOWANYCH (ŚCWW)							
JST	SFERA	I. DEMOGRAFIA	II. SPOŁECZNO-EKONOMICZNE	III. GOSPODARKA	IV. ŚRODOWISKO NATURALNE	V. TURYSTYKA	VI. KOMUNIKACJA
Miasto Ełk		0,76	0,69	0,63	0,52	0,35	0,90
Gmina Ełk		0,69	0,39	0,35	0,73	0,61	0,90
Gmina Kalinowo		0,60	0,31	0,28	0,44	0,16	0,26
Gmina Prostki		0,47	0,27	0,26	0,41	0,16	0,94
Gmina Stare Juchy		0,26	0,26	0,49	0,48	0,72	0,43

Następnie dokonano ponownej normalizacji tak otrzymanych wskaźników średnich (ŚCW) metodą liniowej transformacji danych typu min-max, do przedziału (0,1). W rezultacie otrzymano syntetyczne wskaźniki wystandaryzowane (SWW), które należy interpretować wyłącznie w kategoriach relatywnych dotyczących powiązań poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego.

SYNTETYCZNY WSKAŹNIK WYSTANDARYZOWANY (SWW)							
JST	SFERA	I. DEMOGRAFIA	II. SPOŁECZNO-EKONOMICZNE	III. GOSPODARKA	IV. ŚRODOWISKO NATURALNE	V. TURYSTYKA	VI. KOMUNIKACJA
Miasto Ełk		0,82	1,00	1,00	0,30	0,34	1,00
Gmina Ełk		1	0,3	0,20	1,00	0,80	0,00
Gmina Kalinowo		0,69	0,12	0,05	0,10	0,00	0,25
Gmina Prostki		0,48	0,02	0	0,00	0,00	0,94
Gmina Stare Juchy		0,00	0,00	0,63	0,20	1,00	0,94

W dalszej kolejności przeprowadzono analizę rozkładów poszczególnych wskaźników syntetycznych. W wyniku tej analizy utworzono pięciostopniową skalę dla wskaźników syntetycznych. W oparciu o tę skalę sporządzono mapy obszarów funkcjonalnych.

W ostatnim, dodatkowym kroku, utworzono zbiorczą mapę badanego regionu w oparciu o zbiorczy syntetyczny wskaźnik wystandaryzowany (ZSWW), otrzymany w drodze normalizacji średniej wystandaryzowanych wskaźników cząstkowych (ŚCW) poszczególnych sfer problemowych dla jednostek samorządu terytorialnego metodą liniowej transformacji danych typu min-max, do przedziału (0,1).

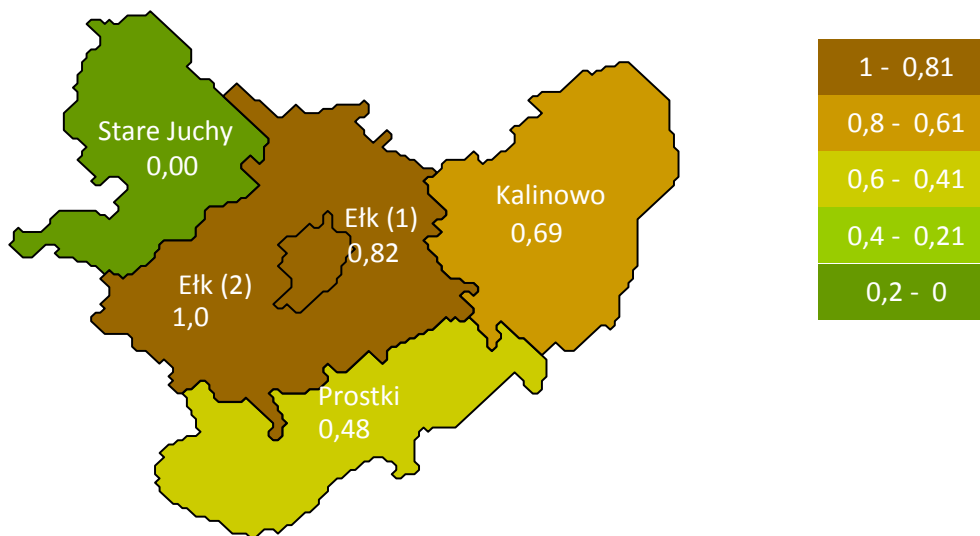
Zbiorczy Syntetyczny Wskaźnik Wystandaryzowany (ZSWW)									
JST	L.p.	ZSWW	ŚCW	ŚCW I	ŚCW II	ŚCW III	ŚCW IV	ŚCW V	ŚCW VI
Miasto Ełk		1,00	0,66	0,71	0,69	0,61	0,67	0,36	0,90
Gmina Ełk		0,73	0,57	0,83	0,39	0,28	0,56	0,44	0,90
Gmina Kalinowo		0,00	0,33	0,63	0,31	0,23	0,44	0,12	0,26
Gmina Prostki		0,18	0,39	0,49	0,27	0,22	0,38	0,07	0,94
Gmina Stare Juchy		0,30	0,43	0,18	0,26	0,49	0,45	0,79	0,43

5. WYNIKI DELIMITACJI

5.1. DEMOGRAFIA

Mapa 8. Delimitacja – sfera demograficzna.

Ełk (1) oznacza gminę miejską, Ełk (2) oznacza gminę wiejską; pozostałe nazwy dot. gmin wiejskich

Na terenie Ełckiego Obszaru Funkcjonalnego sytuacja demograficzna jest zróżnicowana. Potencjał demograficzny jest najkorzystniejszy dla miasta Ełk i gminy Ełk. Nieco mniejszy – w gminie Kalinowo, przeciętny – w gminie Prostki, a zdecydowanie niski – w Starych Juchach.

Głównymi czynnikami wpływającymi na taki obraz są: przyrost naturalny, saldo migracji wewnętrznej oraz wskaźnik obciążenia demograficznego.

Te współczynniki są najkorzystniejsze dla miasta Ełk i gminy Ełk, a najniższe – dla gmin Prostki i Stare Juchy.

Warto zwrócić uwagę na wysoki współczynnik urodzeń w gminach o najsłabszym potencjale demograficznym, czyli w Prostkach i Starych Juchach. Jednak wysokiemu wskaźnikowi urodzeń w tych gminach towarzyszy wysoki współczynnik zgonów, co sprawia, że przyrost naturalny pozostaje stosunkowo niewielki (Prostki) lub wręcz zerowy (Stare Juchy). Pozostałe ośrodki notują wyraźnie wyższy przyrost naturalny; najwyższy – w gminie wiejskiej Ełk.

Poważnym problemem, z którym borykają się Stare Juchy, Prostki, a także – w mniejszym stopniu – Kalinowo, jest ujemne saldo migracji. Być może część osób migrujących z tych gmin

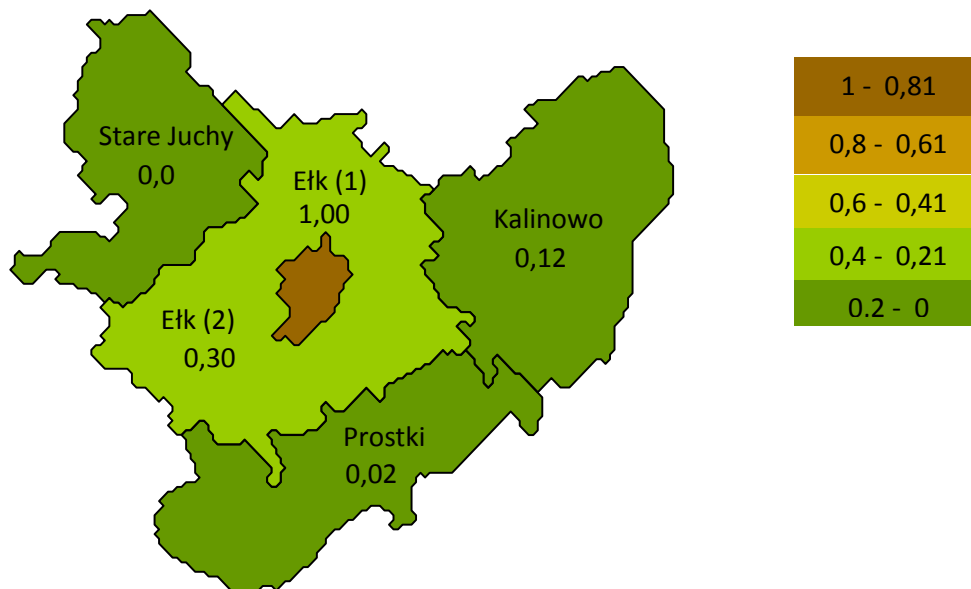

osiedla się w gminie wiejskiej Ełk (na co wskazują wyniki przeprowadzonych badań), która wykazuje najwyższe dodatnie saldo migracji w powiecie, oraz w mieście Ełk, gdzie występuje najniższe w powiecie bezrobocie.

Jak przedstawiono w następnych rozdziałach, migracja do wiejskiej gminy Ełk może być w pewnym stopniu związana z działalnością budowlaną i zapotrzebowaniem na siłę roboczą w sektorze budowlanym (najwyższe w powiecie wskaźniki oddanych do użytku mieszkań i budynków ogółem), jednak napływ osób do pracy w branży budowlanej i sektorach powiązanych niekoniecznie zmniejsza oficjalny poziom bezrobocia w gminie Ełk.

5.2 ASPEKTY SPOŁECZNO-EKONOMICZNE

Mapa 9. Delimitacja – sfera społeczno-ekonomiczna.

Ełk (1) oznacza gminę miejską, Ełk (2) oznacza gminę wiejską; pozostałe nazwy dot. gmin wiejskich

Aspekty społeczno-ekonomiczne Ełckiego Obszaru Funkcjonalnego określono na podstawie kilkunastu wskaźników, które charakteryzują poszczególne jednostki samorządu terytorialnego pod wieloma różnymi względami, takimi jak: zaludnienie, warunki mieszkaniowe, budownictwo, opieka zdrowotna, edukacja, dostęp do ośrodków kultury czy aktywność społeczna.

Powyższa mapa przedstawia wyraźne centrum społeczno-ekonomiczne usytuowane w mieście Ełk oraz obszary peryferyjne w gminach: Kalinowo, Prostki i Stare Juchy. Pomiędzy miastem Ełk a gminami peryferyjnymi występuje wyraźny społeczno-ekonomiczny ośrodek pośredni – gmina wiejska Ełk. Należy podkreślić, że wartości wskaźników charakteryzujących tę gminę są bliższe wartościom opisującym pozostałe gminy wiejskie i znacząco odstają od wskaźników miasta Ełk.

Tego typu rozkład czynników społeczno-ekonomicznych, z największymi wartościami w ośrodku centralnym, malejącymi ku rejonom peryferyjnym obszaru funkcjonalnego, jest naturalny; w tym przypadku mamy do czynienia z bardzo wyraźną granicą pomiędzy ośrodkiem miejskim a obszarami wiejskimi.

Wyraźne odstawanie ośrodka miejskiego od otaczającej go gminy wiejskiej Ełk nie oznacza, że dominuje on w każdej dziedzinie.

Należy zwrócić uwagę na najsilniejszą pozycję gminy wiejskiej Ełk w tak ważnej kwestii, jak wskaźnik oddanych do użytku budynków, w tym mieszkań. Najwyższy w badanym obszarze wskaźnik oddawanych mieszkań przypadający na gminę wiejską Ełk jest związany z najwyższym w powiecie saldem migracji wewnętrznej. Korelacja tych dwóch wskaźników wskazuje na migrację do tej gminy i osiedlanie się w niej osób z innych gmin. Świadczy o tym także wysoki dla tej gminy wskaźnik przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na osobę. Można zakładać, że w ślad za tym zjawiskiem, wraz ze wzrostem lokalnego zapotrzebowania, nastąpi stopniowe przesuwanie się coraz większej liczby różnego rodzaju usług do tej gminy.

W gminie wiejskiej Ełk notowany jest również najwyższy w powiecie wskaźnik działających organizacji pozarządowych, co świadczy o wysokiej aktywności społecznej mieszkańców.

Obecnie pewnym mankamentem gminy wiejskiej Ełk jest stosunkowo niski wskaźnik placówek opieki zdrowotnej, dostęp do przedszkoli czy stopień skolaryzacji, co zmusza mieszkańców gminy do korzystania z tego typu usług w mieście Ełk. Pewnym usprawiedliwieniem takiej sytuacji jest pierścieniowe usytuowanie gminy Ełk wokół miasta Ełk i, dzięki temu, stosunkowo niewielka przeciętna odległość z gminy do miasta, co sprawia, że dla wielu mieszkańców gminy dojazd do Ełku i korzystanie z tamtejszych usług nie stanowi większego problemu.

Należy także zauważyć stosunkowo silne strony innych gmin. W gminie Kalinowo występuje wysoki wskaźnik liczby placówek opieki zdrowotnej i placówek ambulatoryjnych na liczbę mieszkańców, porównywalny do wskaźników miasta Ełk. W tej gminie występuje także wysoki wskaźnik skolaryzacji dla szkół podstawowych oraz wysokie wskaźniki dotyczące liczby obiektów kultury w przeliczeniu na mieszkańca.

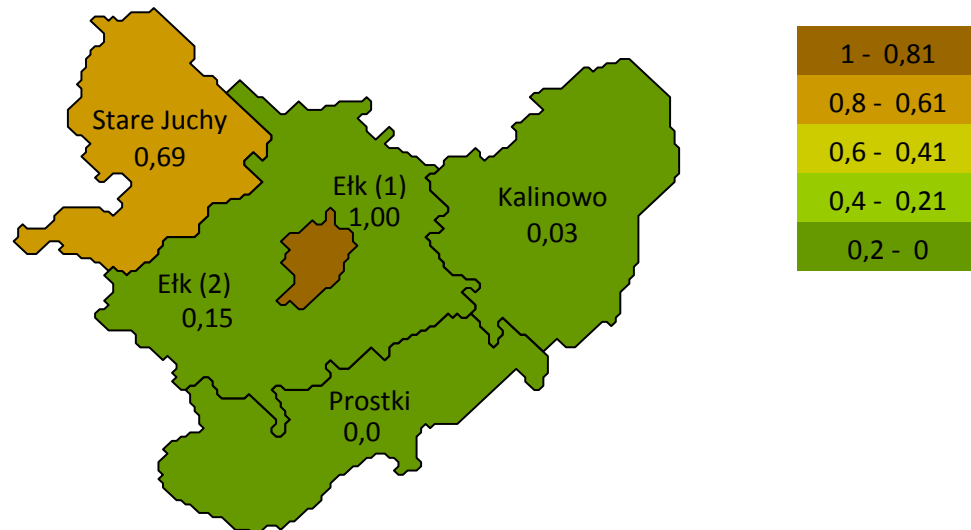
Jednak najwyższy wskaźnik liczby obiektów kultury w przeliczeniu na mieszkańca występuje w gminie Stare Juchy, podobnie jak wskaźnik przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na osobę. Tutaj notowany jest także jeden z najwyższych w powiecie, za gminą wiejską Ełk, wskaźnik działających organizacji pozarządowych.

5.3 GOSPODARKA

Mapa 10. Delimitacja – sfera gospodarcza.

Ełk (1) oznacza gminę miejską, Ełk (2) oznacza gminę wiejską; pozostałe nazwy dot. gmin wiejskich

Centrum gospodarczym Ełckiego Obszaru Funkcjonalnego jest miasto Ełk. Tutaj występują najwyższe wartości wskaźników dotyczących liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych, odsetka podmiotów świadczących usługi, stosunku dochodów do wydatków czy stopnia pokrycia obszaru miasta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzeni. Tutaj notowany jest również najniższy poziom bezrobocia w powiecie.

Jednak najwyższy poziom dochodów gminy w przeliczeniu na mieszkańca wykazuje gmina Stare Juchy. Ten wskaźnik wyrażony w wartości bezwzględnej jest aż o ponad 60 procent wyższy w stosunku do dochodów miasta Ełk i o 50 procent wyższy w stosunku do dochodów gminy Ełk.

W Starych Juchach najwyższa jest także wysokość wydatków gminy na mieszkańca. Posiadając najwyższe dochody na mieszkańca w powiecie, gmina Stare Juchy niemal połowę swego budżetu przeznacza na inwestycje. Znajduje to odzwierciedlenie w najniższym wśród wiejskich gmin powiatu udziale bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Działania inwestycyjne powinny przełożyć się na dalsze podnoszenie atrakcyjności gminy. Należy jednak wspomnieć, że wskutek dużych wydatków bilans finansowy gminy ulega pewnemu pogorszeniu. W Starych Juchach stosunek dochodów do wydatków gminy na mieszkańca jest najniższy w powiecie i wynosi 88 procent. W pozostałych ośrodkach wartość tego wskaźnika jest bliższa jedności, co świadczy o większym stopniu zbilansowania budżetu. Najlepszą sytuację pod tym

względem notuje miasto Ełk, w którym występuje 4-procentowa nadwyżka dochodów nad wydatkami na mieszkańca. W stanie równowagi są finanse gminy Kalinowo, gdzie dochody gminy pokrywają się z wydatkami w przeliczeniu na mieszkańca. Niewielki deficyt (4 proc.) notuje gmina wiejska Ełk.

Na tle wskaźników gospodarczych dwóch najsilniejszych ośrodków: miasta Ełk i gminy Stare Juchy, słabiej prezentuje się gmina wiejska Ełk, a wyraźnie słabiej dwie pozostałe gminy powiatu ełckiego, Kalinowo i Prostki.

O ile gmina wiejska Ełk stosunkowo (na tle powiatu) dobrze wypada pod względem poziomu dochodów na mieszkańca (wynik wyższy niż w mieście Ełk), liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych, udziału podmiotów świadczących usługi i wysokości wydatków gminy na mieszkańca, to sumarycznie pod względem gospodarczym wypada słabiej niż gmina Stare Juchy.

Dzieje się tak dlatego, ponieważ gmina wiejska Ełk łączy w sobie pozostałości gospodarki rolniczej (gdzie pomimo stosunkowo niewysokiego wskaźnika udziału rolniczych podmiotów gospodarczych generowane są stosunkowo wysokie dochody z rolnictwa) z nowymi rodzajami działalności gospodarczej skupionymi na świadczeniu usług oraz budownictwie. Zatem, o ile można mówić o w miarę zrównoważonej gospodarce miasta Ełk, o tyle rozwój gminy wiejskiej Ełk podlega obecnie stosunkowo dynamicznym zmianom, związanym w dużej mierze z migracją na te tereny mieszkańców innych gmin (zapewne w dużej mierze – z miasta Ełk), a tym samym – z coraz większym napływem funduszy generowanych z podatków od osób osiedlających się oraz ze stopniową zmianą sposobu życia, w tym zmian dotyczących prowadzenia działalności gospodarczej, dużej części dotychczasowych mieszkańców gminy. Zmieniająca się sytuacja gospodarcza gminy powoduje wzrost potencjału inwestycyjnego, w tym nowe możliwości pozyskiwania funduszy unijnych na cele związane z infrastrukturą i środowiskiem, co mogłoby przełożyć się między innymi na wzrost poziomu życia mieszkańców i atrakcyjność inwestycyjną. Niestety, pod względem wskaźnika majątkowych wydatków inwestycyjnych w przeliczeniu na mieszkańca, gmina wiejska Ełk plasuje się na przedostatnim miejscu w powiecie.

Natomiast pod względem poziomu ogółu wydatków gminy na mieszkańca, gmina wiejska Ełk ustępuje jedynie gminie Stare Juchy. Należy zatem przededefiniować cele wydatkowe, aby podnieść wydatki na cele inwestycyjne, zmniejszając wydatki na cele niezwiązane z inwestycjami, tym bardziej, że ogólny bilans dochodów i wydatków gminy na mieszkańca wynosi 96 procent. Warto przy tym zauważyć, że w gminie wiejskiej Ełk występuje największy w powiecie udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (19%). Wzrost

inwestycji gminnych mógłby znacząco ten negatywny wskaźnik obniżyć, chociaż należy dodać, że – wzięwszy pod uwagę najwyższe w powiecie dodatnie saldo migracji oraz najwyższy wskaźnik oddanych do użytku mieszkań i budynków ogółem – znacząca część tutejszego wskaźnika bezrobocia najprawdopodobniej obejmuje osoby pracujące nieoficjalnie, zapewne w dużej mierze w sektorze budowlanym. Od wynagrodzeń tych osób nie są pobierane podatki, co uszczupla budżet gminy.

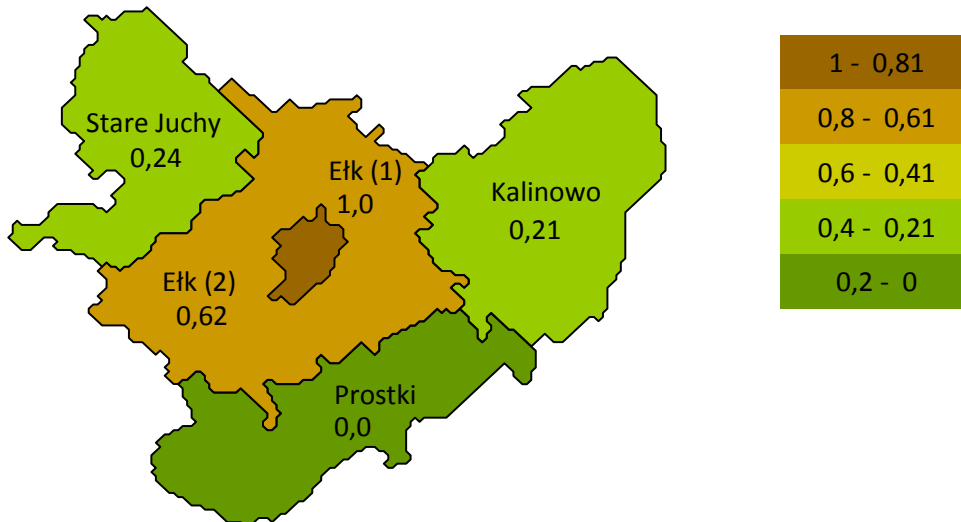
Niższy udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wykazują pozostałe gminy, w tym także Kalinowo i Prostki. Większość wskaźników gospodarczych tych dwóch ostatnich gmin jest wyraźnie niższa, chociaż należy podkreślić, że na przykład dochody, jak i wydatki gminy na mieszkańca, są w gminie Prostki nieco wyższe niż w mieście Ełk. Obie gminy (Kalinowo i Prostki) wykazują także zbilansowanie dochodów i wydatków, z tym że korzystniejszy bilans notuje Kalinowo (100%).

Wspólnym problemem wszystkich gmin wiejskich jest mały udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi PZP, który jest niski i waha się od 1 do 3 procent. Pod tym względem w zdecydowanie lepszej sytuacji jest Ełk, którego obowiązujące miejscowe PZP pokryły niemal połowę obszaru miasta.

5.4 ŚRODOWISKO NATURALNE

Mapa 11. Delimitacja – sfera środowiska naturalnego.

Elk (1) oznacza gminę miejską, Elk (2) oznacza gminę wiejską; pozostałe nazwy dot. gmin wiejskich

Charakterystykę środowiska naturalnego przeprowadzono analizując różnorodne czynniki mające wpływ na ogólny stan środowiska, począwszy od poziomu wyposażenia w sieci kanalizacyjne i wodociągowe, poprzez gospodarkę oczyszczania ścieków, po tereny prawnie chronione czy stopień zalesienia i udziału terenów zieleni. Pod tym względem powiat ełcki charakteryzuje stosunkowo niewielki poziom zróżnicowania, chociaż należy podkreślić, że pewne różnice występujące pomiędzy niektórymi gminami są wyraźne, na co wskazała analiza typu min-max, a której wyniki prezentuje powyższa mapa.

Najwyższe wartości wskaźników środowiskowych notuje miasto Ełk, natomiast nieco niższe, ale wyraźnie powyżej wartości środkowych, gmina wiejska Ełk. Obszarami peryferyjnymi okazują się w tym przypadku gminy wiejskie: Stare Juchy, Kalinowo i Prostki, jednak należy podkreślić, że wartości średnie wskaźników cząstkowych (ŚWC) dla dwóch pierwszych gmin wynoszą odpowiednio 0,45 i 0,44, są więc niewiele niższe od wartości środkowych.

Miasto Ełk wyróżnia najwyższy odsetek osób korzystających z infrastruktury wodno-kanalizacyjnej. Siłą rzeczy w samym Ełku brak jest zwartych terenów leśnych czy obszarów chronionych, natomiast – jako ich ekwiwalent – występuje tutaj najwyższy udział terenów zieleni.

Z kolei w gminie wiejskiej Ełk można zaobserwować najwyższy w powiecie poziom lesistości, z dużą powierzchnią obszarów leśnych we wschodniej części gminy, największy udział obszarów prawnie chronionych, pokrywających niemal trzy czwarte powierzchni gminy. W obrębie gminy lub na jej granicach mieści się ponad 40 jezior, stanowiących naturalne rewiry gniazdowania ptactwa, a okoliczne lasy są ostoją dla dzikiej zwierzyny. Wysoki średni wskaźnik środowiskowy byłby jeszcze wyższy, gdyby gmina Ełk miała lepiej rozwiniętą sieć wodociągową i kanalizacyjną.

Wysoki udział obszarów prawnie chronionych, poza gminą wiejską Ełk, występuje w gminie Stare Juchy – stanowią one ponad połowę jej obszaru. Ta gmina jest co prawda w mniejszym stopniu niż gmina Ełk czy Prostki pokryta lasami, jest to jednak wartość (18%) zapewniająca schronienie dla dzikich zwierząt. Zbliżoną część gminy pokrywają jeziora. W pobliżu nie ma uciążliwych zakładów przemysłowych. Stare Juchy są skanalizowane w jednej trzeciej, co jest najwyższym wskaźnikiem spośród innych gmin wiejskich w powiecie, a stopień wyposażenia mieszkań w wodociąg jest zbliżony do innych gmin wiejskich w powiecie.

W pozostałych dwóch gminach powiatu, w Prostkach i Kalinowie, udział obszarów prawnie chronionych jest znacznie mniejszy. Prostki są bardziej zalesione niż Kalinowo, jednak w Kalinowie udział obszarów prawnie chronionych jest znacznie większy, wyższy jest także odsetek korzystających z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.

We wszystkich gminach wiejskich oraz w mieście Ełk oczyszczanych jest sto procent ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczania.

Jedną z najważniejszych cech gmin powiatu ełckiego (podobnie jak innych gmin województwa warmińsko-mazurskiego) jest duży udział wód powierzchniowych w powierzchni ogółem, a szczególnie duża liczba jezior.

Największy udział wód powierzchniowych w powierzchni jednostki terytorialnej notuje miasto Ełk, na terenie którego leży jedno duże Jezioro Ełckie o powierzchni około 400 ha oraz dwa mniejsze. Jezioro Ełckie najeży do najgłębszych w kraju, a jego powierzchnia zajmuje niemal jedną piątą terytorium miasta.

Jednak do najbardziej atrakcyjnych środowiskowo obszarów należy gmina Stare Juchy. Jest tu w sumie 28 jezior, z czego siedem w pobliżu Starych Juch. Z wyjątkiem jeziora powstałego w wyrobisku po dawnej zwirowni (na południe od szosy Liski - Jeziorowskie), wszystkie inne zbiorniki wodne są pochodzenia polodowcowego. Największym zbiornikiem jest jezioro Łaśmiady (o pow. ok. 1060 ha). Większymi jeziorami są także: Szóstak o powierzchni 490,05 ha,

Ułówki liczące 264,82 ha i Sawinda Wielka o powierzchni 226,80 ha. Łącznie wody zajmują około 13 procent powierzchni gminy.

Pod względem jeziorności atrakcyjna jest także gmina wiejska Ełk, na terenie której lub przy jej granicach leży ponad 40 jezior zajmujących ponad 9 procent powierzchni gminy, w tym największe jezioro nie tylko gminy, lecz także powiatu ełckiego, Selmęt Wielki (1273 ha).

W gminie Kalinowo wody powierzchniowe zajmują 1264 ha, co stanowi 4,4 procent ogólnej powierzchni. Około połowę tej wartości zajmują jeziora, reszta przypada na wody płynące (rzeki, ciekі) i stojące (stawy). Kilka największych jezior posiada powierzchnię ponad 100 ha. Największym zbiornikiem jest jezioro Skomętno (160 ha) w centralnej części gminy i Stackie (138 ha) w południowej części gminy. Jeziora położone w południowej części przy granicy województwa tworzą wraz z jeziorem Przepiórka oraz jeziorem Rajgrodzkim (leżącym już poza granicą gminy) rozległy system wodny zbiorników połączonych.

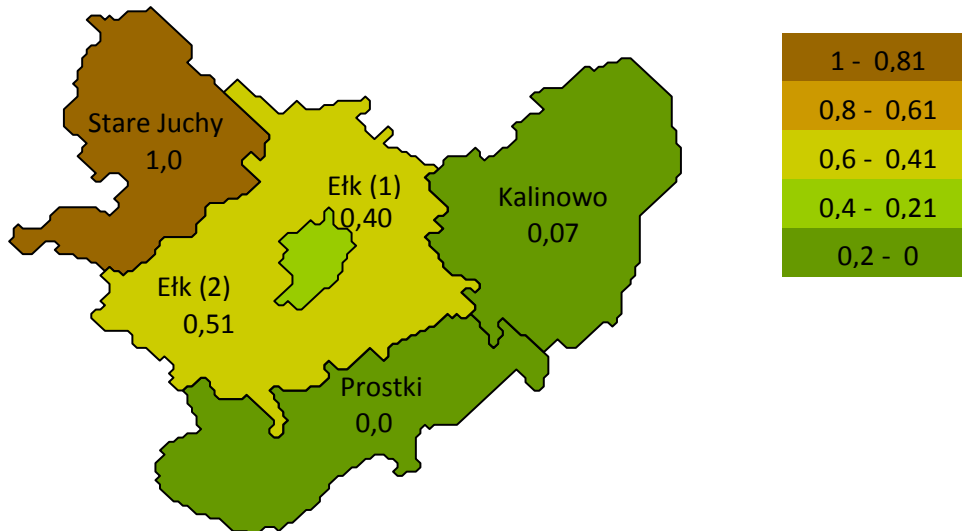
Najmniejszą jeziorność notuje gmina Prostki, na terenie której znajduje się 11 jezior, zajmujących około 2,5 procent powierzchni gminy. Połowę stanowią zbiorniki niewielkie, o powierzchni ok. 10 ha. Największe jezioro na terenie gminy to Jezioro Dybowskie (152 ha) i Jezioro Skrodzkie wraz z Borowym (łącznie 232 ha).

Łącznie w powiecie ełckim jest 128 jezior, a ich łączna powierzchnia zajmuje 6,5 procent obszaru powiatu.

5.5 TURYSTYKA

Mapa 12. Delimitacja – sfera turystyczna.

Ełk (1) oznacza gminę miejską, Ełk (2) oznacza gminę wiejską; pozostałe nazwy dot. gmin wiejskich

Do analizy aspektu turystycznego Ełckiego Obszaru Funkcjonalnego wykorzystano szereg różnorodnych elementów, począwszy od infrastruktury noclegowej, poprzez wydatki i dochody związane z turystyką do zabytków, atrakcji turystycznych i dostępu do wydarzeń kulturalnych.

W wyniku delimitacji uzyskano mapę powiatu, która przedstawia wyraźny podział, przebiegający wzdłuż linii południowy-wschód – północny-zachód, na trzy obszary różniące się ogólnym stopniem atrakcyjności turystycznej.

Zdecydowanie najbardziej atrakcyjna turystycznie jest gmina Stare Juchy. Drugi obszar – o wyraźnie niższym stopniu atrakcyjności – obejmuje gminę wiejską Ełk wraz z miastem Ełk. Trzeci obszar, który zdaje się obecnie być najmniej atrakcyjny turystycznie, obejmuje gminę Prostki i Kalinowo.

Największym potencjałem turystycznym dysponuje gmina Stare Juchy. Charakteryzują go walory środowiska naturalnego, takie jak: liczne jeziora połączone kanałami, umożliwiające podróżowanie szlakami wodnymi po Wielkich Jeziorach Mazurskich, lasy, czyste środowisko naturalne z dużym udziałem obszarów prawnie chronionych, pomniki przyrody. Ten potencjał wspierają największe wydatki na cele turystyczne, w tym wydatki inwestycyjne, które przekładają się na najwyższe dochody z tytułu ochrony dziedzictwa kulturowego, największą liczbę przygotowanych ścieżek rowerowych i zabytków, największą liczbę imprez kulturalnych

oraz największą liczbę zespołów artystycznych, kół i klubów w przeliczeniu na mieszkańca. Możliwości gminy uzupełnia najwyższa w powiecie liczba noclegów udzielonych i druga liczba miejsc noclegowych na mieszkańca.

W porównaniu do gminy Stare Juchy, gmina Ełk i miasto Ełk dysponują obecnie skromniejszymi, przeciętnymi zasobami turystycznymi. Duży potencjał tkwi tu także w dużej liczbie jezior, z których część jest połączona kanałami, umożliwiającymi podróżowanie szlakami wodnymi. Takie połączone zespoły wodne występują we wschodniej i w zachodniej części gminy, z tym że większym zainteresowaniem cieszą się te drugie, umożliwiające podróżowanie w kierunku centrum Wielkich Jezior Mazurskich. Atrakcyjność turystyczną podnoszą walory środowiska naturalnego, w tym największa w powiecie lesistość i powierzchnia obszarów prawnie chronionych, a uzupełnia ją najbogatsza w powiecie oferta miejsc noclegowych, największa liczba pomników przyrody, druga w powiecie liczba ścieżek rowerowych i noclegów udzielonych, a także pewna liczba zabytków, która jednak w przeliczeniu na liczbę mieszkańców wydaje się mała. W przypadku zabytków jednak chodzi nie tyle o ich liczbę, ile o ich wyjątkowe znaczenie historyczne, artystyczne, inżynierskie itp. Obszar obu jednostek – gminy wiejskiej i miasta – posiada taki zabytek w postaci Ełckiej Kolei Wąskotorowej.

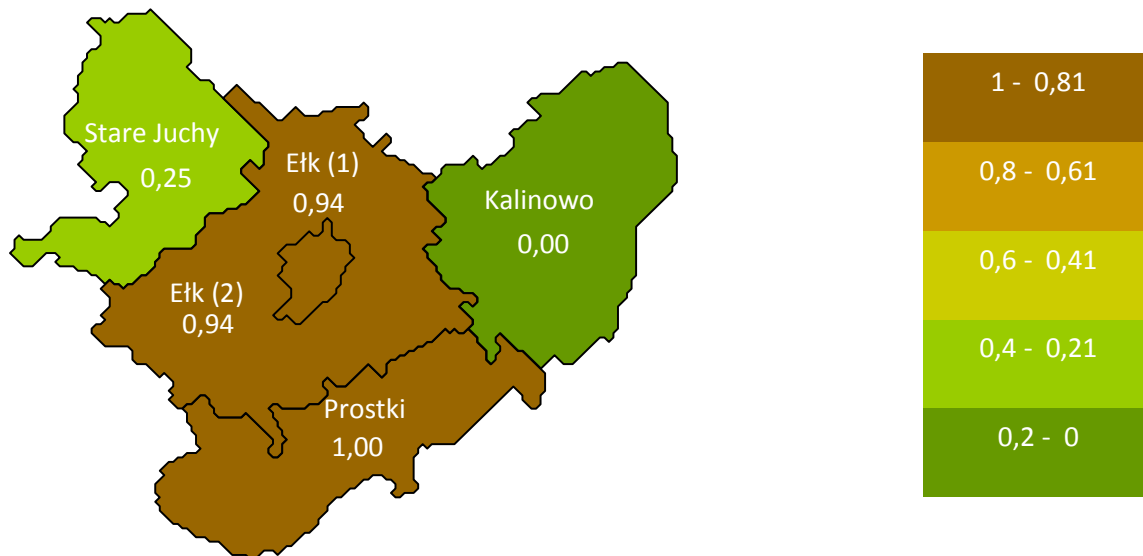
Gmina Prostki i Kalinowo nie posiadają aż tak atrakcyjnych warunków środowiskowych pod względem liczby jezior połączonych kanałami czy długości szlaków wodnych. Są także bardziej oddalone od centrum Wielkich Jezior Mazurskich. Dysponują bardzo skromną infrastrukturą turystyczną, kilkakrotnie mniejszą liczbą miejsc noclegowych, imprez kulturalnych, zespołów artystycznych, klubów i kół w przeliczeniu na mieszkańca niż pozostałe jednostki powiatu ełckiego, pomimo że wydatki tych dwóch gmin są niewiele mniejsze (na mieszkańca) niż wydatki gminy Ełk. Jednak pod względem liczby zabytków na mieszkańca obie gminy notują wyższe wskaźniki niż miasto czy gmina Ełk. W gminie Prostki znajduje się m.in. najstarszy drewniany kościół w województwie – kościół w Ostrymkole z 1667 roku, a także dawny słupek graniczny pomiędzy Polską, Wielkim Księstwem Litewskim i Prusami Książęcymi. Z kolei w gminie Kalinowo znajduje się m.in. stara zagroda mazurska w Krzyżewie oraz mazurski dom drewniany w Dorszach.

5.6 INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I KOMUNIKACYJNA

Mapa 13. Delimitacja – sfera infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Ełk (1) oznacza gminę miejską, Ełk (2) oznacza gminę wiejską; pozostałe nazwy dot. gmin wiejskich

Pewne kwestie infrastruktury technicznej, w zakresie dotyczącym sieci wodociągowych i kanalizacyjnych wzięto pod uwagę już wcześniej, przy analizie aspektów środowiskowych. Z tego względu w tym miejscu te czynniki zostaną pominięte.

W kwestii infrastruktury technicznej należy dodać, że we wszystkich gminach wiejskich powiatu ełckiego nie ma sieci gazowej. Jest ona dostępna tylko w mieście Ełk.

W bazach danych GUS brakuje danych na temat pozostałej infrastruktury technicznej na poziomie NTS 5. Dlatego w niniejszym rozdziale skupiono się na aspekcie komunikacji opartym na liczbie istniejących połączeń oraz czasu dojazdu pomiędzy poszczególnymi gminami wiejskimi i miastem Ełk a Olsztynem i Białymstokiem, z pominięciem opisu infrastruktury drogowej czy kolejowej.

Pod uwagę wzięto jak największą liczbę możliwych połączeń (także niebezpośrednich) środkami publicznej komunikacji kolejowej i autobusowej w dni robocze oraz średni czas przejazdu.

Badania uzupełniono analizą czasów przejazdu samochodem osobowym po drogach gminnych, powiatowych i krajowych na podstawie danych uzyskanych z google maps.

Czasy przejazdu mierzono dla połączeń liczonych od administracyjnego centrum każdej gminy do Olsztyna i Białegostoku. Dlatego średnie wyniki uzyskane dla gminy i miasta Ełk są takie same.

Mapa, powstała w wyniku delimitacji opartej na aspekcie komunikacyjnym, wskazuje, że przeciętna liczba połączeń oraz średni czas dojazdu z centrum gminy do Olsztyna i Białegostoku preferuje gminę Prostki oraz gminę i miasto Ełk. Wysoki wskaźnik dla gminy i miasta Ełk jest związany z obecnością głównego węzła komunikacyjnego w mieście Ełk. Obszary peryferyjne gminy Ełk, bardziej oddalone od centrum komunikacyjnego w Ełku, będą charakteryzować się niższymi wskaźnikami. Natomiast wysoki wskaźnik gminy Prostki jest rezultatem obecności stacji kolejowej we wsi Prostki, a tym samym – dobrego skomunikowania kolejowego wsi, oraz położenia wsi przy drodze krajowej nr 65 (biegnącej w osi północ-południe), w odległości zaledwie 6,6 km od skrzyżowania w Grajewie z drogą nr 61 (biegnącą w osi wschód-zachód).

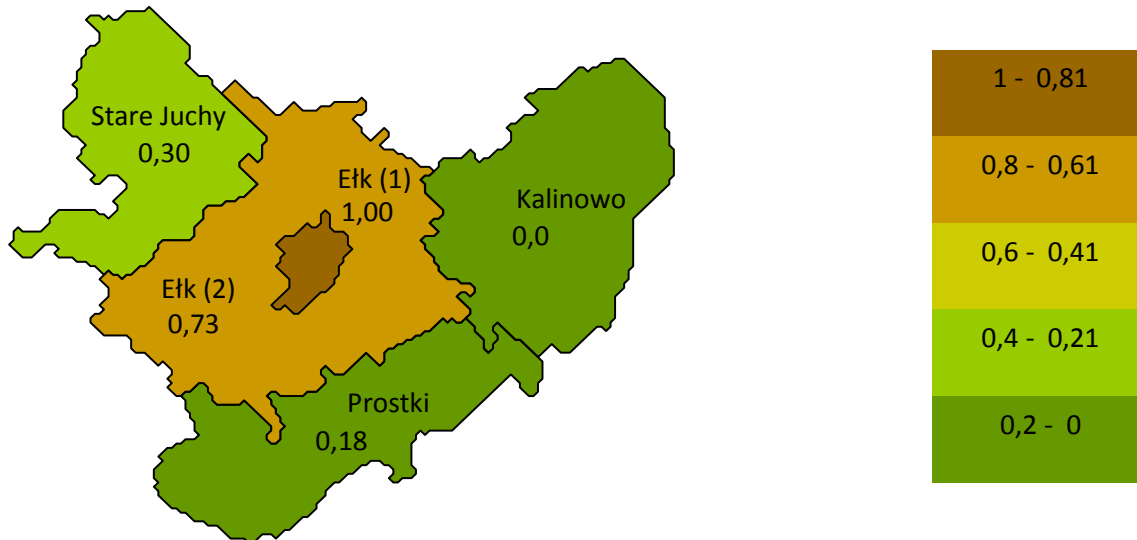
O ile pozostałe dwie gminy powiatu, Stare Juchy i Kalinowo, są znacznie słabiej skomunikowane z Olsztynem i Białymstokiem, należy podkreślić, że wyraźnie lepszą sytuację pod tym względem mają mieszkańcy gminy Stare Juchy. Gmina Kalinowo jest najdalej wysuniętym rejonem powiatu ełckiego w kierunku wschodnim, a tym samym jest najbardziej oddalona od Olsztyna. Z kolei komunikację z Kalinowa w kierunku południowym, do Białegostoku, utrudniają jeziora rynnowe rozciągające się na granicy z gminą Prostki, co wymusza podróżowanie drogami okrężnymi.

Na marginesie można zaznaczyć, że w przypadku analizowanych czasów dojazdu komunikacją publiczną zdarzają się obserwacje pojedynczych wartości silnie odstających od średnich, na przykład czas dojazdu do Olsztyna lub Białegostoku wynoszący od 9 do 12 godzin. Tego typu wartości odstające pomijano, skupiając się na analizie wartości nieodstających.

5.7. ZBIORCZA MAPA DELIMITACJI - PODSUMOWANIE

Mapa 14. Zbiorcza mapa delimitacji EOF.

Ełk (1) oznacza gminę miejską, Ełk (2) oznacza gminę wiejską; pozostałe nazwy dot. gmin wiejskich

Mapa zbiorcza, ujmująca wszystkie sfery problemowe, uzyskana na podstawie ZSWW, ilustruje wpływ wszystkich uwzględnionych w delimitacji czynników dla wszystkich sfer problemowych łącznie. Wskazuje ona na istnienie wyraźnego centrum obszaru funkcjonalnego w mieście Ełk oraz obszaru funkcjonalnego dla miasta Ełk. Obszar funkcjonalny dzieli się na trzy różne rejony: pierwszy obejmuje gminę wiejską Ełk, drugi – gminę wiejską Stare Juchy, a trzeci – pozostałe gminy wiejskie: Prostki i Kalinowo.

Powyższą mapę można interpretować na dwa sposoby. Z jednej strony pokazuje spójność przestrzeni obszaru funkcjonalnego w kontekście potencjału rozwoju społeczno-gospodarczego. Drugi sposób interpretacji pokazuje siłę oddziaływania ośrodka subregionalnego na otaczającą go przestrzeń.

PODSUMOWANIE

Miasto Ełk, największy ośrodek miejski Mazur, odgrywa ważną rolę w przestrzeni północno-wschodniej części kraju. Miasto określone w KPZK 2030 jako ośrodek subregionalny, w strategiach i koncepcjach przestrzennego zagospodarowania województwa, pełni rolę jednego z trzech najważniejszych ośrodków miejskich województwa warmińsko-mazurskiego. Oddziaływanie miasta Ełk na przestrzeń i interakcje na płaszczyźnie społeczno – gospodarczej

zapewne wykraczają poza badany obszar funkcjonalny. Potwierdzeniem tej tezy mogą być następujące przykłady: współpraca Ełku, Gołdapi i Olecka (inicjatywa EGO) ukierunkowana na rozwój turystyki i wspólną promocję, działalność Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (Podstrefa Ełk), czy też inicjatywy podejmowane w obrębie krainy Mazur. Obszar funkcjonalny pokrywa się z obszarem powiatu ełckiego. Ośrodek subregionalny pełni więc rolę administracyjną dla całego badanego obszaru. Jest to jedno z istotnych powiązań funkcjonalnych tego obszaru. Układ przestrzenny powiatu ełckiego jest korzystny, tj. miasto powiatowe położone jest centralnie.

Rola ośrodka subregionalnego w przestrzeni kraju to z jednej strony kumulowanie potencjału wzrostu, z drugiej zaś strony rozprzestrzenianie czynników wzrostu na otoczenie. Mając na uwadze, że siła oddziaływania ośrodka subregionalnego na otaczającą przestrzeń jest zdecydowanie słabsza od dużego ośrodka miejskiego, tworzącego powiązania aglomeracyjne, określając powiązania funkcjonalne w przestrzeni, należy określić wpływ tego ośrodka na rozprzestrzenienie procesów rozwojowych.

Ełk w badanym obszarze pełni, obok roli administracyjnej, także ważną rolę gospodarczą. Jest też ważnym ośrodkiem kulturalnym i edukacyjnym. Skupia potencjał związany z tworzeniem specjalizacji terytorialnych, opartych w szczególności na ekonomii wody, przemyśle drzewno-meblarskim i przemyśle rolno-spożywczym, a także przemyśle metalowym i tworzyw sztucznych. Dane dot. przyjazdów i wyjazdów do pracy pokazują, że pełni także ważną rolę na rynku pracy.

Rozprzestrzenienie czynników wzrostu widoczne jest w ruchu ludności. Z jednej strony Ełk jest miejscem docelowym dla wielu mieszkańców powiatu zarówno w sferze dojazdów do pracy, ale także wewnętrznych migracji, co potwierdzają wyniki badań. Z drugiej zaś strony widoczny jest trend migracji poza obszar miejski, w szczególności na obszar gminy wiejskiej Ełk. Można przypuszczać, że trend ten nadal się będzie utrzymywał i obejmie dalsze gminy, w szczególności gminę Stare Juchy.

Miasto Ełk pełni także istotną rolę w specjalizacji terytorialnej opartej na turystyce. To właśnie w Ełku skupia się potencjał kulturalny, ale także noclegowy całego obszaru funkcjonalnego. Oferta kulturalna oraz rozrywkowa, w szczególności wzdłuż promenady ełckiej stanowi ważny element atrakcyjności turystycznej całego obszaru. Jest elementem uzupełniającym ofertę turystyczną zbudowaną na bazie atrakcyjności przyrodniczo-krajobrazowej Pojezierza Ełckiego, w szczególności oferty turystycznej gminy Stare Juchy oraz gminy wiejskiej Ełk.

Miasto Ełk, skupiające ponad 66% mieszkańców całego obszar funkcjonalnego, oddziałuje na środowisko naturalne. Jakość środowiska jest jedną z determinant rozwoju tego obszaru, w szczególności rozwoju turystyki. Minimalizowanie negatywnego oddziaływania przestrzeni miejskiej na otoczenie ma duże znaczenie dla jakości środowiska w obszarze funkcjonalnym, w szczególności jakości wód oraz powietrza. Największe oddziaływania miasto wykazuje w odniesieniu do najbliższej przestrzeni, tj. gminy wiejskiej Ełk. Mając jednak na uwadze fakt powiązań siecią wód oraz migrację zanieczyszczeń, np. gazów i pyłów, obszar oddziaływania może być szerszy.

Miasto Ełk jest też węzłem transportowym, zarówno komunikacji drogowej (drogi krajowej nr 16 i 65) oraz kolejowej (o coraz mniejszym znaczeniu). Drogi krajowe nr 16 i 65 krzyżują się w Ełku. Dzięki przebiegowi drogi krajowej nr 65 z Białegostoku do Gołdapi, najlepszą dostępność transportową wykazują, oprócz miasta Ełk, gminy Prostki i wiejska Ełk. W gminach tych mogą rozwijać się usługi związane z logistyką i obsługą ruchu tranzytowego. W gminie Prostki i Kalinowo możliwy jest także rozwój pozarolniczych funkcji przestrzeni, niezwiązanych z turystyką, np. produkcji energii ze źródeł odnawialnych. Niemniej jednak rolnictwo w tych gminach nadal odgrywa ważną funkcję.

Granice obszaru funkcjonalnego.

Zaproponowane podejście metodologiczne do wyznaczania granic obszaru funkcjonalnego oparto na założeniach najważniejszego dokumentu planistycznego kraju.

„Proponowane w KPZK 2030 nowe ujęcie problematyki zagospodarowania przestrzennego kraju polega na zmianie podejścia do roli polityki przestrzennej państwa w osiągnięciu nakreślonych wizji rozwojowych. KPZK 2030 proponuje zerwanie z dotychczasową dychotomią planowania przestrzennego i społeczno-gospodarczego na poziomie krajowym, wojewódzkim i lokalnym oraz w odniesieniu do obszarów funkcjonalnych, wprowadza współzależność celów polityki przestrzennej z celami polityki regionalnej, wiąże planowanie strategiczne z programowaniem działań w ramach programów rozwoju i programów operacyjnych współfinansowanych ze środków UE, określa działania państwa w sferze legislacyjnej i instytucjonalnej dla wzmocnienia efektywności systemu planowania przestrzennego i działań rozwojowych (w tym inwestycyjnych) ukierunkowanych terytorialnie.” [źródło: KPZK 2030].

KPZK 2030 podaje następującą definicję obszaru funkcjonalnego: „zwarty układ przestrzenny składający się z funkcjonalnie powiązanych terenów, charakteryzujących się wspólnymi uwarunkowaniami i przewidywanymi, jednolitymi celami rozwoju”. Należy więc zauważyć, że definicja obszaru funkcjonalnego składa się z elementów opisujących przestrzeń w stanie istniejącym, a jednocześnie zawiera elementy prospektywne, czyli przewidywane cele rozwoju.

Przystępując do delimitacji powinno się więc właściwie wyjaśnić pojęcie „funkcjonalności obszaru”. Nawiązując do „obszaru”, lub inaczej „przestrzeni”, która w ujęciu KPZK2030 jest przestrzenią dynamicznych procesów społeczno-gospodarczych, pojęcie „funkcjonalności przestrzeni” rozumiemy, jako jej „właściwe funkcjonowanie”, tj. takie, które zapewnia szeroko rozumiany rozwój społeczno-gospodarczy. Celem delimitacji, w tym kontekście nie jest więc tylko określenie aktualnej funkcjonalności przestrzeni, ale pokazanie, w jakim kształcie ten obszar będzie spełniać swoją właściwą funkcję z punktu widzenia **założeń rozwoju regionalnego i celów, tj.:**

- Konkurencyjności - strategiczny kierunek polityki regionalnej (rozprzestrzenianie wzrostu) **realizowany we wszystkich regionach**, w tym również w najbardziej konkurencyjnych ośrodkach.
- Wyrównywania - zwiększania spójności w wyniku zwiększania możliwości absorpcji (większy przepływ kapitału, osób, wiedzy, innowacji).

Dlatego też wyznaczając granice obszaru funkcjonalnego, spoglądano na przestrzeń badanego obszaru z punktu widzenia „strategicznych celów rozwoju kraju”. Obszar funkcjonalny to obszar, który powinien generować procesy wpływające na konkurencyjność, uruchamiać oddolny potencjał wzrostu, wspierać powstawanie specjalizacji terytorialnych, wspierać likwidowanie barier rozwojowych.

Mając na uwadze powyższe podejście metodologiczne oraz wyzwania polityki przestrzennej kraju, ujęte w KPZK 2030, można wyznaczyć następujące granice obszaru funkcjonalnego:

Miejski obszar funkcjonalny tworzą Miasto Ełk wraz z Gminą Ełk, który to obszar oddziałuje funkcjonalnie na pozostałe gminy powiatu ełckiego: Kalinowo, Prostki i Stare Juchy, tworząc wraz z nimi ełcki obszar funkcjonalny (EOF).

Projekt współfinansowany jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013 („Konkurs dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych”, ogłoszony przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego).

SŁOWNICZEK

WP – wskaźniki początkowe, otrzymane na podstawie danych GUS, stanowiące licznik

CWW – cząstkowe wskaźniki wystandaryzowane, otrzymane w wyniku normalizacji wskaźników początkowych (WP) za pomocą liniowej transformacji typu min-max

ŚCWW I.VI – średnia arytmetyczna cząstkowych wskaźników wystandaryzowanych (CWW) dla danej gminy

ŚŚCWW – średnia arytmetyczna średniej cząstkowych wskaźników wystandaryzowanych (CWW) dla danej gminy

SWW – syntetyczny wskaźnik wystandaryzowany, otrzymany w wyniku normalizacji średnich cząstkowych wskaźników wystandaryzowanych (SWC) za pomocą liniowej transformacji typu min-max

ZSWW – zbiorczy syntetyczny wskaźnik wystandaryzowany, otrzymany w drodze normalizacji średniej średnich cząstkowych wskaźników wystandaryzowanych (ŚŚCWW) poszczególnych sfer problemowych dla jednostek samorządu terytorialnego metodą liniowej transformacji danych typu min-max, do przedziału (0,1)

SPIS TABEL

Tab. 1. Faktyczne miejsca zamieszkania.	11
<i>Tab. 2. Ludność na 1 km². ....</i>	11
Tab. 3. Przyrost naturalny na 1000 ludności.....	14
Tab. 4. Saldo migracji ogółem.	14
Tab. 5. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym.....	15
Tab. 6. Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym.....	15
Tab. 7. Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym.....	16
Tab. 8. Dochody gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca.....	17
Tab. 9. Dochody własne gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca.	17
Tab. 10. Dochody gmin.	18
<i>Tab. 11. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym.....</i>	18
Tab. 12. Liczba osób przyjeżdżających do pracy przypadająca na 1 osobę wyjeżdżającą do pracy.	19
Tab. 13. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności.....	21
Tab. 14. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym.	21
Tab. 15. Podmioty wg klas wielkości na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym.....	22
Tab. 16. Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym.....	26
Tab. 17. Współczynnik skolaryzacji netto – szkoły podstawowe.....	26
Tab. 18. Współczynnik skolaryzacji netto – gimnazja.	27
Tab. 19. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców.....	27
Tab. 20. Lesistość w %.	31
Tab. 21. Miejsca noclegowe – obiekty hotelowe.	41
Tab. 22. Noclegi udzielone Polakom – obiekty hotelowe.	41
<i>Tab. 23. Noclegi udzielone turystom zagranicznym . ....</i>	42
Tab. 24. Miejsca noclegowe – pozostałe obiekty.....	42
Tab. 25. Noclegi udzielone Polakom – inne obiekty noclegowe.....	43
	95

Tab. 26. Noclegi udzielone turystom zagranicznym – inne obiekty noclegowe.....	43
Tab. 27. % korzystających z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej.....	44
Tab. 28. Powierzchnia mieszkań na 1 osobę.....	45
Tab. 29. Powierzchnia 1 mieszkania.....	45
Tab. 30. Najważniejsze odległości drogowe.....	47
Tab. 31. Grupy wskaźników oraz wskaźniki dla sfery demograficznej.....	65
Tab. 32. Grupy wskaźników oraz wskaźniki dla sfery społeczno-ekonomicznej.....	66
Tab. 33. Grupy wskaźników oraz wskaźniki dla sfery gospodarczej.....	67
Tab. 34. Grupy wskaźników oraz wskaźniki dla sfery środowiska naturalnego.....	68
Tab. 35. Grupy wskaźników oraz wskaźniki dla sfery turystycznej.....	69
Tab. 36. Grupy wskaźników oraz wskaźniki dla sfery infrastruktury technicznej i komunikacji.....	70

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Kierunki migracji badanych.....	13
Wykres 2. Ocena poszczególnych aspektów życia w miejscu zamieszkania.....	20
Wykres 3. Ocena poszczególnych atrakcji turystycznych i elementów infrastruktury turystycznej w regionie ełckim.....	39
<i>Wykres 4. Rozwiązania komunikacyjne najbardziej potrzebne dla regionu ełckiego.....</i>	<i>48</i>
Wykres 5. Najważniejsze działania dla rozwoju regionu.....	57

SPIS MAP

Mapa 1. Ełcki Obszar Funkcjonalny – obszar powiatu ełckiego.....	8
Mapa 2. Ukształtowanie powierzchni i regiony geograficzne województwa warmińsko-mazurskiego.....	29
Mapa 3. Dorzecza i regiony wodne w województwie warmińsko-mazurskim.....	30

Mapa 4. Rozmieszczenie lasów i podział organizacyjny Lasów Państwowych w województwie warmińsko-mazurskim.	32
Mapa 5. Krainy i dzielnice przyrodniczo-leśne w województwie warmińsko-mazurskim.....	32
Mapa 6. Mapa sieci drogowej województwa warmińsko-mazurskiego – wykaz inwestycji realizowanych i planowanych do realizacji.	46
Mapa 7. Mazury jako teren Prus zamieszkanym przez mieszkańców mówiących po polsku lub mazursku.	58
Mapa 8. Delimitacja – sfera demograficzna.....	77
Mapa 9. Delimitacja – sfera społeczno- ekonomiczna.	78
Mapa 10. Delimitacja – sfera gospodarcza.....	80
Mapa 11. Delimitacja – sfera środowiska naturalnego.....	83
Mapa 12. Delimitacja – sfera turystyczna.	86
Mapa 13. Delimitacja – sfera infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.	88
Mapa 14. Zbiorcza mapa delimitacji EOF.	90